Ազգ

Azg

5 ՅՈՒԼԻՍ 2007 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 126 (3778)

Այցելեք http://protest.keghart.com եւ հանդես եկեք ընդդեմ թուրքական քր. օրի 301 հոդվածի

Արաս Դինքը, Սենիկ Սեռոբյանը, Կարին Կարակաշլին, Այդին Էնգինը, «Ակօս» թերթի անձնակազմը, Էրդալ Դողալը, Դինքի ընտանիքի փաստաբանը մեղադրվում են Թուրքիայի քրեական օրենսգրքի՝ «թուրքերի ինքնությունը վիրավորելու» համար պատասխանատվություն նախատեսող 301 հոդվածով: Նրանցից ոմանք կարող են ենթարկվել մինչեւ երեք տարի ազատազրկման: http://protest.keghart.com այս կայքէջում տեղադրված է նամակ՝ ի պաշտպանություն այն մարդկանց, ովքեր մեղադրվում են 301 հոդվածով, ինչպես նաեւ ընդդեմ թուրքական իշխանությունների՝ Հայոց ցեղասպանության մասին բարձրաձայնումները այդ հոդվածով պատժելու փորձերի: Ակցիայի նախաձեռնողների ներկայացմամբ, կայքէջում տարբեր այցելուների ստորագրություններով «Բողոքի բաց նամակը» կուղարկվի գրողների միջազգային «International PEN» կազմակերպությանը, որ աշխարհում հայտնի է նաեւ որպես կարծիքի ազատ արտահայտման պաշտպան: Տեղեկացնենք, որ Հրանտ Դինքի սպանության՝ ներկայումս Թուրքիայում ընթացող դատավարությունը մեծ աղմուկ է հարուցել, եւ մասնավորապես հայտնի Human Rights Watch իրավապաշտպան կազմակերպությունը հայտարարել է գործընթացին ամենայն ուշադրությամբ հետեւելու մասին:

Ա. Հ.

ՈՂՋ ՏՈՆԱԿԱՆ ՏՈՆ

Սահմանադրության օրը

ՄԱՐԻՆԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Գիտակից հայ մարդը երազում է այն օրվա մասին, երբ մենք հոգածաբար կփայփայենք մեր սահմանադրությունը, ֆիլմ կնկարենք մեր կյանքի մասին՝ այնտեղ սահմանադրության օրը ներառելով, ինչպես որ ամերիկացիներն են նկարել «Անկախության օրը»: Ու մեր սահմանադրության օրը ոչ թե ամեն տարի ցույց կտանք ամերիկյան «Անկախության օրը», այլ հայկական «Սահմանադրության օրը»: Կուզեի, որ մեր սահմանադրությունն իսկապես մտած լիներ մեր մաշկի մեջ, սահմանադրության նորմերը լինեին սրբություն եւ պահպանվեին, սահմանադրությունն ու հայրենիքը համարյա հոմանիշներ լինեին եւ հանուն սահմանադրության ու մեր կյանքի սահմանադրականության հայ մարդիկ զոհողությունների գնային: Բայց դրա համար մեր կյանքն ու սահմանադրությունը գոնե մի 80 տոկոսով պետք է համապատասխանեին իրար: Դրա համար սահմանադրության ընդունումը ժամանակին պետք է տոն դարձած լիներ ժողովրդի համար, դրա համար նախեւառաջ հայ պաշտոնյան ամեն օր չխախտեր սահմանադրությունը՝ օրինակ դառնալով սովորական հայ մարդու համար:

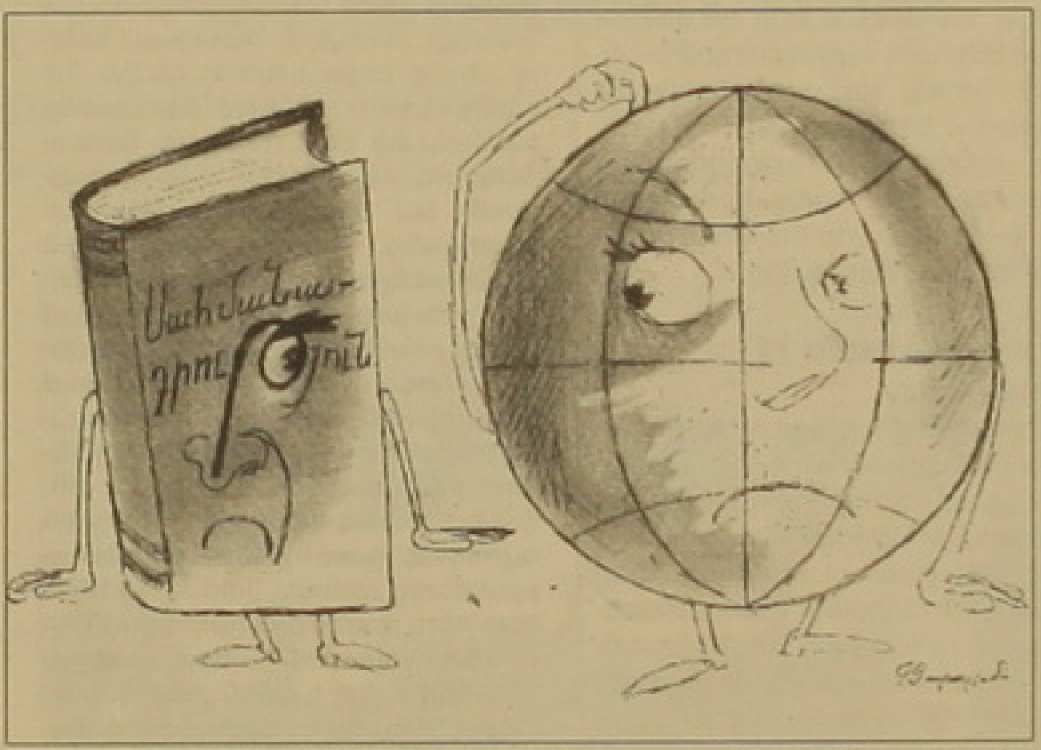

Բայց ի՞նչ ունենք մենք: Ժամանակին ոչ միակամ ընդունված սահմանադրության ֆոնին՝ համատարած լուռ սահմանադրական փոփոխությունների հանրաքվեի օր, այսինքն՝ անկախ այդ փոփոխությունների որակից՝ միշտ հիշվելու է, որ հանրաքվեի օրը կապ չի ունեցել հասարակության մեծ մասի հետ, ու դա կոչում է սահմանադրության վերաբերյալ հայ հասարակ մարդու պատկերացմանը, կոչում է սահմանադրորեն ապրելը հարգելու ու դա միակ կենսաձեւ ընտրելը պարտադիր համարելու բնական ընտրությանը: Դա նպաստում է մասերի արանքից նայելու սահմանադրական եղանակով հարցերը լուծելու միակ ճիշտ եւ աշխարհի զարգացած պետությունների քաղաքացիների համար աներկբա գործելակերպին:

Տես էջ 2

Ձերբակալվել է սափրագլուխների պարագլուխ «Տյոսակը»

2007 թ-ին՝ ՌԴ-ում 80 ռասիստական հարձակում

Ռուսական իրավապահ մարմինները ձերբակալել են Մաքսիմ Մարցինկեւիչին, որը նաեւ հայտնի է «Տյոսակ» մականունով, ազգամիջյան ատելության հրահրման մեղադրանքով: BBC-ի ռուսական ծառայությանը հղում անելով «Պանորամենիըն.նեթ»-ը տեղեկացնում է, որ Մարցինկեւիչին մեղադրանքներ են ներկայացված Ռուսաստանի քրեական օրենսգրքի 282 հոդվածով (ատելության եւ թշնամանքի սերմանում, մարդկային արժանապատվության ստորացում):

Որոշ տվյալներով, Մարցինկեւիչը ծայրահեղ ազգայնամոլական «Ֆորմատ-18» սափրագլուխների խմբավորման պարագլուխն է. վերջինս Մոսկվայում ամենահայտնիներից մեկն է: Որպես սափրագլուխների առաջնորդ «Տյոսակը» մի քանի անգամ հարցազրույցներ է տվել ռուս լրագրողներին, այդ թվում եւ հեռուստատեսային:

Մոսկվայի մարդու իրավունքների գրասենյակի (ՄՄԻԳ) տվյալներով, որը հիմնականում մասնագիտացած է ֆաշիզմի եւ այլատյացության դեմ պայքարի գործում, վերջին երկու տարիների ընթացքում Ռուսաստանում սափրագլուխների թիվը աճել է 20 հազարով եւ հասել է 70 հազարի: ՄՄԻԳՏ-ը հայտնում է, որ 2007 թվականի հունվարից պարիլ ամիսներին Ռուսաստանում 80 ռասիստական հարձակում է տեղի ունեցել, որի արդյունքում 25 մարդ զոհվել է, 80-ը՝ վիրավորվել:

ՄՄԻԳ-ի ղեկավար Ալեքսանդր Բրոդը խոստովանում է, որ վերջերս ռուսական իշխանությունները սկսել են ավելի խիստ ու արդյունավետ գործել ծայրահեղ ազգայնամոլների դեմ, սակայն իրավապահ մարմինների գործողություններում դեռեւս համակարգվածություն չի նկատվում:

Հայ զերին ուզում է գնալ Ռուսաստա՞ն, պարող բարեկամների մոտ

Հայ զերի Վալերի Սուլեյմանյանը իբր չի ցանկանում վերադառնալ Հայաստան, այլ գնալ Ռուսաստան: Ադրբեջանական «Դեյ.ազ» գործակալության տեղեկացմամբ, Գերիների, պատանդների եւ անհայտ կորածների հարցերով հանձնաժողովի տվյալներով, այս ցանկությունն իրագործելու համար բանակցություններ կվարի Միջազգային Կարմիր խաչը, քանի որ Սուլեյմանյանին Ռուսաստան անցկացնելու համար անհրաժեշտ է Մոսկվայի թույլտվությունը: Գործակալությունը նշում է նաեւ, թե Սուլեյմանյանը ցանկացել է մեկնել Իժեւսկ կամ Մինսկի քաղաքներ, որտեղ նաեւ բարեկամնե՞ր ունի:

Հիշեցնենք, որ Սուլեյմանյանն ընտանիք ունի Արցախում եւ Ադրբեջանում է հայտնվել այս տարվա մայիսին:

ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ

Stratfor. «ԱՄՆ-ը եւ Ռուսաստանը օգտագործում են հակամարտությունը տարածաշրջանում իրենց դիրքերն ամրապնդելու համար»

Լեռնային Ղարաբաղի համար Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ պատերազմի վերսկսման հավանականությունը ահագնանում է, քանի որ Ադրբեջանը սկսել է օգտագործել նոր նավթամուղից ստացվող հսկայական գումարները իր պաշտպանական բյուջեն հնգապատկելու համար: «Ազատության» տեղեկացմամբ, այսպիսի կարծիք են հայտնում Stratfor հեղինակավոր վերլուծական կենտրոնի փորձագետները՝ ընդգծելով, թե «այս անգամ հակամարտությունը կարող է Միացյալ Նահանգների եւ Ռուսաստանի միջեւ ավելի մեծ պայքարի բռնկման կայծ դառնալ»:

Ըստ Stratfor-ի վերլուծաբանների, «Հայաստանի եւ Ադրբեջանի հակամարտությունը ավելին է, քան երկու պետությունները եւ նրանց վիճելի տարածքը. Միացյալ Նահանգները եւ Ռուսաստանը օգտագործում են այդ հակամարտությունը տարածաշրջանում իրենց դիրքերն ամրապնդելու համար»:

1994 թ. հաստատված հրադադարից հետո Ադրբեջանը, ըստ կենտրոնի փորձագետների, Ղարաբաղի հարցում փոփոխությունների հնարավորություն տեսավ, երբ 2006 թվականին Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան նավթամուղի շինարարությունն ավարտվեց, եւ այդ երկիրը «ոչ միայն սկսեց դառնալ ավելի ու ավելի արեւմտամետ, այլեւ նոր վիթխարի եկամուտներ ստանալ»: Ադրբեջանի նախագահն էլ, վերլուծաբանների մասնագմամբ, արդեն որոշել է, թե ինչպես է ցանկանում ծախսել իր երկրի նորահայտ հարստությունը, այսինքն՝ պաշտպանության վրա:

Ըստ որում, եթե 2004 թվականին Ադրբեջանի ռազմական ծախսերը կազմում էին մոտավորապես 175 միլիոն դոլար, ապա մինչեւ 2008 թվականը երկիրը կսկսի ծախսել առնվազն 1 միլիարդ դոլար: Հայաստանը, ըստ վերլուծաբանների, վերջերս իր պաշտպանական ծախսերը ավելացրել է 20 տոկոսով՝ 125 միլիոնից հասցնելով 150 միլիոնի, ինչը ակնհայտորեն անհամեմատելի է Ադրբեջանի պաշտպանական ծախսերի հետ:

Փորձագետները, նշելով, որ Հայաստանը զուրկ է էներգակիրներից ստացվող եկամուտների հոսքից, ավելացնում են. «Միացյալ Նահանգներում հայկական մեծ համայնքը ապահովում է, որ Հայաստանը դառնա ամերիկյան արտաքին օգնության ամենամեծ ստացողներից, սակայն Հայաստանի հարեւանները նրանից խուսափում են տնտեսապես եւ քաղաքականապես՝ նրան առեւտրի կամ զարգացման փոքր հնարավորություն թողնելով: Հայաստանը բաց հարաբերություններ ունի Իրանի հետ: Մարտին Իրանը եւ Հայաստանը բացեցին Իրան-Հայաստան գազամուղը: Գազամուղը իր հերթին, ինչպես եւ Հայաստանի էներգետիկ ենթակառուցվածքի մեծ մասը, Ռուսաստանի սեփականությունն է»:

Ա. Հ.

Ալիեւը կգնա Ղազախստան

Ադրբեջանի նախագահ Ալիեւ կրտսերը Ղազախստան կայցելի օգոստոսի առաջին տասնօրյակում: Այս մասին ըստ «Նովոստի Ազերբայջան»-ի, տեղեկացրել է Ադրբեջանում Ղազախստանի դեսպան Անդար Շուկպուտովը: Ալիեւը կհանդիպի ղազախական ղեկավարությանը: Ղազախստանը շահագրգռվածություն էր հայտնել միանալու Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան խողովակաշարին՝ եվրոպա ղազախական նավթ հասցնելու նպատակով, ու նախորդ տարվա հունիսին Ղազախստան Իլհամ Ալիեւի այցելության ժամանակ այդ գաղափարը քննարկվել էր՝ հետագայում համագործակցությամբ ամրագրվելու ակնկալիքով:

Մեր ընթերցողներին

Սահմանադրության օրվա առիթով «Ազգը» վաղը լույս չի տեսնի: Մեր հաջորդ համարը կարդացեք շաբաթ օրը՝ արժեքավոր նյութերով հարուստ հասարակական-քաղաքական 8 էջանոց հավելված-ներդիրով միասին:

ՓԱՌԱՏՈՆ

«Ոսկե ծիրանը» կբացվի ու կփակվի Ազատության հրապարակում

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

«Ոսկե ծիրան» միջազգային 4-րդ կինոփառատոնը նախորդներից առանձնահատուկ է լինելու նախեւառաջ այն հանգամանքով, որ բացման արարողությունը տեղի է ունենալու Ազատության հրապարակում՝ հուլիսի 9-ին, ժամը 22-ին, որից քիչ անց, հենց այնտեղ էլ ցուցադրվելու է Պաոլո եւ Վիտորիո Տավիանիների «Արտույտների ագարակը» ֆիլմը: Իրոք հրաշալի նախաձեռնություն է, կինոփառատոնի բացումն ու փակումն իսկական կինոտոնի վերածող, կինոարվեստի երկրպագուներին քով-քովի բերող: Այս տարվա նորույթներից են նաեւ «Կինոլրագրության միջազգային համադաշնության» (FIPRESCI) եւ «Եկեղեցիների միջազգային կազմակերպության» էկումենիկ հանձնաժողովները: Հիմնական մրցույթից բացի կանցկացվեն արտամրցութային բազմաթիվ ծրագրեր, այդ թվում՝ կինոյի վարպետներ Լեոս Կարաքսի, Լի Չան-դոնի, Ֆրունզե Դովլաթյանի եւ Յուրի Երզնկյանի լավագույն ֆիլմերի հետահայաց ցուցադրություններ:

Փառատոնի ներսում կբացվի եւս 2 փառատոն՝ առաջինում ընդգրկված են ֆրանսիական հեղինակային նոր կինոն, երկրորդում՝ «Եվրոպա - 2006», Լարս ֆոն Թրիերի «Ներքին կայսրություն» եւ Սթիվեն Ֆրիրզի օսկարակիր «Թագուհին»:

«Երեւան» հյուրանոցում երեկ հրավիրված ասուլիսում կինոփառատոնի հիմնադիր տնօրեն **Հարություն Խաչատրյանն** իր խոսքը սկսեց փառատոնը լուսաբանող լրատվամիջոցներից կարգապահություն պահանջելով, աչքի առաջ ունենալով նախորդ տարիների, մեղմ ասած, անկարգությունները՝ միջազգային հռչակ ունեցող կինոբեմադրիչների ասուլիսների ժամանակ, հենց նրանց խոսելու պահին լրագրողները վերցնում էին խոսափողները, ձայնագրիչները, աղմկում էին, ելումուտ անում: Ի դեպ, նախորդ փառատոնին կինոբեմադրիչներից մեկը նույնիսկ չդիմացավ եւ ասուլիսի ժամանակ ասաց, որ ինքը որեւէ այլ երկրում այդպիսի բան չէր տեսել:

Տես էջ 3

ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Մրցում են Քոչարյանն ու Սարգսյանը

ՀՀ ներկայիս կառավարությունը ժամանակավոր է ու կոմպրոմիսային՝ գործող նախագահի եւ վարչապետի միջեւ: Իշխանությունների ներսում էլ մրցակցություն է՝ մի կողմից ամենաերիտասարդ թոշակառուի տիտղոսից հեռու մնալու ձգտումով նախագահն է փորձում ապահովել իր ազդեցության տեւականությունը, մյուս կողմից՝ սեփական իշխանությունը առավելագույնս ամբողջացնելու ձգտող վարչապետը: Այս կարծիքին է ԱԺ անկախ պատգամավոր **Վիկտոր Դալլաքյանը**, որը երեկ հյուրընկալվել էր «Փաստարկ» ակումբում: Նա հավանական չի համարում, թե գործող վարչապետի նախագահ դառնալու պարագայում վերջինս կհամաձայնի գործող նախագահի վարչապետ դառնալուն, սակայն չի էլ բացառում, որ եկող տարի նախագահի ընտրությունից հետո երկրի եւ ԱԺ նախագահների ու վարչապետի պաշտոնները բաժին հասնեն նույն կուսակցությանը: Պատգամավորը գտնում է, որ իշխանությունները նախագահի երկու թեկնածու կառաջադրեն առաջիկա ընտրություններում՝ Սերժ Սարգսյան եւ նա ում առաջադրելու է Ռոբերտ Քոչարյանը: Իսկ նա, ըստ Վիկտոր Դալլաքյանի կառաջադրի նրան ով «Հեռուստատեսության ու ռադիոյի մասին օրենքում» փոփոխությունների նախագծի քվեարկությանը ձեռնպահությամբ է մասնակցել: Ձեռնպահ էր ՀՀԿ ներկայացուցիչ Դավիթ Հարությունյանը:

Ընդդիմությունն էլ թեկնածու կունենա, իսկ ընդդիմության միասնական թեկնածուն ուղղակի իշխանափոխության քաղաքական տեխնոլոգիա է, ըստ բանախոսի, ու թե ընդդիմությունը խորհրդարանի ընտրություններից դասեր քաղի, ապա իշխանության նախագահի թեկնածուներին լուրջ մրցակցություն ցույց տալու հնարավորություն կունենա. «Սակայն սահմանադրությունը ԱԺ մեծամասնությանն ու նրա հավանությունը վայելող վարչապետին անվերահսկելի իշխանություն է տալիս: Իսկ նախագահն ԱԺ մեծամասնության ու վարչապետի մոտ անգլիական թագուհի է աշխատում»:

ԱԺ մեծամասնությունն էլ իր հերթին հարաբերական է, քանի որ անգամ ՀՀԿ ներսում տարբեր ճյուղավորումներ կան եւ նախագահի ընտրություններում իր դրսեւորումն ունենալու է, ի տարբերություն ՀՀ նախագահի ընտրությունների ԼՂՀ նախագահի ընտրությունից Վիկտոր Դալլաքյանն անակնկալներ չի սպասում եւ չի էլ համարում թե դրանք ազդեցություն ունենան ՀՀ նախագահի ընտրությունում:

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի վերադարձի եւ որպես նախագահի թեկնածու առաջադրվելու հարցն էլ, ըստ բանախոսի, կոռեկտ կլիներ վերջինիս համապատասխան հայտարարությունից, այլ ոչ այս ու այն կուսակցության, քաղաքական գործչի բարձրաձայնումից հետո քննարկել:

Կնախայրով ավտորիտար ռեժիմ Հայաստանում

Պետության մոդելի ստեղծումը, մրցակցային պետության կայացումն ու հայության գոյաբանական ճգնաժամի հաղթահարումը Հայաստանի զարգացման այն երեք գերակայություններն են, որոնց չի պատասխանում Սերժ Սարգսյանի կառավարության գործունեության ծրագիրը: Սրանում համոզված է Վիկտոր Դալլաքյանը եւ գտնում է, որ ներկայումս Հայաստանում նախընտրում են քաղաքացիական հասարակության եւ ժողովրդավարության հետ որեւէ աղերս չունեցող պետության կնախայրով ավտորիտար ռեժիմը: Որպես ապացույց բանախոսը անդրադարձ կատարեց Հայաստանում եւ Ադրբեջանում 1998 թվականի եւ այսօրվա տնտեսական աճի տարբերությանը. «Եթե 1998-ին Հայաստանի եւ Ադրբեջանի պետբյուջեների տարբերությունը 1.5 անգամ էր ի վնաս Հայաստանի, ապա այսօր արդեն 5 անգամ: Նրանց տնտեսական աճը 34 տոկոս է»: Ներկայացվածի հնարավոր բացասական ազդեցությունը ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման վրա նույնպես ընդգծեց Վիկտոր Դալլաքյանը:

«Ասծո ձեռքն էլ խառն էր»

5 հարց էր ընդգրկված ԱԺ արտահերթ նստաշրջանում: 4-ը ՀՀ կառավարության գործունեությանն ու ծրագրին էր վերաբերում, մեկն էլ «Ազատություն» ռադիոկայանը փակելուն ուղղված «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» օրենքում փոփոխությունների նախագիծն էր: Այն ոչ մի կապ չուներ կառավարության ծրագրի հետ, այսինքն ՀՀ իշխանությունները քաղաքական որոշում են կայացրել փակել «Ազատություն» ռադիոկայանը, ինչը ես դատապարտում եմ»: Այս կարծիքը հայտնելով՝ Վիկտոր Դալլաքյանը հայտարարեց, որ այս անգամ իշխանությունների փափագած օրինագիծը տապալվեց մի քանի գործոնների մեկտեղման շնորհիվ: Իսկ գործոններն, ըստ Դալլաքյանի հետեւյալն են՝ ժողովրդի բացասական վերաբերմունքը, արտաքին ազդակները, ներիշխանական մրցակցությունը, կոմակային մեծամասնության անկազմակերպվածությունն ու խորհրդարանական ընդդիմության կազմակերպվածությունը: Ասծո ձեռքն էլ նախագծի տապալման գործում կա, քանի որ անհրաժեշտ 66 ձայնի փոխարեն քվեարկությանը մասնակցեց ընդամենը մեկով պակաս՝ 65 պատգամավոր:

Ն. Պ.

«Հասուկ կապն» ու ԱՄՕ-ն նոր պայմանագիր կկնքեն

Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության հանձնաժողովի փաստացի միջնորդությամբ

Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության հանձնաժողովը երեկ քննարկեց «Արմենիա» միջազգային օդանավակայաններ» (ԱՄՕ-ն) եւ «Հասուկ կապ» պետական բաժնեմասով փակ բաժնետիրական ընկերության միջեւ առաջացած վեճը: Վերջինս դիմել էր հանձնաժողովին, բողոքելով այն բանից, որ ԱՄՕ-ն իր նկատմամբ կիրառում է չհիմնավորված գներ:

«Հասուկ կապ» ընկերությունն իրականացնում է գաղտնի եւ հույժ գաղտնի պետական նամակների եւ ծանրոցների տեղափոխում Հայաստանի տարածում եւ ԱՊՀ երկրներում: Այդ ընկերության ավտոմեքենաներին թույլատրվում է մուտք գործել օդանավակայանի տարածք մինչեւ ինքնաթիռը, տանել բեռները եւ դուրս գալ: Մինչեւ 2004 թ.-ը այդ ծառայության համար ընկերությունը ոչինչ չէր վճարում, այնուհետեւ մինչեւ 2005 թ.-ի հունիսի 1-ը օդանավակայանը գանձում էր 600 դոլարին համարժեք դրամ: Դրան հաջորդող ժամանակաշրջանում սկսվեց գանձվել 480 հազար դրամ եւ ահա 2007 թ.-ի ապրիլից ԱՄՕ-ն այդ գինը բարձրացրել է մինչեւ 1,2 մլն դրամի: Ինչից էլ դժգոհել էր «Հասուկ կապը»: Հանձնաժողովը վարույթ էր սկսել այդ հարցի կապակցությամբ, որի ընթացքում ԱՄՕ-ն առաջարկեց նոր գին՝ 550 հազար դրամ: Պայմանով, որ «Հասուկ կապն» ինքը վճարի ապահովագրության գումարը, որը մինչ այդ վճարում էր ԱՄՕ-ն: Երեկվա նիստում հանձնաժողովը, փաստորեն, արձանագրելով այդ առաջարկը, առաջարկեց ընկերություններին, այն հիմք ընդունելով, 10 օրվա ընթացքում պայմանագիր կնքել:

Երեկ հանձնաժողովը քննարկեց նաեւ ամրանի եւ ամրալարի շուկայում գերիշխող դիրք ունեցող «Մետէքսի» դիմումը: Վերջինս խնդրել էր վերանայել իր գերիշխող դիրքը վերոնշյալ ապրանքային շուկաներում, քանի որ իրավիճակը փոփոխություն էր կրել: Մասնավորապես ամրանի իրացման շուկայում ավելի մեծ՝ շուկայի կեսից ավելին, ծավալներ են սկսել զբաղեցնել երկու այլ ընկերություններ՝ «Միկմետալն» ու «Յունիտմետխիմը»: Վերջիններս էլ գրանցվեցին գերիշխող դիրք ունեցող ընկերությունների գրանցամատյանում: Ինչ վերաբերում է ամրալարի շուկային, ապա այստեղ նույնպես «Մետէքսը» կորցրել է իր գերիշխող դիրքը, իսկ «Միկմետալն» ու «Յունիմետխիմը» ավելացրել են իրենց ծավալները: Սակայն այս շուկայում հանձնաժողովի ուսումնասիրությունների արդյունքում գերիշխող դիրք ունեցող չի հայտնաբերվել, իսկ «Մետէքսը» համարվել է այդ դիրքը կորցրած եւ այս դեպքում եւս հանվել գրանցամատյանից:

Միաժամանակ երեկ հացաթխման համար խմորիչի շուկայում գերիշխող դիրք ունեցող է ճանաչվել «Էլիտա» ընկերությունը: Նա այս շուկայում գործող 13 ընկերություններից միակ արտադրող ընկերությունն է եւ իր ծավալներով զբաղեցնում է շուկայի ավելի քան 50 տոկոսը:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ԱՍՈՒԼԻՍ

Դիտողություններ Ռենե վան դեր Լինդենից հարեւանության ու ԼՂՀ ընտրությունների վերաբերյալ

Եվրոպայի խորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովի նախագահ Ռենե վան դեր Լինդենը երեկ, հանդիպելով լրատվամիջոցների եւ ոչ կառավարական կազմակերպությունների հետ՝ նրանց ասել էր, թե վերջին օրերին Հայաստանի խորհրդարանում քննարկվող եւ «Ազատություն» ռադիոկայանի հաղորդումները սահմանափակել ենթադրող օրինագծի առթիվ մտահոգությունները փոխանցելու է Հայաստանի ղեկավարությանը: Ազգային ժողովում երեկոյան կողմ նախատեսված նրա ճառի ասուլիսն ուշացավ, քանի որ հենց օրվա երկրորդ կեսին նա հանդիպում էր ունենում Հայաստանի նախագահի հետ: Ուշացած ներկայանալով ասուլիսին՝ այդ հանդիպումը նա բաց եւ հետաքրքրական գնահատեց, որտեղ քննարկվել էին հայաստանյան եւ տարածաշրջանային զարգացումները, Եվրոպայում տիրող իրավիճակը: Նա շնորհավորեց լրագրողներիս Հայաստանում անցկացված շատ լավ ընտրությունների վերաբերյալ, իսկ ընտրությունների թերությունները նա դասեր անվանեց ապագայի համար: Մինչդեռ Եվրոպայի խորհրդի համար ընտրություններից առավել կարեւորեց ԶԼՄ-ների դերը որպես լավ ընտրությունների նախապայման. «Հայաստանում ԶԼՄ-ները պետք է լինեն բաց, ազատ, մատչելի բոլորի համար», ասաց նա՝ անկախ ԶԼՄ-ների դերը հավասարեցնելով անկախ դատական համակարգի դերին ժողովրդավարության զարգացման գործում: ԶԼՄ-ների մասին նոր օրենքի քննարկմանը հանձնարարեց հաշվի առնել Վենետիկի հանձնաժողովի կարծիքն ու առաջարկները:

Երկու՝ մեզ համար ոչ այնքան հաճելի դիտողություն արեց՝ հարեւանների հետ հարաբերությունների հարցում առաջընթաց նա չէր տեսել երկու տարի առաջվա իր այցելությունից հետո ընկած ժամանակահատվածում եւ... ԼՂՀ ընտրությունները չեն ճանաչվում միջազգային հանրության կողմից: Ճանաչվեն-չճանաչվեն՝ ԼՂՀ-ն վաղուց արդեն պետություն է՝ իր ատրիբուտներով ու կառույցներով:

Անմիջապես «Ազատությունը» հնչեցրեց իր հարցը՝ սպառնացող եթերազրկման վտանգի, ինչպես նաեւ Հայաստանում քաղբանտարկյալներ լինելու փաստի (Ա. Արզումանյան, Ժ. Սեֆիլյան, Վ. Մալխասյան) վերաբերյալ: Պարոն վան դեր Լինդենի պատասխանն առավել տեսական էր՝ թե Եվրոպայի խորհրդի լիարժեք անդամ հանդիսացող Հայաստանը պետք է կատարի ստանձնած պարտավորությունները, Հայաստանը մոնիտորինգի տակ է, իսկ վերջինս էլ պատժի տեսակ չէ, այլ օգնություն պարտավորությունների կատարման համար: Քաղբանտարկյալներ ունենալն էլ ընդունելի չէ, բայց այդ խնդիրը նրա կարծիքով պետք է լրջորեն ուսումնասիրվի, եթե կան քաղբանտարկյալներ՝ պետք է համապատասխան միջոցներ ձեռնարկվեն: Այստեղ խառնվեց ասուլիսին ներկա ԱԺ նախագահ Տիգրան Թորոսյանը եւ ասաց, թե ամեն մարդու հայտարարություն չի կարող հիմք լինել երկրում քաղբանտարկյալների գոյության մասին: Եվ հիշեց Արշո Բլեյանի դեպքը, երբ ժամանակին ասվում էր՝ քաղբանտարկյալ է, մինչդեռ եկան ու տեսան՝ այդպիսի բան չկա:

Հարեւանների հետ լավ հարաբերություններին նպաստո՞ւմ է Թեդի Դեփսի վերջին հայտարարությունը՝ հետաքրքրվեցին լրագրողները ԵԽԽՎ-ի նախագահից. «Եվրոպայի խորհուրդը հակամարտության մաս չէ, անաչառ կողմ է, եւ պետք է նպաստի, եւ ոչ թե խոչընդոտի», ասաց եվրոպական բարձր հյուրը: **«Ազգը»** հետաքրքրվեց, թե հատկապես ԼՂՀ հարցի լուծման առաջարկների ո՞ր դետալներն են դժվար ընդունելի Հայաստանի համար, որոնց վերաբերում էր նրա՝ վերջերս արած հայտարարությունը երկու երկրների, այդ թվում՝ Հայաստանի, հասարակություններին նախապատրաստելու վերաբերյալ: Հարցը դիվանագիտական պատասխան ստացավ՝ ոչ ավելի, «կարեւորը լարվածություն եւ առճակատում չլինի» տոնայնությամբ, ինչի համար շատ պետք է աշխատեն մեր քաղաքական գործիչները:

«Ա1 պլյուսի» վերաբացման հարցը եւս նա ընդհանրացրեց՝ ԶԼՄ-ների անկախության համատեքստում, բայց կրկին առանձնացվեց «Ազատությունը», որն ըստ վան դեր Լինդենի՝ իր լիարժեք տեղը պետք է ունենա Հայաստանի լրատվական դաշտում:

ՄԱՐԻՆԵ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Սահմանադրության օրը

1-ին էջից

Ու ի՞նչ ունենք հիմա. ամեն օր սահմանադրությունը խախտող իրավապահներ (բնականաբար՝ ոչ բոլորը, բայց մեկ է...), պատուհանից դուրս նետված վկա, անտեղի խստությամբ բանտ նետված մի խմբագիր, մի արտգործնախարար, երկու ազատամարտիկ, բնակության սահմանադրական իրավունքից զրկված-պետության գեռակա շահից տուժած քաղաքացիներ, աղքատության պատճառով իրենց կրթության սահմանադրական իրավունքն իրացնել չկարողացող երիտասարդներ, պետական հիմնարկների ընդունարաններում քաշքշվող խեղճուկրակ մարդիկ, տեղական իշխանությունը սահմանադրությունից բարձր դրած փոքրիկ իշխաններ... սա է սահմանադրության օրվա Հայաստանը, ու այսպիսի Հայաստանի քաղաքացիներից սահմանադրությունն ու սահմանադրության օրը վեր դասելու պահանջ ներկայացնելը դեռեւ շուտ է:

Շուտ է, բայց անհույս չէ:

Դրա համար էլ պետք է հայ պետությունն իր սխալների համար ներողություն խնդրել իմանա, չտի ու չկեղծի, չգողանա ու չկաշառվի, երկրի առաջին դեմքերը պետք է արդեն ամենապարկեշտ ու հասարակության համար բոլոր կողմերից տեսանելի կյանքով, պետք է օրենքի եւ իրավունքի երաշխավորը լինեն, ու նախ եւ առաջ իրենք չշրջանցեն օրենքները՝ այդպիսով հասարակության լայն շերտերին առիթ տալով վերլուծելու եւ նմանվելու հեռանկար ունենալու երկրիս սահմանադրությունը հարգող իրենց ղեկավարներին: Մնացյալը ժամանակի ու սովորույթների բարեբեր ազդեցության խնդիր է: Իսկ այսօր դեռեւս սահմանադրության օրը եւ նրա նշանակությունը մենք լիարժեք չենք գիտակցում:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԶ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010 Հանրապետութեան 47
ֆաքս 374 10 562863
e-mail: azg@azg.am
azg2@arminco.com
www.azg.am

Գլխաւոր խմբագիր ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ	/ հեռ 521635
խմբագիր ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ	/ հեռ 529221
Լրագրողների սենեակ	/ հեռ 581841
Համակարգչ. ծառայութիւն	/ հեռ 582483
Շուրջօրեայ լրահաւաք ծառայութիւն	/ հեռ 529353

Համակարգչային շարուածք «Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան խստիւ արգելւում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
Գ տառով յօդուածները գովազդային են, որոնց բովանդակութեան համար խմբագրութիւնը պատասխանատուութիւն չի կրում:

"AZG" Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 10 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 0010

«Մեզ ավելի հաստատուն կապ է հարկավոր Հայաստանի հետ»

Ասում են հայրենիքով հպարտ ԹՄՄ Արմենական երիտասարդները

«Հայաստան գալով մեզ ավելի հայացած զգացինք, իմացանք, որ ճիշտ որ հայ ենք, ավելի հայրենասեր դարձանք, հպարտացանք, երբ տեսանք հայրենիքը, մարդիկ, պատմությունը», ասում է Վահան Թեքեյանի անվան թիվ 92 դպրոցում վերանորոգման աշխատանքներ իրականացնող Կանադայի Թեքեյան մշակութային միության (ԹՄՄ) Արմենական երիտասարդական հանձնախմբի փոխնախագահ **Արեն Մանուկյանը**: Այս օրերին Թեքեյանի անունը կրող դպրոցում բավական ջերմ եւ հուզիչ մթնոլորտ է: Դպրոցում կամավորական շինարարական աշխատանքներ կատարելու ծրագրով հուլիսի 2-ից Հայաստան է ժամանել Կանադայի ԹՄՄ Արմենական երիտասարդական խումբը: Մինչեւ 20 տարեկան երիտասարդները **Ֆլորիդա Եսայանի** գլխավորությամբ Հայաստան են եկել, իրենց խոսքերով ասած, կարեւոր եւ հայրենիքին պետքական բան անելու համար:

«Երբ երկու տարի առաջ սկսեցինք աշխատել երեխաների հետ, նպատակ դրեցինք Հայաստան գալու եւ հայրենիքի համար մի կարեւոր բան անելու՝ ոչ թե ուղղակի ճամփորդելու համար: Եվ քանի որ այս տարի Թեքեյան մշակութային միության 60-ամյակն է, որոշեցինք այս տարի գալ Հայաստան», պատմում է Արմենական երիտասարդների խմբի ղեկավար Ֆլորիդա Եսայանը: Կանադայի Թեքեյան մշակութային միության երիտասարդական խմբի ուղեկցողը հպարտ է, որ երեխաները հայրենասիրության գաղափարը վաղուց ունեն, թեեւ նրանցից շատերն առաջին անգամ են լինում Հայաստանում, բայց արդեն հայրենիքին օգնելու ցանկություն ունեն: «Մեզ ավելի հաստատուն կապ է պետք Հայաստանի հետ: Երեխաներն առաջին անգամ են ներկարարի վրձին բռնում, բայց հոժարակամ ուզում են դպրոցի միջանցքը վերանորոգել», ընդգծում է Ֆլորիդա Եսայանը:

ԹՄՄ Արմենական երիտասարդները, որ շինարարական գործիքները ձեռքերին աշխույժ աշխատում էին Վահան Թեքեյանի անվան դպրոցում, մեծ ջերմությամբ ընդունեցին «**Ազգ**»-ին եւ ուրախությամբ կիսվեցին հայաստանյան այցի իրենց տպավորություններով: «Էդքան լսել էինք, պատմության ժամին կարդացել Հայաստանի մասին, բայց չգիտեինք ինչի էր նմանվում: Հիմա ուրախ ենք, որ մեր հայրենիքի, մեր հասակի երեխաների համար մի լավ բան ենք անում», ասում է խմբի ամենափոքրը՝ **Քլոի Բալյանը**: Հետո բոլորը պատմում են, որ դպրոցը վերանորոգելու գումարը հայթայթել են պարահանդեսներ, ձեռնարկներ կազմակերպելով, ինչպես նաեւ եռալեզու նամակներ գրելով անգամ օտարներին, որոնք էլ օգնել են իրականացնելու երիտասարդ կանադահայերի ցանկությունը: Վերջին անգամ 1996 թ. վերանորոգում տեսած Թեքեյանի անունը կրող դպրոցը վերանորոգման կարիք իսկապես զգում է: Եվ կանադահայ երիտասարդների 6-օրյա աշխատանքի շնորհիվ դպրոցը կունենա վերանորոգված միջանցք:

ԹՄՄ Արմենական երիտասարդները շատ մեծ տպավորություն են ստացել Հայաստանից՝ վատն էլ էին շատ լսել, լավն էլ, բայց այսօր մտածում են, որ ամեն դեպքում շատ լավ երկիր է: «Մուրացկան էլ ենք տեսել Գառնի գնալուց, բայց շատ լավ ապրող մարդիկ, շատ լավ բաներ էլ ենք տեսել», ընդգծում է **Լոռի Մանուկյանը**: Արմենական երիտասարդական հանձնախմբի 18-ամյա փոխնախագահ Արեն Մանուկյանն էլ արդեն որոշել է հաջորդ գալուց գյուղեր գնա եւ տեսնի, թե այնտեղի ժողովուրդն ինչ հոգսեր ունի, ինչպես է ապրում: Քլոի Բալյանը վստահեցնում է. «3 շաբաթը շատ քիչ է հայրենիքը տեսնելու համար: Հայրենիքը պետք է մանրամասն տեսնել»: **Արի Նազարեթյանն** էլ որոշել է հաջորդ անգամ ընտանիքի հետ Հայաստան գալ: Հանձնախմբի փոխնախագահը պատմում է, որ իր հայրը 15 տարի առաջ եկել է Հայաստան եւ մի ֆիլմ նկարել: Իր համար Հայաստանի ներկա վիճակի գնահատականը տալու միակ միջոցը այդ ֆիլմի հետ ներկան բաղդատելն է: Արդյունքում եկել է եզրակացության, որ «ամեն բան շատ է փոխվել՝ փողոցները, շենքերը, քաղաքը: Միշտ մտածել եմ, որ Հայաստանը լավ է, բայց ավելի լավ տեսա»:

Թեքեյան մշակութային միության հովանու ներքո հավաքված երիտասարդները տրամադրված են իրականում Արարատը տեսնելու հնարավորությունից, շատ են հավանել պտուղները, ճաշերը եւ անսովոր ուրախության մեջ են ընկել ամենուր հայերեն խոսող մարդկանց տեսնելուց: Այցի շրջանակներում կանադահայ երիտասարդները հետաքրքրական երթուղի ունեն՝ պետք է լինեն Հայաստանի շատ մարզերում, ինչպես նաեւ Ղարաբաղում:

Մոտ հազար աշակերտ ունեցող Վահան Թեքեյանի անվան թիվ 92 դպրոցի տնօրեն **Անահիտ Խալաթյանը** երախտագիտությամբ է խոսում երիտասարդների նախաձեռնության մասին՝ նախ եւ առաջ գնահատելով նրանց հայրենասիրությունը: Տնօրենի խոսքով, արդեն իսկ պայմանավորվածություն կա հաջորդ տարի եւս դպրոցին երիտասարդների օգնության մասին: «Սփյուռքի մեր երիտասարդների նմանատիպ այցելությունները չափազանց կարեւոր են եւ պետք են՝ ելնելով այն բանից, որ նրանք հայրենիքի կարիքն ունեն, մենք էլ իրենց կարիքն ունենք: Դա գալիս է եւս մեկ անգամ ապացուցելու, որ մենք իրարից զատ չենք», համոզված է Հայաստանի ԹՄՄ վարչության անդամ **Գայանե Մուրադյանը**:

ԳՈՀԱՐ ԳԵՒՈՐԳՅԱՆ

«Ոսկե ծիրանը» կբացվի ու կփակվի Ազատության հրապարակում

1-ին էջից

Փառատոնի հիմնադիր տնօրենը հայտնեց այս տարվա եւ մի քանի նորույթների մասին՝ ամենաուրախալին թերեւս «Վիվասել» ընկերության հովանավորությամբ դրամական մրցանակներ հայտարարելն է՝ 2 մլն դրամ կսրվի գլխավոր մրցանակի համար, 1 մլն դրամ՝ միջազգային վավերագրական ֆիլմի, նույնքան էլ՝ «Հայկական համայնապատկեր» անվանակարգի համար: Սահմանվել է նաեւ նոր մրցանակ՝ «Կենաց ծառ», 500 հազար դրամական պարգեւով: Նախորդ տարիներին մրցանակի արժանացած ֆիլմերն այս տարի կհանվեն մրցույթից՝ նոր անուններ ասպարեզ հանելու նկատառումով:

Օրինակելի է, որ փառատոնի կազմակերպիչները հատուկ ուշադրության են արժանացրել արվեստագետներին եւ ուսանողներին՝ նրանց հնարավորություն տալով դիտելու 20-30 ֆիլմ: «Այս տարի ավելի հանգիստ ենք, նախորդ տարիների լարվածությունը չկա, գուցե արդեն մեծամտացե՞լ ենք», կատակեց Հարություն Խաչատրյանը: Փառատոնը աստղերի պակաս չի ունենալու, ճիշտ է, նախապես խոստացված Ժաննա Մորոն չի գալու, սակայն ներկա են լինելու այս տարվա Կաննի փառատոնի 3 մրցանակակիրները: Նրանցից հարավկորեացի կինոռեժիսոր Լի Չան-դոնի մասին մեզանում քչերը գիտեն, մինչդեռ արդի կինոարվեստում նա համարվում է կենդանի դասական:

Փառատոնի գեղարվեստական տնօրեն **Սուսաննա Հարությունյանն** անդրադարձավ «Ռեժիսորներ առանց սահմանի» միջազգային ծրագրին, ընդգծելով դրա կարեւոր նշանակությունը տարածաշրջանային ֆիլմարտադրության զարգացման համար: Հուլիսի 10-12-ը կանցկացվի համարտադրության ֆորում, որին ներկա կլինեն ավելի քան 40 կինոռեժիսորներ ու պրոդյուսերներ հարեւան Թուրքիայից, Ադրբեջանից, Սիրիայից, Ռուսաստանից եւ այլ երկրներից: Ֆորումի վերջին օրը Հայաստանի արտաքին գործոց նախարարությունում կամփոփվեն ներկայացված լավագույն նախագծերը, կտրվեն մրցանակներ:

Մեր ընթերցողներին տեղեկացնենք, որ որպես փառատոնի ինֆորմացիոն հովանավոր «**Ազգը**» հուլիսի 9-14-ը առանձին հավելվածով հանգամանալից կտեղեկացնի փառատոնի բոլոր միջոցառումների, ֆիլմերի մասին, նաեւ կտպագրի հայաստանյան կինոգետների հոդվածները:

ԼՂՀ նախագահի թեկնածուն խոստանում է բարելավել կյանքը Քաշաթաղի շրջանում

Լեռնային Ղարաբաղում շարունակվում է նախընտրական արշավը: Ինչպես հաղորդում է «REGNUM» գործակալությունը, նախագահի թեկնածու Բակո Սահակյանն այցելել է Քաշաթաղի շրջանի մի շարք գյուղեր՝ Տիգրանավան, Իշխանաձոր, Կովսական եւ այլն, որտեղ (ինչպես նաեւ ԼՂՀ այլ բնակավայրերում) բնակիչներին հուզում են խմելու ջրի, կապի, գյուղտեխնիկայի, բնակարանների, դպրոցների, բուժկետերի շինարարության եւ այլ հարցեր: «Մենք պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնենք Քաշաթաղի շրջանին: Ձեր բարձրացրած հիմնական հարցերն արտացոլված են իմ նախընտրական ծրագրում, եւ ընտրվելու դեպքում ես կաշխատեմ անել հնարավորը ձեր շրջանի կյանքի եւ կենցաղի բարելավման համար», նշեց **Բակո Սահակյանը**:

Միեւնույն ժամանակ Արցախի պետական համալսարանի դասախոս, քաղաքագետ **Նաիրա Սողոմոնյանը** բերեց իր փաստարկները՝ բացատրելով, թե ինչու է որոշել առաջիկա ընտրություններում պաշտպանել Բակո Սահակյանի թեկնածությունը: «Բակո Սահակյանի նախընտրական ծրագրին ես ծանոթ եմ եւ ամբողջովին պաշտպանում եմ այն: Արցախցիների ակնկալիքներն ակնառու են եւ ըստ իս՝ անփոփոխ. արտաքին քաղաքականության հարցում՝ ԼՂՀ միջազգային ճանաչում, իսկ ներքին քաղաքականության մեջ՝ հանրապետության սոցիալ-տնտեսական ոլորտի հետեւողական զարգացում: Բակո Սահակյանը, լինելով արցախյան շարժման նախաձեռնողներից մեկը, մեծ ներդրում է ունեցել ԼՂՀ պետականության կայացման, բանակաշինության գործում, ունի ինտելեկտուալ-անձնական ներուժ՝ նշված խնդիրներն իրականացնելու համար», նշեց Նաիրա Սողոմոնյանը: Նա դիմեց նաեւ լրագրողներին եւ քաղաքական գործիչներին՝ կոչ անելով նրանց հավասարիմ լինել սեփական խղճին եւ հեռու մնալ կոնյունկտուրային շահերից»: «Լրատվամիջոցներում ինչ ասես չեն գրել Բակո Սահակյանի մասին, ընդ որում խախտելով ԼՂՀ ընտրական օրենսգիրքը, դեռեւս նախընտրական քարոզարշավի պաշտոնական մեկնարկից շատ առաջ: Ո՞ւմ են հարկավոր այդ հերյուրանքները: Գուցե նրա՞նց, ովքեր վախենում են, որ իշխանության կգա կամային մի մարդ, որն իր գործունեության հիմքում կդնի արդարության սկզբունքը, որը պարտադիր կլինի անխտիր բոլորի համար: Արցախի ժողովուրդը, որ մեծագույն հերոսության եւ հսկայական կորուստների գնով կարողացել է դառնալ սեփական ճակատագրի տերը, ընդունակ է ճիշտ ընտրություն կատարել: Եկեք, ուրեմն, թեկնածուներին չվերագրենք սեւացնող մակդիրներ ու մեղադրանքներ», ամփոփեց Նաիրա Սողոմոնյանը:

Ուր են «կորել» եվրոփորձագետների ուղարկած եզրակացությունները

Լեւոն Գուլյանի մահվան փաստի առթիվ հարուցված քրեական գործով շուրջ երկու ամիս է, ինչ իրականացվում է նախաքննություն: «**Ազգը**» պարբերաբար անդրադարձել է Գուլյանի հարազատների դժգոհություններին ու հետագա քայլերին: Երեկ, փաստաբանների պալատում լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ տուժողի իրավահաջորդի փաստաբան Հրայր Ղուկասյանը նշեց, որ «բոլոր դեպքերում կա պատճառահետեւանքային կապ այն գործողությունների մեջ, որոնք սկսվել են մայիսի 9-ի լույս 10-ի գիշերը եւ ավարտվել է Գուլյանի մահվամբ»: Նախաքննության մարմնի կողմից նշանակվել են մի քանի փորձաքննություններ եւ ստացվել դրանց եզրակացությունները, որոնք պատկերացում են տալիս Լ. Գուլյանի ստացած մարմնական վնասվածքների եւ մահվան պատճառների մասին: Սակայն փորձագետները մի շարք կարեւոր հարցերի տվել են ընդհանուր պատասխաններ, օրինակ, մահվան պատճառի, կամ արտասահմանցի փորձագետների հետեւությունները բարձրությունից վայր ընկնելու կամ այլ պարագայում վնասվածքներ ստանալու մասին, որն էլ բարձրացրել է Լեւոնի հարազատների, ընկերների ու փաստաբանների բողոքը:

Չնայած, որ եվրոպական փորձագետները մայիսի 30-ին չորս տարբեր հասցեներով ուղարկել են իրենց եզրակացությունը, սակայն առ այսօր անհասկանալի պատճառներով այդ նամակները «տեղ չեն հասել»: Իսկ Գուլյանների ընտանիքը ստացել է այդ եզրակացության օրինակը ու սպասում է պաշտոնական հայտարարության: Նրանք լուրջ ակնկալիքներ ունեն նախաքննության մարմնից, որպեսզի ստանան այն հարցերի պատասխանները՝ թե ում նախաձեռնությամբ են ոտնահարվել Լեւոն Գուլյանի իրավունքները, սահմանափակվել նրա ազատությունը, ում գործողության կամ անգործության հետեւանքով է, որ բռնությունների է ենթարկվել եւ ով է մեղավոր Լեւոն Գուլյանի մահվան մեջ: Միջազգային փորձագետները մանրամասն ու հանգամանալից նկարագրել են «դիակի վրա առկա վնասվածքներ՝ ձախ աչքի տակ եղած կապտուկը, աջ քունքին եւ ստորին ծնոտի աջ մասում առկա կապտուկները, աջ ուսի կապտուկը եւ քերծվածքը, ձեռքերի եւ ոտքերի վրա առկա մի շարք կապտուկներ եւ քերծվածքներ, որոնք ըստ փորձագետների կարող էին առաջանալ անկմանը նախորդող այլ ուժից, օրինակ, ձեռքի կամ բռունցքի հարվածից»: Մատնադրոշմային փորձաքննության համաձայն ՔՀՎ պետ Գ. Թադեւոսյանի աշխատասենյակի պատուհանի ներսից եւ դրսից վերցված մատնահետքերից միայն երեքն են պատկանում Լ. Գուլյանին, ընդ որում դրանցից մեկը աջ ձեռքի միջնամատի հետքն է, իսկ մյուս երկուսը ձախ միջնամատի հետքերն են: Նշենք նաեւ, որ պատուհանի վրա հայտնաբերված ձեռքի ափերի հետքերը չեն պատկանում ո՛չ Գուլյանին, ո՛չ Գ. Թադեւոսյանին, ո՛չ նրա տեղակալ Մգոյանին եւ ո՛չ էլ այդ սենյակը մաքրող տեխնիկական անձնակազմի անդամին, այսինքն՝ դրանք պատկանում են քննությամբ դեռեւս չպարզված այլ անձի: Փորձաքննությամբ Գուլյանի հագուստների վրա, ձեռքերի մասերի եղունգների տակի պարունակության մեջ չեն հայտնաբերվել մրի, բետոնի, ավազի, դեղին գույնի ներկի, ժանգի եւ այլ միկրոմասնիկներ ու հետքեր, որոնք ապացուցեին, որ Գուլյանը «վայր է ընկել» պատուհանից, դիպչելով խողովակին կամ նկուղային հարկի տանիքին, քանի որ ոչ խողովակների եւ ոչ էլ այդ տանիքածածկի վրա չկան հետքեր: «Բարձրությունից վայր ընկնելու հետեւանքով վնասվածքների առաջացման, ինչպես նաեւ հետմահու վնասվածքների բացակայության հետեւությունները որեւէ կերպ չեն հաստատում ոստիկանության առաջ քաշած վարկածը, պնդում էր փաստաբանը եւ ավելացնում, որ չեն հերքում դժբախտ պատահարից բացի այլ վարկածների (սպանություն, ինքնասպանության հասցնել եւ այլն) հնարավորությունը»:

ՄԱՐԻՆԵՏ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

ՀՀ-ն առաջին դրամական փոխհատուցումը կվճարի իր քաղաքացուն

Եվրոպական դատարանը ճանաչել է արդար դատաքննության իրավունքի խախտումը ներպետական դատարանների կողմից

Յունիսի 28-ին Ստրասբուրգի Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը Հայաստանի Հանրապետության դեմ կայացրած իր որոշմամբ առաջին անգամ դրամական տույժ է կիրառել մեր պետության դեմ՝ 4000 եվրո: Հիշյալ գումարը պետությունը պարտավորվում է երեք ամսվա ընթացքում վճարել հայցվոր Միշա Հարությունյանին: Փաստաբան Հայկ Ալումյանը բողոքը Եվրոդատարանին ներկայացրել էր 2003 թ. մի շարք խախտումների հիմքով: Եվրոպական դատարանը ճանաչեց, որ ՀՀ-ն Մ. Հարությունյանի նկատմամբ խախտել է Եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին կետը՝ արդար դատաքննության իրավունքը, որի համար, որպես բարոյական վնասի հատուցում, նրան պետք է վճարի 4000 եվրո:

Փաստաբանը հայտնեց, որ Եվրոդատարանը խոշտանգումների մասով նրան պատճառված վնասի հատուցման հարցը չի քննարկել, քանի որ Միշա Հարությունյանի նկատմամբ գործադրված խոշտանգումները տեղի են ունեցել մինչեւ ՀՀ-ի կողմից Եվրոպական կոնվենցիայի վավերացումը: Եվրոպական դատարանը քննարկել է, թե ՀՀ դատարանները իրավունք ունեի՞ն խոշտանգումներով ձեռք բերված ապացույցները դնել դատավճռի հիմքում ու դատապարտել Մ. Հարությունյանին եւ վճռել է, որ դրանով ՀՀ-ն խախտել է կոնվենցիայով իր ստանձնած պարտավորությունը:

«Բոլոր այն խախտումները, որոնք ներկայացրել եմ Եվրոպական դատարանին, ժամանակին ներկայացրել եմ ՀՀ վճռաբեկ դատարանին», մեզ ասաց Հայկ Ալումյանը:

Դեպքը տեղի է ունեցել 1998 թ., երբ հայ-ադրբեջանական սահմանային հենակետում մի զինծառայողի խրամատում սպանված էին գտել, որի համար ռազմական ոստիկանությունը ձերբակալում է 5 զինծառայողների: Նրանցից մեկի՝ Միշա Հարությունյանի պաշտպանությունը ստանձնած փաստաբան Հայկ Ալումյանը նշեց, որ բոլոր ապացույցները կային, որ թշնամու դիրքերից դիտակետի դիմահար կրակոցով էր սպանվել զինծառայողը, որովհետեւ նույն ժամանակ այդ վայրում տագնապի ազդանշան է եղել, եւ բոլորը զգուշացվել են խրամատներից դուրս չգալու մասին:

Սակայն փորձագետը բոլորի համար անակնկալ եզրակացություն է ներկայացնում, ըստ որի՝ զինծառայողը սպանվել է ոչ թե դիտակետի կրակոցից, այլ 1-10 մ հեռավորությունից: Այդ եզրակացությունը ռազմական ոստիկանությանը հիմք է տալիս, որ հակառակորդի կրակոցից սպանվելու վարկածը թողնի մի կողմ ու մշակի միայն մի վարկած, որ կրակողը այդ դիրքի զինծառայողներից մեկն է եղել: Պաշտպանական կողմին ավելի ուշ հաջողվել էր պարզել փորձագետի ով լինելը՝ նա բուսական ծագում ունեցող թմրամիջոցների անալիզի մասնագետ էր, բայց այդ ժամանակ հիմք է ընդունվում միայն նրա տված եզրակացությունը: 5 զինծառայողներին տանում են ռազմական ոստիկանություն ու սկսում խոշտանգել: Ինչպես նշեց փաստաբանը, խոշտանգման ստանդարտ մեթոդներից բացի, նաեւ աքցանով սեղմել են մատների եղունգները եւ այդ եղանակով փորձել պարզել, թե 5-ից ով է կատարել սպանությունը:

Զինծառայողներից երկուսն իրենց համար ալիբի են ստեղծել ու հայտնել, որ այդ ժամանակ իրենք գնացել էին կողքի դիրքից սիգարետ բերելու ու հետագայում դատապարտվել են դիրքերն անօրինական լքելու մեղադրանքով: Մյուս երեքից երկուսը միշտ միասին էին եղել, եւ նրանց խոշտանգել են՝ ասելով, որ միասին են կատարել սպանությունը, կամ էլ Միշա Հարությունյանն է արել, իսկ իրենք տեսել են, որովհետեւ դեպքի խրամատ տանող ճանապարհն իրենց տեսադաշտում է եղել: «Խոշտանգումներով երկու զինծառայողներից ցուցմունքներ վերցրին, որ երրորդ զինծառայողը՝ Մ. Հարությունյանն է կատարողը, եւ նրան կանգնեցրին փաստի առջեւ՝ հարկադրելով խոստովանական ցուցմունքներ տալ», հայտնեց պաշտպան Հ. Ալումյանը: Նրա ասելով՝ Մ. Հարությունյանը մեկ ամիս դիմացել է իր դեմ կիրառված խոշտանգումներին ու հրաժարվել ցուցմունք տալուց, դրանից հետո նրան հայտնել են, որ, միեւնույն է, իրեն դատելու են սպանություն կատարելու համար, բայց եթե հանձն առնի սպանությունը, գոնե անզգուշությամբ կատարելու համար կդատապարտեն, եթե ոչ՝ դիտավորյալ սպանություն կատարելու հոդվածով:

«Մենք կարողացանք ապացուցել, որ Միշան եւ մյուս 2 վկաները խոշտանգված են եղել, եւ ստացանք փորձագետի եզրակացությունը, համաձայն որի՝ բութ առարկայով սեղմելու միջոցով է Մ. Հարությունյանն այդ վնասվածքները ստացել՝ 10 մատների եղունգները սեւացած էին», հայտնեց փաստաբանը: Այս եզրակացության հիման վրա ռազմական ոստիկանության 4 աշխատակիցներ դատապարտվեցին ցուցմունքներ կորզելու նպատակով 3 զինծառայողների նկատմամբ խոշտանգումներ կիրառելու համար:

Սակայն դա չի խանգարում, որ Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարանը 13 տարվա ազատազրկման դատապարտի Միշա Հարությունյանին: Դատավոր Լեռնիկ Աթանյանը ռազմական ոստիկանության 4 աշխատակիցների դատապարտումից հետո, չկարողանալով առարկել մեղադրյալների նկատմամբ քննությանը խորթ մեթոդներ կիրառելու փաստի դեմ, դատավճռում գրում է. «Թեեւ նախաքննության ընթացքում բռնություններ են գործադրվել, սակայն դրանք գործադրվել են ճշմարտությունը պարզելու համար»:

Պաշտպանական կողմին հաջողվում է տարիներ տեւած դատաքննության ընթացքում քրեական գործը 3 անգամ վերադարձնել լրացուցիչ նախաքննության, եւ ամեն անգամ զինդատախազությունը կոսմետիկ շտկումներով գործը վերադարձնում է դատարան, իսկ վերջին անգամ ամեն ինչ արվում է, որ մեղադրական դատավճիռ կայացվի: Վերաքննիչ ու վճռաբեկ դատարանները դատավճիռը թողնում են անփոփոխ, բայց փոքր-ինչ մեղմացնում են պատժաչափը՝ 10 տարվա ազատազրկման են դատապարտում: «Այսինքն՝ գործը քննող դատավորները հասկանում էին, որ Մ. Հարությունյանը սպանություն չի կատարել, բայց եթե արդարացման դատավճիռ կայացնեին, նրա փոխարեն ուրիշները պետք է ազատազրկման դատապարտվեին: Դրա համար մեր դատարանները, ընդառաջելով դատախազությանը, մեղադրական դատավճիռ կայացրին, բայց համոզվելով, որ ամբաստանյալի աթոռին անմեղ մարդ է նստած, մեղմ պատժեցին», ավելացրեց Հայկ Ալումյանը:

Եվ այսպես, 4.5 տարի կալանք կրելուց հետո, Մ. Հարությունյանին մարդասպանի պիտակով ազատում են կալանքից՝ նկատի ունենալով, որ արդեն կրել է պատժի 2/3-ը:

Եվրոդատարանի վճռի հիման վրա ազգային դատարանները պարտավորվելու են վերանայել Մ. Հարությունյանի նկատմամբ կայացրած մեղադրական դատավճիռը: Իսկ ինչպե՞ս են վարվելու այն դատավորների հետ, որոնց պատճառով Մ. Հարությունյանը զրկանքներ է կրել, եւ որին պետությունը հարկադրված է փոխհատուցել հարկատուներից գանձված գումարներով: Պրն Ալումյանը հայտնեց, որ քաղաքացիական օրենսգիրքը ռեգրեսիվ հայց է նախատեսում, պետությունը վճարելուց հետո կարող է դիմել եւ այդ գումարը գանձել այն դատավորից, որի պատճառով տույժ է կրել:

ՄԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ, «Հետք»

Արդյոք մի՞դծ են հայկական անունները

Ինտերնետում ծանոթանալով «Արմինֆոյի» հյուրերին, ուշադրություն գրավեց մի լրատվություն. պարզվում է, որ Ղարաբաղում ծավալվում է մի քարոզարշավ, որի նպատակն է համոզել տեղացիներին իրենց երեխաներին շնորհելու հայկական անուններ: Որ անվանախեղկատակությունը Հայաստանում թե Արցախում ահռելի չափերի է հասել, նորություն չէ: Արդյոք պատահակա՞ն է, որ երկրի երեք բարձրագույն պետական ղեկավարներից միայն մեկն ունի հայկական անուն: Երեւի աշխարհում չլինի իրեն հարգող ու «քաղաքակիրթ» համարող մի ուրիշ ազգ, որն այդքան արհամարհանքով տրամադրված լինի սեփական անունների նկատմամբ: Ես համոզված եմ, որ հայ «Համլետների» իննսուն տոկոսը անգրագիտության բերումով չգիտի էլ, թե դա ինչ է նշանակում, որտեղից է ծագում եւ այլն: Մոսկվայի նոտարական գրասենյակներից մեկը ժամանակ առ ժամանակ խնդրում է ինձ հայերենից թարգմանել զանազան իրավական փաստաթղթեր, այդ թվում նաեւ ծննդականներ: Քավ լիցի, եթե նույնիսկ նրանցում օտար անունները շատ-շատ են, բայց գոնե դրանք գրագետ գրվեին: Դու պատկերացրու ռուս իրավաբանի դեմքը, երբ նա կարդում է՝ Միշիկ, Կոլիկ, Սաշիկ, Սերյոժա, Վասյա, Լյուդիկ, Կովալենկո, Սվետիկ, Մաշա եւ նմանատիպ այլ բազում «անուններ»: Կամ՝ Տոլիկովնա ու Ժորաեւիչ: Կատարյալ անհեթեթություն:

Հուսահատության մատնված ազնիվ ղարաբաղցիներն իրենց գործունեության համար նույնիսկ նշանաբան են ընտրել՝ «Հայկական անուն՝ ձեր երեխային»: Մեղա՜ քեզ, տե՛ր: Ասված, հայ ծնողին համոզում են, որ նա իր երեխային օտար անուն չտա: Եվ դեռ նվերներ են առաջարկում հենց Ստեփանակերտի ծննդատանը:

Ուզում եմ հավատալ, որ դա ցուցադրական միջոցառում չէ Ղարաբաղի ղեկավարի ընտրությունների շեմին, որ սա իրոք հայրենասիրական մղում է: Իսկ եթե դա այդպես է, ապա ուրեմն պարտադիր պետք է տարածվի նաեւ Հայաստանում, չսպասելով, իհարկե, հերթական նախագահական ընտրություններին:

Ամոթ է, հայ ժողովուրդ:

ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ, Մոսկվա

ՍՈՑՎՃԱՐՆԵՐ

Ովքե՞ր եւ որքա՞ն են պարտք մեր թոշակառուներին

Սոցվճարումների խոշոր պարտավորություններ ունեն 487 ընկերություններ

2006 թ.-ին 1 մլն դրամ եւ ավելի սոցվճարների պարտավորություններ կուտակած հարկ վճարողների՝ հարկային պետական ծառայության հրապարակած ցանկում («Ազգ», 28 հունիսի 2007 թ.) կարելի է հանդիպել երկու տարբեր իրավիճակներում գտնվող ընկերությունների: Առաջինը՝ անցյալից տարիներից եկած խոշոր պարտավորություններ ունեցողները ձեռնարկություններն են, որոնց պարտքը փոխանցվել է տարեցտարի: Երկրորդը հաջողությամբ գործող ընկերություններն են, որոնք նախկինում պարտքեր չեն ունեցել եւ հետեւաբար նրանց պարտավորությունների կուտակումն առնվազն տարօրինակ է: Այսպես թե այնպես, Հայաստանի 487 ընկերություններ կուտակել են մոտ 7-8 մլրդ դրամ կազմող սոցվճարների ընդհանուր պարտք: Հիշեցնենք, որ հենց այս վճարումներն են վերածվում թոշակների եւ եթե այստեղ վճարումները չեն կատարվում կամ լավ չեն կատարվում, ապա թոշակները կամ ուշանում են, կամ հնարավորություն չի ստեղծվում դրանք բարձրացնելու:

Ամենախոշոր պարտավորությունն ունի «Նաիրիտը»՝ 1 մլրդ դրամ, այնուհետեւ «Հայկական ավիաուղիները»՝ 478 մլն դրամ եւ «Շինուժ» կազմակերպությունը՝ 460 մլն դրամ: Չարենցավանի հաստոցաշինական գործարանը կուտակել է 400 մլն դրամի, «Հայէլեկտրամեքենան»՝ 380 մլն դրամի պարտք: 100 մլն դրամից ավելի պարտք ունեցողների թվում են Հրազդանի ՋԷԿ-ը (314 մլն դրամ), «Հրազդանմաշը» (266 մլն դրամ), «Լույս» միավորումը (247 մլն դրամ), «Պրոմեթեյ-խիմպրոմը» (182 մլն դրամ), «Հայաստանի էլեկտրական ցանցերը» (163 մլն դրամ), «Դողագործը» (131 մլն դրամ), «Արմավիա» ավիաընկերությունը (112 մլն դրամ) եւ այլն: «Նաիրիտի» կամ արդեն լուծարված «Հայկական ավիաուղիների» դեպքում խոսքը նախկինից եկած պարտքերի մասին է: Այլ է պարագան, օրինակ, «Հայաստանի էլեկտրական ցանցերի» ու «Արմավիայի» դեպքում: Նրանք սոցվճարները չեն վճարել 2006 թ.-ի ընթացքում:

Ի դեպ, «Արմավիայի» սեփականատեր Միխայիլ Բաղդասարովին պատկանող մեկ այլ ընկերություն՝ «Միկա-ցեմենտը» նույնպես խոշոր պարտավորություն ունի՝ 94 մլն դրամ: Հիշեցնենք, որ այս ընկերությունը բացակայում էր նաեւ 300 խոշոր հարկատուների ցանկից: Եվ ընդհանրապես կարելի է փաստել հարկային պետական ծառայության հրապարակած ցանկերից, որ վերոնշյալ խոշոր գործարարն այսօր դարձել է Հայաստանի ամենաանպարտաճանաչ հարկատուներից մեկը:

Սոցվճարների գծով մեծ պարտավորություններ է կուտակել մեկ այլ խոշոր գործարարի՝ Գագիկ Ծառուկյանին պատկանող «Արարատցեմենտը»՝ 46 մլն դրամ: Օտարերկրյա ներդրմամբ (ամերիկահայ Սերոբ Տեր-Պողոսյան) ստեղծված եւ գործող ընկերությունը՝ Ախթալայի լեռնահարստացուցիչ կոմբինատը 2006 թ.-ին կուտակել է 32 մլն դրամի պարտավորություն, իսրայելական կապիտալին (Լեւ Լիվաեւ) պատկանող «Շողակնը» չի վճարել 31 մլն դրամի սոցվճարներ, դարձյալ ամերիկյան, ավելի ճիշտ ամերիկահայ կապիտալով «Դողագործը» ձեռք բերած «Ջեներալ տրանսուորլդ մենյուֆեկչրինգը», ազատվելով «Դողագործի» պարտքերից, այսօր արդեն չի բարեհաճում վճարել 26 մլն դրամ կազմող սեփական սոցվճարները:

Ապակյա տարաների արտադրության նորաստեղծ «Գլաս ուորլդ քոմփանին» նույնպես սոցվճարների պարտքեր ունեցողների թվում է՝ մոտ 6,5 մլն դրամի: Այնուհետեւ գալիս են ավելի պակաս հայտնի ընկերություններ, որոնց թվում, ցավոք, հայտնվել է «Արմենիա» միջազգային օդանավակայանները»՝ մոտ 4,5 մլն դրամի պարտավորություն:

Թոշակների բարձրացման մասին ամենից բարձր աղաղակող քաղաքական գործչի՝ Արթուր Բաղդասարյանի հիմնադրած Երեւանի ֆրանսիական համալսարանը՝ 2,4 մլն դրամ ու Եվրոպական կրթական տարածաշրջանային ակադեմիան՝ 5,3 մլն դրամ պարտավորություններով, նույնպես այս ցուցակում են: Սա եւս մեկ ապացույց է, թե ինչպիսին է տվյալ գործչի խոստումների իրական արժեքը: Հայաստանի հանրապետական կուսակցության ցուցակով վերստին պատգամավոր դարձած Մելիք Գասպարյանի «Մելիք Գասպարյան եւ ընկերներ» ընկերությունն էլ ունի մոտ 1,5 մլն դրամ պարտավորություններ:

Ինչպես արդեն նշեցինք, սոցվճարների պարտավորություններ կուտակած ընկերությունները 487-ն են: Թեեւ գումարային առումով ավելի մեծ պարտավորությունները պատկանում են նախկինից եկած պարտքերին, որոնք կուտակել են դեռ գործող ձեռնարկությունները կամ շատ ուրիշ դեպքերում՝ լուծարված ու սնանկ ճանաչվածները, բայց քանակական առումով ավելի մեծ թիվ են կազմում ներկայումս գործողները: Ի՞նչն է պատճառը, որ նրանք չեն վճարում սոցվճարներ:

Ինչպես տեղեկացանք այս ոլորտի մասնագետներից, օրենսդրությամբ նախատեսված որեւէ արտոնություն նրանք չունեն եւ պարտավորություններ կուտակել են երկու հիմնական պատճառներով: Առաջինն այն է, որ համաձայն գործող օրենքի այդ վճարները պետք է կատարվեն տվյալ ձեռնարկության աշխատակիցներին աշխատավարձերի, վերջնահաշվարկի եւ այլ վճարումներից հետո միայն: Սա նշանակում է, որ վերոնշյալ ընկերությունների մի մասն անգամ սեփական աշխատակիցների հանդեպ իր պարտավորությունները չի կատարում եւ աշխատավարձեր չի վճարում ամիսներ շարունակ, ուր մնաց, որ մտածեն թոշակառուների համար կատարելիք սոցվճարները վճարելու մասին:

Եվ երկրորդը պարզապես վճարումների ուշացումն է, այսինքն՝ ֆինանսական անկարգապահությունը, որից տուժում են եւ իրենք ընկերությունները, քանի որ տույժ ու տուգանքներ են ունենում, եւ թոշակառուները: Սակայն միանշանակ է, որ առավել տուժում են վերջիններս, քանի որ նրանք պարզապես անպաշտպան են եւ կախված են սոցվճարներից:

Ամեն պարագայում հերթական անգամ փաստենք, որ չհաշված կայացած եւ աստիճանաբար քաղաքակիրթ բիզնես դարձող սակավաթիվ ընկերություններին, մեր գործարարների զգալի մասը դեռեւս հեռու է բիզնես էթիկայի՝ աշխարհում հանրահայտ նորմերին հետեւելուց: Գործընկերոջը կամ համախոհներին խաբելը, հարկեր կամ սոցվճարներ չվճարելը, աշխատողների աշխատավարձերն ուշացնելն ու դաժանաբար շահագործելը եւ այլն: Սրանք են նրանց մեջ տիրապետող մտածողության պտուղները, ինչն էլ արտացոլված է վերոնշյալ ցանկում:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ԱԶԳ-ՆԵՐԴԻՐ
Գրական հավելված-10
«Խաչագող» վեպը՝ նաեւ «Ազգի» կայքէջում

ՊԱՐՈՒՅՐ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ԽԱՉԱԳՈՂ

Նախորդ մասերի տպագրության օրերը՝
մայիսի 4, 11, 18, 25, հունիսի 1, 8, 15, 22, 29

31

Միշտ զգում էի նրան: Լուսանալիս արթուն էի, հետո ամեն ինչ խառնվեց: Ցերեկ էր, բայց ոչ միայն ժամանակի զգացողությունն էինք կորցրել, այլեւ տարածության, նույն տամկությամբ ու փափկությամբ ողողված, երբեմն ննջելով, երբեմն աչք բացելով, մի երկու անկապ բառ փոխանակելով կամ թեթեւակի շարժվելով: Ինչ-որ անվերջության մեջ էինք հայտնվել, որից դուրս գալու ոչ ուժ ունեինք, ոչ էլ ցանկություն:

Գիտակցությանս դեռ չէր հասել, որ արթնացել եմ ձայնից կամ տագնապի զգացողությունից: Սենյակի կիսաբաց դուռը շարժվեց, Նինայի աղճատված դեմքը երեւաց, զզվանքով մեզ էր նայում: Երբ հայացքներս հանդիպեցին, չշարժվեցի ու ձայն չհանեցի: Եվ ինչ պիտի ասեի ու անեի: Մի տող էր խաղում մտքիս մեջ. «Գետափին եղբայրը հայտնվեց, այստեղ՝ քույրը: Այս Լավրովները միշտ անպատեհ ժամի են գալիս»:

Գոնե այդքան խոհեմություն ունեցավ, որ գնաց, թեեւ պիտի չերեւար այստեղ:

Զգուշորեն ցնցեցի Ինայի ուսերը: Տեսնելով, որ այդպես չեմ կարող արթնացնել նրան, սկսեցի համբուրել եւ շոյել:

- Հանգիստ, թող քնեմ, մոլագար,- քնաթաթախ բողոքեց նա ավելի հարմար տեղավորվելով գրկիս մեջ:

Վերջապես տեղ հասավ, որ լուրջ պատճառ ունեմ արթնացնելու: Իմ կարծիքով էր լուրջ:

- Ինչ, եկել էր այստե՞ղ, այ քեզ ավանակ...

Եղբոր մասին գետափին ասաց. «Այդ տղան միանգամայն զուրկ է չափի զգացումից»:

Այնուամենայնիվ Նինան իր գործն արեց, վեր կացանք: Ինան հագավ վերնաշապիկս, փողկապս գցեց վիզը: Ցերեկվա լույսի տակ կապույտը նրան շատ էր սազում, հատկապես կարճ մազերով:

Կրկին բավարարվեցինք մի ձեռք հագուստով:

Մի խոչընդոտ էլ կար, որ ուշ թե շուտ ծառանալու էր իր բնականությամբ հանդերձ:

- Զուգարանը դրսում է,- ասաց Ինան:

Գիտեի, որ դրսում է: Նույնիսկ մեր կառուցած նորաձեւ, համեմատաբար ընդարձակ տների նախագծում զուգարան նշված չէր: Լոգասենյակ կար, ջրի խողովակներն անցկացնում էին, զուգարանը թողնում էին դրսում, ինչպես նաեւ մեր գյուղում էր: Երեւի ճիշտ էին անում: Ես անհանգստանում էի, որ կտեսնեն փողոցից կամ հարեւան տներից:

- Թող տեսնեն,- զարմացած ձեւացավ Ինան,- իրենք զուգարան չե՞ն գնում:

Ի վերջո նորից մոռացանք բոլոր պայմանականությունները, քանզի նրան ուզելու համար բավական էր ընդամենը անկողնուց ելնել, այսինքն մի քանի րոպե անջատվել նրանից:

Մի բան գիտեր, որ իր շորերը չէր հագել:

Վերստին հասանք Նինայի խանգարած պահին, որտեղից շարունակեցինք միմյանց գրկի մեջ հանգստանալու վայելքը: Կիրակին դեռ չէր ավարտվել...

- Գժվեցինք,- ծիծաղեց Ինան,- ոնց որ ամբողջ ժամանակ կարոտել նստած լինեմ... Մի բան պատմիր Երեւանից:

Հագավ իր շորերը եւ հայացքս նկատելով հարցրեց,- ինչո՞ւ ես տարակուսած նայում:

- Ինչո՞ւ վերնաշապիկս չհագար...

Ծիծաղելով նստեց հայելու դիմաց:

- Հազիվ մի օր նորմալ մազեր ունեցա: Փոքր ժամանակ միշտ երկար, հարթ մազեր էի երազում, որ ճակատիս վրայից հետ տամ, այ այսպես...

- Դրա փոխարեն հրաշալի կազմվածք ունես,- ես էլ հագնվեցի, որ նրան մխիթարեմ ոչ միայն խոսքով,- մանավանդ որ հարթ մազեր շատերն ունեն, միայն չինուհիները երեւի յոթ հարյուր միլիոն կլինեն, իսկ այսպիսի մազեր միայն դու ունես, իմ շեկ մուլատուհի...

Վերջին բառերն արդեն ականջի մեջ ասացի, իսկ նա կիսաբաց աչքերով հետեւում էր հայելու մեջ, թե ինչպես եմ գգվում իրեն: Որոշ ժամանակ հապաղելուց հետո կանգնեց.

- Գնանք նախաճաշելու:

- Նախաճաշելո՞ւ,- նայեցի պատուհանին,- ինձ թվում է, ընթրիքի ժամ է: Ժամացույց չկա՞ տանը:

- Ժամացույց Նինայինն է պետք, կապում է: Ես անկարգ եմ, սեպտեմբերից զուցե ստիպված կապեմ: Իսկ Նինան դասավորում է իր օրը եւ շարժվում ըստ գրաֆիկի՝ դասեր, շախմատ...

- Նա շախմա՞տ է պարապում:

- Շրջանի միակ աղջիկն է, որ առաջին կարգ ունի, երկրամասի առաջնությանն է մասնակցել: Նա եւ Սաշան խոսում էին քո մասին: Ընդհանրապես, քույրս ոչ միայն գեղեցկուհի է, այլեւ տաղանդավոր է,- հպարտացավ Ինան,- ոսկե մեդալով ավարտեց դպրոցը...

Մեդալն առանձնապես չզարմացրեց, շախմատ խաղալն էր անսպասելի: Բելիկովն ասել էր՝ ընտանիքով շախմատի սիրահար են: Չէի կարծում, որ Նինային էլ նկատի ունի:

Գնացինք խոհանոց: Ինան հացի բարակ շերտերին երկու կողմից ձու էր քսում եւ գցում թավայի մեջ, ես հետեւում էի նրան, ինչպես քիչ առաջ ինքը...

Ուտելուց հետո ծխեցինք մի սիգարետ միասին:

- Ամեն ինչով բարերար ազդեցություն ես թողնում,- ասաց նա ծխից, զուցե նաեւ սիրուց մշուշված կանաչավուն աչքերի ժպտուն փայլով,- միայն սրա համար, որ սկսել եմ շատ քիչ ծխել, Նինան կսիրի քեզ:

- Երեւում է, նա քեզ շատ է ճնշում:

- Այո՜... Հիմա լավ է, փոքր ժամանակ շատ լուրջ էր եւ խիստ: Եթե կուզես, նկարներ ցույց տամ:

- Իհարկե, անպայման:

Վերադարձանք սենյակ, նա մի հին, մեծ ալբոմ հանեց:

-Այստեղ քիչ նկարներ են... Հետո ես քեզ իմ նկարները ցույց կտամ: Նայիր, այստեղ Նինան մեկ տարեկան է, սքանչելի երեխա է, չէ՞:

- Իսկ ո՞վ է գրկել նրան:

- Չճանաչեցի՞ր, ես եմ:

- Բայց գրված է՝ Իրինա, Նինա...

- Իմ անունն Իրինա է, չգիտեի՞ր: Փոքր տարիքում չէի կարողանում Իրինա ասել, Իինա էի ասում, սկսեցին ինձ Ինա անվանել:

- Հիմա հասկացա, թե ինչու եմ քեզ սիրում:

- Հետաքրքիր է, ինչո՞ւ:

- Անուններ կան, որ ինձ համար անբացատրելի հմայք ունեն: Օրինակ, հայկական Հասմիկը, փոքր քրոջս անունն է: Ռուսական անուններից Իրինան էր այդպես հմայում: Եթե գիրք էի կարդում, որի մեջ Իրինա կար, արդեն սիրում էի այդ աղջկան:

- Հիմա ինձ Իրինա՞ ես անվանելու:

- Բայց մենք ե՞րբ ենք միմյանց անուններով դիմում...

- Որովհետեւ միշտ իրար ականջի մեջ ենք խոսում...

- Կամ՝ բերանի...

Արդեն մոտեցել էի, հեռախոսի զանգը հնչեց:

- Նինա, դո՞ւ ես, ի՞նչ,- դարձավ ինձ,- ասում է, բոլորն այսօրվա կինոյի մասին են խոսում...

- Թող ինքը գնա, մեզ հետ ինչ գործ ունի,- ասացի ցածր,- ես տեսել եմ...

Ինան չլսեց, հանկարծ դեմքը ձգվեց, աչքերը կլորացան: Ինչ էր ասել քույրը...

- Ահա,- հայտնեց ծիծաղախառը զարմանքով,- ամբողջ գյուղը մեր մասին է խոսում, իբր մի շաբաթ այս տնից դուրս չենք եկել...

- Վատ միտք չէ,- ոգեւորվեցի,- մինչեւ դասերը մնանք...

- Դասե՞րը... Ասված իմ, ախր որոշել էի փոխվել, ոչ մի սիգարետ, ոչ մի խմիչք... Ես Ալթայի ամենապարկեշտ աղջիկն եմ լինելու:

- Այո՜...

Խուսափելու փորձը իզուր կլիներ, սենյակը փոքր էր, ձեռքերս երկար էին:

- Այո,- երկարատեւ դադարից հետո մի կերպ արտաբերեց,- երկուշաբթի օրվանից:

- Այսինքն մի ամբողջ օր ունենք:

- Նինային խոստացա, որ կգնանք կինո:

- Ինչո՞ւ ընկերուհիների հետ չի գնում:

- Երեւի մեզ է ուզում հանել այստեղից: Նա չափազանցրեց կամ ստեց: Ո՞վ գիտեր մեր մասին, որ նման բան ասեր:

Ես էլ էի կարծում, որ չափազանցրել է, բայց եւ չէի բացառում: Համոզվել էի, տեղացիներն անտարբեր էին ձեւանում, իբր թե ուրիշների գործերով չեն հետաքրքրվում, քիթ չեն խոթում, բայց սովորաբար ամեն ինչ իմանում էին: Իսկ Ինան ընդհանրապես հաշվի չէր առնում «գյուղական կարծիք» կոչվածը եւ չէր էլ ջանում փոքր-ինչ գոնե, ձեւի համար սքողել մեր կապը: Ավելին, հաճախ ցուցադրում էր կամ այն աստիճան չէր թաքցնում, որ ստացվում էր ցուցադրություն: Առայժմ առանձնապես մտահոգվելու առիթ չէր եղել. նույնիսկ եղբայրն ի վերջո համակերպվեց, անհավատալի էր, եւ խանդող չէր հայտնվել: Միշտ սպասում էի եւ զարմանում, որ նման հմայիչ աղջկան Դիվինոյի տղաները հեշտությամբ տվել են ինձ:

- Ես կինո կգամ,- խոսեցա,- մի պայմանով, կինոյից հետո գանք այստեղ:

Արդեն մի քանի անգամ նրա հայացքի այդ արտահայտությունը բռնել էի, կասկածամիտ, ստուգող, նույնիսկ գրկիս մեջ:

- Դու այդքան անհագո՞ւրդ ես:

- Ինչո՞ւ ես կարծում, որ հենց դրա համար եմ գալիս: Դու ինձ մոլագար ես անվանում, բայց ինձ քո ներկայությունը լիովին բավարարում է: Առաջին հերթին դա... Մնացածն էլ չի խանգարի... Պարզապես միշտ ուզում եմ հետդ լինել...

- Չի զգացվում, հենց մի քիչ ժամանակ է անցնում, սկսում ես գործել...

- Մեղավորը դու ես: Ես ի՞նչ անեմ, որ դու միշտ ձգում ես ինձ: Մի՞թե դա վատ է:

- Այդպես չի լինում, դրա վերջը միայն ու միայն արագ հիասթափությունն է... Թե՛ դու չես հասցնի հիասթափվել: Քիչ մնաց ձեզ, ինչքա՞ն եք մնալու:

- Չգիտեմ, ասում են՝ մինչեւ ձյուն:

- Այստեղ սեպտեմբերին էլ է ձյուն գալիս,- արագ ասաց Ինան կարծես չթողնելով, որ հիասթափության մասին խոսեմ,- մեզ մոտ աշունը կարճ է տեւում, ձմեռը շուտ է գալիս...

- Երեւանում հրաշալի աշուն է լինում, երկար եւ տաք, թավշյա աշուն ենք անվանում: Եվ գիտե՞ս ինչի հետ կհամեմատեմ: Վզիդ է նման, տաք եւ քնքուշ: Իսկ կուրծքդ գարունն է՝ ծաղկափթիթ, կոնքերդ՝ ամառ, շոգ...

- Ձմե՞ռը որն է,- ծիծաղեց Ինան համապատասխանաբար ենթարկվելով շոյանքիս ու համբույրներիս:

- Ձմեռը հայացքդ է, սառը եւ անհասկանալի, երբ չես հասկանում ինձ ու սահմաններ ես գծում, թե սերը միայն երկրորդ հինգշաբթի օրվա համար է, որովհետեւ ուրբաթ, շաբաթ, կիրակի հարկավոր է խմել, երկուշաբթին ծանր օր է, երեքշաբթի եւ չորեքշաբթի պետք է կազդուրվել եւ սպորտով զբաղվել: Մնաց մի օր, այն էլ ամեն շաբաթ չէ, որ ստացվում է: Ուրեմն մնացինք բախտի հույսին կամ պատահականության քմահաճությանը: Իսկ եթե սիրատոչոր երիտասարդը սիրում է աղջկան, ում սիրահարված էր դեռ իրենց հանդիպելուց շատ առաջ, անբնական է թվում, գիտե՞, աննորմալ երեւույթ, շեղո՞ւմ... Այդ հիվանդին, մոլագարին հարկավոր է մեկուսացնել: Նա վտանգավոր է իգական սեռի համար: Պատկերացնո՞ւմ եք, ուզում է գրկել եւ համբուրել իր սիրած աղջկան, մարդակե՞ր է...

- Այո, մարդակեր,- Ինան ծիծաղելով ազատվեց ինձնից եւ նստեց թախտին,- եթե օտար լեզուն այդքան լավ գիտես, պատկերացնում եմ՝ ինչ կասեիր ինձ ձեր լեզվով:

- Երեւի չկարողանայի այսպես խոսել,- նստեցի մոտը,- ի դեպ, ռուսերենը մեզանում օտար լեզու չի համարվում, ասում են՝ ռուսաց եւ օտար լեզուներ: Ռուսերեն լավ գիտեի, այո, լավ շարադրություններ էի գրում, ազատ խոսում էի, չորս տարեկանից սովորել եմ... Լադեժան սովորեցրեց: Առավոտները սովորաբար մտնում էի քույրերիս մոտ, որ երջանկացնեմ մեկն ու մեկին: Բոքիկ, մի երկար շապիկով, զարմացած, թե ինչու ոչ մեկը չի կանչում՝ ինձ մոտ արի, մտա մեծ քրոջս տեղը... Մի օտար աղջիկ վախեցած ճչալով վեր թռավ, իսկ ես չորեքթաթ, աչքերս պլշած, ոչ պակաս զարմանքով ու վախով նրան էի նայում: Նա ծիծաղեց ու քաշեց ինձ գիրկը... այնպես փափուկ էր ու բուրավետ: Լադեժան, Նադեժդա էր անունը, ռուս ուսուցչուհի էր, հինգ տարի մեր տանն ապրեց: Շուտով խոսում էի հետը, երկու լեզվով, հայերենին ռուսերեն էի պատասխանում, ռուսերենին՝ հայերեն: Առաջին կուրսից «Պատերազմ եւ խաղաղությունը» հայերենից թարգմանում էի ռուսերեն եւ համեմատում Տոլստոյի գրածի հետ:

- Ամբո՞ղջը:

- Ո՛չ... Բունինի պատմվածքներն էի թարգմանում հայերեն եւ նորից ռուսերեն: Արտասահմանյան գրականությունը հիմնականում ռուսերեն եմ կարդացել... Բայց գրեթե չեմ խոսել: Լադեժայի հեռանալուց հետո խոսակից չունեի... Ոչ միայն ռուսերեն, առհասարակ քչախոս էի ու ինքնամփոփ: Դու ինձ փոխեցիր, բնավորություն, մտածողություն, իմացություն... Ես պիտի խոսեի քեզ համար, իսկ դու հայերեն չէիր հասկանա: Հիմա քո շնորհիվ նախկինից անհամեմատ լավ գիտեմ ռուսերեն: Քեզ հետ հեշտ ու ազատ է ստացվում, ինչպես լողալը... Բավական է շուրթերս մոտեցնեմ ականջիդ, բառերն իրենք իրենց թափվում են անվերջանալի շղթայի պես...

- Չտեղավորվես,- ձեռքերով մեղմորեն վանեց Ինան,- այլապես այս գիշեր էլ կմնանք... «Պատերազմ եւ խաղաղությո՞ւնն» ես սիրում ամենից շատ...

- «Ամուշը», շատ եմ կարդացել:

- Իսկ Չեխո՞վ...

- Չեմ սիրում:

- Չե՞ս սիրում,- զարմացավ Ինան,- ուրիշ գրողների՞ց... Ֆոլկների գիրքն ուզեցիր, հիշում եմ:

- Չեմ սիրում... Այդ չսիրելը ճիշտ չի ստացվում: Կարդում եմ, հետաքրքրությամբ, հաճույքով...

- Իսկ բանաստեղծների՞ց ում ես սիրում:

- Միայն մեկին, Եղիշե Չարենց, հայ բանաստեղծ է, երեսունյոթ թվականին բանտում է կյանքից զրկվել:

- Պապիս էլ են բանտարկել, հետո աքսորել են: Այստեղ է տատիս հանդիպել, ոչ այս գյուղում: Առաջին կինը կարծեմ մինչեւ հիմա ապրում է Լենինգրադում: Պատկերացնո՞ւմ ես, լավ, հայտնի ընտանիքի զավակ, Լենինգրադում սիրելով ամուսնացել է, աքսորվել, սիրած կինը չի եկել հետեւից: Այստեղ նորից է սիրել եւ մինչեւ կյանքի վերջը սիրվել: Տատս քիչ է այստեղ գալիս, խուսափում է կարծես: Հենց մտնում է այս տունը, թաղվում է հուշերի մեջ, որտեղ նստեց, ժամերով անշարժանում է, արձանացած, աչքերը բաց... Տեսնում ես, արցունքներ են հոսում... Քեզ սիրում է: Ասում է՝ այդ տղան լավ է աշխատում եւ երեխայի հետ է սիրում զբաղվել:

- Ձեր տանը ի՞նչ են խոսում իմ... մեր մասին:

- Մեր մասին ի՞նչ պիտի խոսեն: Իմ խնամակալները Սաշան ու Նինան են, հիմա միայն Նինան է տանը, նա էլ սեպտեմբերին կգնա Բառնաուլ, մանկավարժական ինստիտուտ ընդունվեց: Հայրս առավոտից գիշեր տանը չէ, հաճախ օրերով է բացակայում, եթե գնում է հեռավոր գյուղեր կամ Լեռնային Ալթայ: Մայրս... չգիտեմ: Այնպես որ առայժմ զգուշացիր միայն Նինայից:

Ինան կանգնեց, սկսեց տունը կարգի բերել, ալբոմը տեղավորեց, սեղանը մաքրեց, անկողինն ուշադիր հարդարեց, որ հանկարծ որեւէ հետք կամ տպավորություն նույնիսկ չմնա: Հաճելի կլիներ նրան հետեւելը, եթե այդպես անվերջ շարունակվեր, բայց գնալու էր պատրաստվում, առայժմ ինձ էր ճամփում, ինքը դեռ մնալու էր: Եվ հանկարծ վերջին պահին, երբ դուրս էի գալու, ասաց.

-Ես քեզ մի խորհուրդ կտամ, ուշ ամուսնացիր, շատ ուշ, որպեսզի կնոջդ չդավաճանես: Քո սերը շատ է, դու մի կնոջ համար չես, այդպես բոլորն հնարավոր չէ երկար սիրել նույն մարդուն... Իսկ հիմա գնա, որ կինոյից չուշանանք... Դուրս կգաս Կենտրոնական, այնտեղ ավտոկայանը մոտ է:

Եվ ուսերս հետեւից կիսագրկելով՝ քնքշորեն հրեց ինձ դուրս:

Դուրս գալով ամենից առաջ շրջակայքն ուսումնասիրեցի, որ տունը հեշտությամբ գտնեմ, նույնիսկ մթանը: Քայլեցի նեղ ու կարծես ամայի փողոցով:

Դիմովիչին տեսա, ցանկապատին կռթնած ծխում էր: Կռթնած չէր, արմունկն էր մոռացել:

- Ողջույն, Դիմովիչ, այստե՞ղ ես ապրում:

- Այստեղ... Իսկ դու զբոսնո՞ւմ ես:

- Այո, գետափով իջա:

- Այսպիսի խուլ փողոցում զբոսնելը հաճելի է, չէ՞:

- Այո, շատ հաճելի, խաղաղ փողոց է:

- Խաղաղությունը գրեթե միշտ խաբուսիկ է լինում,- ծիծաղեց Դիմովիչը,- վաղուց չես գալիս քարհանք:

- Այլեւս բետոն չենք անում:

- Հա, քիչ մնաց ձեզ, երեւի մի ամիս... Դե, եթե ժամանակ ունես, հյուր կընդունեմ:

- Ափսոս, ոչ այսօր:

- Տես, երբ հարմար կլինի:

Ավտոկայանի մոտ ավտոբուսին չսպասեցի: Ենթադրելով, որ դեռ շատ ժամանակ կա, քայլեցի մինչեւ ակումբ կամ, ինչպես տեղացիներն էին ասում, կուլտուրայի տուն: Որոշել էի նախապես տոմս գնել եւ ճիշտ էի անում: Առաջին սեանսը նոր էր սկսվել, իսկ հաջորդի համար, որ այսօր տեղափոխել էին տասնմեկին, արդեն հերթ էր: Չորս տոմս գնեցի: Շատ լինի, քիչ չլինի: Հանկարծ ու Նինայի հետ մի հոգի եկավ:

ԱԶԳ-ՆԵՐԴԻՐ

Վէրք

«ԽԱՉԱԳՈՂ»

Մերոնք տանը չէին: Բարեբախտաբար չէին մոռացել բանալին թողնել սովորական տեղում: Նախ եւ առաջ արագորեն ընթրեցի, ապա՝ մնացած գործողությունները: Ենթադրենք, աշխատանքը նոր վերջացրել ենք: Սափրվելուն շատ ժամանակ հասկացրի, որ անսովորությունից երեսս չկտրեմ: Սովորել էի արդեն մազ-մորուքին, ափսոսանք էի զգում, բայց խոստացել էի Ինային: Մաքրված դեմքս շատ մանկական թվաց, կոստյումիս տաբատն էլ ճմռթված էր, չէի կարող փողկապ կապել, հետ գալուց գրպանս էի մտցրել: Ստիպված էի ջինս հագնել եւ պատանեկան տեսքով գնալ: Սակայն մաս-մաքուր դեմքս ուրախություն էր պատճառում նաեւ, Ինան հաճույքով կհամբուրեր: Ժամը տասին դուրս եկա, որպեսզի անշտապ իջնեմ ու ժամանակ ունենամ այս երկու օրվա իրադարձությունները մտքիս մեջ դասավորելու՝ գիշերվա համար: Եթե գիշերը հասկացնեմ դրան...

Քույրերն ակումբի մոտ էին: Հավանաբար չգիտեին, որ սեանսը տասնմեկին է սկսվում, շուտ էին եկել: Դա իմ սխալն էր, ես էլ պետք է շուտ գայի:

Նինան տեսավ ինձ, Ինան հետեւում էր տոմսի պատուհանի մոտ հզոր խռնված մարդկանց: Դիվինոյում անշլագ էր, առաջին անգամ: Ես մատս դրեցի շուրթերիս ու հետեւից մոտեցա Ինային:

- Իրինա Գրիգորեւնա,- ասացի ուսուցչին պաշտող աշակերտի պես:

Ինան անակնկալի եկած շրջվեց, որ ավելի մեծ անակնկալի հանդիպի: Բայց չթողեցի, որ զարմանքի ձայներ արձակի:

- Դո՞ւք եք Իրինա Գրիգորեւնան, ռուսերենի նոր ուսուցչուհին: Ես կցանկանայի Ձեզ մոտ ռուսերեն պարապել, եթե ժամանակ գտնեք: Խոստանում եմ կարգապահ եւ պարտաճանաչ լինել...

Նա ձեռքը մեկնեց ու շոյեց երեսս,- ինչ լավ է, Նին, ինչ մաքուր է,- կարծես քրոջն առաջարկում էր շոյել ինձ,- քիչ է մնում համբուրեմ հենց այստեղ:

- Լավ, հանգիստ,- սաստեց Նինան,- թատրոն չենք ցույց տալիս... Փոխանակ շուտ գար, որ տոմսերի մասին մտածեր...

- Տոմս չունե՞ք,- զարմացա,- հիմա կնայեմ, պատահաբար մոտս չկա՞ արդյոք:

Ինան ուրախությունից ծափ տվեց, կարծում եմ, ոչ այնքան տոմսերի, որքան ինձ համար:

- Պատահաբար էլի չունե՞ք,- հարցրեցին կողքից:

- Պիտի նախապես զգուշացրած լինեիք,- շրջվեցի եւ տեսա սիգարետս ուզողին: Այս աղջիկը միշտ ձգտում էր ինչ-որ բան պոկել ինձնից:- Բարեւ Ձեզ:

Նա մարմնի քառասուներեք տոկոսը՝ գոտկատեղից մինչեւ մազերը, առաջ բերեց ու ճանաչելով ասաց.

- Օ՜... գրողը տանի, եթե այն ժամանակ քեզ տեսնեի այստեղ... Լավ, լավ,- հեգնանքով նայեց քույրերին, երեւի չկողմնորոշվելով, թե որի հետ եմ, եւ երկուսի մեջ էլ արժանի մրցակից չտեսնելով հեռացավ կոնքերը խաղացնելով:

- Սա կովն է,- ասացի Ինային:

Նինան հայացքը սահեցրեց իր կրծքի վրայով:

- Հասկացա, ինչո՞ւ ավելորդ տոմսը չտվեցիր:

- Նստեր մեզ մո՞տ... Տոմսը ձերն է, հրավիրեք ում կուզեք: Թեեւ չարժե որեւէ մեկին տալ: Աչքիս ավելի շատ մարդիկ են հավաքվում, քան ձեր դահլիճը կտեղավորի:

- Ճիշտ է ասում,- գլխով արեց Նինան:

Առաջին սեանսի ժողովուրդը դուրս չէր եկել, բայց ակումբի դիմաց մեծ բազմություն էր հավաքվել, էլի գալիս էին: Պարի տաղավարում, այգում հավանաբար ոչ ոք չկար: Եվ դժբախտաբար սեւ գլուխները շատ էին:

- Պե՞տք են մեզ այդ փրչոտ վիկինգները, կինոն,- շշնջացի Ինայի ականջին,- տոմսերը տանք Նինային, թող մի երկուսին լավություն անի... Մենք գնանք տատի տուն կամ գետափին զբոսնենք...

- Ո՛չ,- առարկեց նա,- հազիվ մի օր միասին կինո ենք գալիս,- նկատեց զարմացած հայացքս եւ ծիծաղեց,- դու իմ բոլոր խոսքերը պիտի հիշեցնե՞ս...

Սիրող զույգի ներդաշնակության բարձրագույն արտահայտությունը՝ առանց խոսքի իրար հասկանալ: Ինքն էր ծաղրել ինձ՝ կինո հրավիրելու համար, զգաց եւ հիշեց...

Վերան եկավ: Քույրերից մի երկու քայլ հեռացա, որ չտեսնի ինձ նրանց հետ: Մինչդեռ կարծեց, թե մենակ եմ, մոտեցավ:

- Բարեւ Ձեզ, Արամ,- ժպիտով,- Ձեզ սափրված եմ տեսնում, հանդիպե՞լ եք Ձեր սիրած աղջկան:

- Այո,- ակամա պատասխանեցի:

- Դե, շնորհավորում եմ:

- Շնորհակալություն:

- Այս ինչ հարեմ ես հավաքել,- ցնծագին ծիծաղեց Ինան Վերայի հեռանալուց հետո:

Վերայի հետ ինչ որ խոսել էի, մանրամասն պատմել էի, հարցուփորձ չարեց սափրվելու եւ ուխտի մասին: Ժամանակին արված խոստովանությունն ազատում է հետագա բարդություններից:

- Մի մնաց,- ժպիտը շուրթերին հարցրեց Ինան:

- Սիրած աղջիկը եւ նրա չքնաղ քույրը մնացին... տեղում:

Ծիծաղելու հերթը Նինայինն էր, որն առանց այդ էլ տեւական զարմանքի մեջ էր: Սառնությունը չինծու էր, նորից առաջվա աշխույժ աղջիկն էր: Եվ դեռ ինչքան կաշխուժանա, երբ սկսեմ հաղթել իրեն:

- Ինչո՞ւ ես ծիծաղում,- հարցրեց Ինան քրոջը,- մարդը քեզ հաճոյախոսություն է նվիրում, իսկ դու... Սխա՞լ է ասում:

- Ոչ, ինչու,- շարունակեց ծիծաղել կրտսեր քույրը,- ախր նա երկիմաստ արտահայտություն արեց. մի՞թե չզգացիր:

- Զգացի, քույրիկս, ես նրա ֆոկուսներին լավ ծանոթ եմ: Բայց գիտեմ նաեւ, որ դրանք ասում է հանուն խոսքի:

Ակումբի կողքից հանդիսատեսների հորձանքը դուրս եկավ փողոց: Շատ-շատ էին, մի ծայրը գրեթե խաչմերուկ հասավ, շարունակում էին դուրս գալ:

Անսպասելիորեն մերոնց տեսա, սակայն հասցրեցի կողմ քաշվել, իբր հենց այնպես:

- Վիկինգները եկան,- բացականչեց Դավիթը ինձ տեսնելով:

Իսկ Փայլակն ուղղակի շնչակտուր եղավ մի երկու բառ ասելիս.

- Էս ինչ կինո էր... Էս ինչ ուժեղ կինո էր, «Սպարտակի» շարունակությունն է, Արամ:

Դավիթը տակից ձեռքով արեց, իբր՝ չի հասկանում, ինչ է ասում:

Ինձ համար հասկանալի էր Փայլակի փայլատակումը, նույն դերասանն էր խաղում:

Եվ միայն Ռազմիկը ուշադրություն դարձրեց դեմքիս,- թրաշդ անուշ, Արամ ջան:

- Գնացինք, վիկինգներ,- հրահանգեց Սաքոն, ապա աչքով արեց, այտն ու քիթը հետը ծռելով,- գալո՞ւ ես տուն, թե՞ էլի շախմատ խաղալու ես գնալու:

Բոլոր հարցերին պատասխանելը պարտադիր չէ, ուսի կամ գլխի շարժումը բավական է:

- Այսքա՞նդ եք մնացել,- հարցրեց Ինան:

- Այո:

- Այնքան էլ բարետես մարդիկ չեն: Իսկ այն մեկը, ձեր բրիգադիրը կարծեմ, ինչո՞ւ էր քիթ ու մռութը ծռմռում:

- Իր կարծիքով աչքով էր անում:

- Ի՞նչ հարցրեց:

- Թե այսօր է՞լ եմ շախմատ խաղալու:

- Շախմատը ես լսեցի,- միջամտեց Նինան,- Բելիկովի հե՞տ եք խաղալու:

- Մենք էլ կարող ենք խաղալ, եթե ուզում եք: Սպիտակներով եք, քայլ արեք:

- e4,- անմիջապես հայտարարեց Նինան: Երեւում էր, առանց տախտակի խաղալը նրա համար նորություն չէր:

- Լավ, շախմատի ժամանակը չէ,- խանգարեց Ինան,- դու նորից մի կողմ քաշվեցի՞ր, ինչո՞ւ...

- Ոչ էլ դրա ժամանակն է,- ընդդիմացավ քույրը, որին բազմությունն էր անհանգստացնում,- մտնենք, եթե ուզում եք ֆիլմը նստած դիտել:

Նրա անհանգստությունը տեղին էր: Առաջին անգամ Դիվինոյում համարակալած տոմսեր էի տեսել, եւ առաջին անգամ չգործեց տեղացիների սովորական կենցաղային կուլտուրան, որը միշտ մեր նախանձն էր հարուցում եւ լավ ծանոթ է Ռուսաստանում եղած ամեն հայի: Գուցե նաեւ այն պատճառով, որ դահլիճ մտնողների մեջ քիչ չէին սեւագլուխները, որոնք ինչքան էլ հիանային խանութներում մանրը, թեկուզ մեկ կոպեկն անպայման վերադարձնելու, հերթերի բծախնդիր, երբեք առաջ չընկնելու, ընդհանրապես ուրիշների իրավունքը հարգելու տեղացիների կարգապահությամբ, հնարավորության դեպքում ջանում էին եւ առաջ ընկնել, եւ կովկասյան կոչված ցուցամոլությամբ փայլել: Այնուամենայնիվ առաջացանք դեպի մեր տեղերը, թեեւ ամբողջ շարքը զբաղված էր, երբ էլ հասցրեցին: Բարեբախտաբար աղջիկներ էին գրավել մեր աթոռները, թողեցի, որ քույրերն ազատել տան: Անհանգստանում էի, որ ստիպված կլինեմ բախվել վրացիների կամ չեչենների հետ: Ադրբեջանցիներն առանձնապես նկատելի չէին գյուղում: Մշտապես կինո հաճախող վրացիներն իրենց տեղն ունեին, այդտեղ նստում էին, որ ոտքերն ազատ փռեն: Եվ ցուցադրման ընթացքում հաճախ բարձրաձայն խոսում էին, սիրային տեսարաններին անհապաղ արձագանքում էին շուրթերի ձայներով, թեեւ միջին տարիքի մարդիկ էին, երեսուն-հիսուն տարեկան: Նրանց բախտը բերել էր, որ Պետրոյի խումբը կինո չէր գալիս:

Քույրերը երկու տեղ կարողացան փրկել, ավելին պարզապես անհնար էր: Երկու կողմից ամեն աթոռին երկուական աղջիկ էր նստած: Երեք հոգու համար չորս տոմսը քիչ էր: Քույրերը տեղավորվեցին մի աթոռի վրա: Ես հաճույքով կքաշեի այդ նեղությունը: Շուտով գտա ձեւը, թե ոնց կարելի է երկու տեղը երեք դարձնել եւ Ինային մոտեցնել ինձ: Բացի դրանից, մյուս կողմի հարեւանուհիներից մեկը գրեթե ծնկիս էր նստել, հարկավոր էր ժամանակին հեռանալ նրանից: Բազկակալը թույլ էր, հենց ժուռնալը սկսվեց, մի քանի շարժումով կարողացա զգուշորեն հանել ու դնել հատակին, աթոռի տակ:

- Ի՞նչ արեցիր,- անհանգստացավ Ինան, բայց երբ տեղը լայնացավ ու մանավանդ ինձ սեղմվելու հնարավորություն ստացավ, ավելացրեց,- տեղն է դրանց, թող մարդկանց համար տեղեր ապահովեն:

Նինան նույնպես գոհ էր: Ինքը դեռ չգիտեր, շուտով մենակ մի ամբողջ աթոռ էր զբաղեցնելու:

Սովորաբար ժուռնալից հետո լույսերը վառում էին, որ ուշացողները տեղերը գրավեն: Այս անգամ վառեցին, որ տեսնեն, թե ով ում գիրկն է նստել:

Սկսվեց ֆիլմը, որն այս երկու օրը խռովել էր Դիվինոյի առօրյան:

Քույրերը կլանված դիտում էին, կրտսերն աչք չէր թեքում: Ես սովորականի պես, ֆիլմը տեսած լինեի, թե ոչ, պատկերներին էի հետեւում՝ ծով, նավեր, ֆիորդներ, ամրոցներ, կացնազեն վիկինգներ, կռիվ, սեր եւ կիրք...

Այդ ամենը լավ կլիներ, եթե մենակ դիտեի, սակայն հրաշալի էր, որովհետեւ միասին էինք:

Կինոյի կեսն էլ չէր անցել, վայրենի ձայնը դրսից, ելքի դռների մոտից խուժեց դահլիճ՝ հայերին դուրս կանչելով: Կամ տեղացի էր, որ հայերին մարտահրավեր էր նետում, բայց ռուսի բղավոցի նման չէր, կամ ընկերներին օգնության կանչող հայ, սակայն ինչո՞ւ ռուսերեն:

Ինան ձեռքս սեղմեց ու շշնջաց,- չգնաս:

Իհարկե, չէի գնալու, ոչ թե վախից, այլ՝ ամոթից:

Հետեւի շարքերից վիճաբանության ձայներ լսվեցին, մի խումբ դուրս եկավ աղմուկով, անմիջապես հետո՝ մի ուրիշը, նորից մի քանի հոգի, առջեւից նույնպես: Այդքան հայ չկար դահլիճում: Դուրս եկողները, ում տեսնում էի ու տարբերում, հայերից չէին: Սա ճակատամարտի էր նման:

Ինան ամուր բռնած պահում էր ձեռքս, սակայն գնայի թե չգնայի, խայտառակված էի եւ ամոթահար: Հիմա նորից կասի՝ վայրենի եք եւ անկուլտուրական, իսկ տանը քույրը կնախատի նրան՝ տեսա՞ր ովքեր են հայերը, ինչ գործ ունես նրա հետ:

Դուրս գալուց առաջ Ինան հարցրեց,- դանակդ մո՞տդ է, տուր...

Դեռ տագնապում էր, որ կռվի մեջ կներքաշվեմ:

- Հիմա միլիցիան հավաքում է բոլորին, եթե հանկարծ քեզ բռնեն ու դանակ հայտնաբերեն, կդատեն, բանտ կնստես: Հասկանո՞ւմ ես:

Նինայից էի ամաչում, եւ նա կարծես խուսափում էր ինձ նայելուց:

Ակումբից դեպի ձախ, մինչեւ այգու մուտքը եւ միլիցիայի շենքը փողոցը լցված էր մարդկանցով, մահակավոր տղաներ էին երեւում, նույնիսկ աղջիկներն էին կատաղած գոռգոռում: Իրոք ճակատամարտ էր տեղի ունեցել: Ինան իսկույն գնահատեց իրադրությունը եւ թեւս բռնելով թեքվեց աջ, դեպի ավտոկայան եւ տատի տուն:

- Գնացինք,- կարգադրեց նա,- Նինա, դու էլ արի:

- Ես է՞լ գամ,- զարմացավ քույրը:

- Արի, ինչ է, երկու գիշեր տնից չեմ բացակայի մենակ, նույնիսկ երեք...

Այդ կողմը մութ էր, միայն կինոյից տուն գնացող մարդիկ էին երեւում, ենթարկվեցի:

Լավ, գնացինք, այդ պահին ճիշտ էր, հետո ինչ էինք անելու երեքով:

- Կինոյից բան հասկացա՞ք,- ճանապարհին հարցրեց Ինան:

- Ես մինչ այդ գոռոցն էլ բան չէի հասկանում,- ասացի անկեղծորեն:

Նինան փռթկաց եւ լռեց, կարծես խեղդեց ծիծաղը:

Ինան թեւս բաց չէր թողել, հոգատարությամբ պահպանում էր ինձ, սեղմեց ծիծաղելով:

- Իսկ ես մինչեւ վերջ հետաքրքրությամբ նայեցի,- ասաց Նինան, որպեսզի հանկարծ չմտածենք, թե ինքը երբեւէ հայացքը շեղել է էկրանից:

Դեմից մահակավոր տղաներ վազելով եկան ու անցան:

- Ասված իմ,- դպրոցական տղաներ են,- վախեցավ Ինան,- ես դրանց ո՛նց եմ դաս տալու: Տեսնես ինչ է եղել, որ այսպես կատաղել են: Այս անգամ ինչ են արել ձերոնք:

- Գուցե ձերոնք են արել,- հակադարձեցի:

- Չեմ բացառում, բայց ավելի հավանական է, որ մեղավորը ձերոնք են:

Նինային ըստ երեւույթին այլ բան էր հետաքրքրում կամ մտահոգում: Երբ Ինան մի երկու քայլ հեռացել էր ինձնից, փսփսաց ականջին:

- Ոչ, բացառված է,- լսեցի Ինայի ձայնը,- խոստանում եմ:

Կարելի էր կռահել կամ ենթադրել, թե ինչ էր խոստանում, բայց ինչո՞ւ էր իմ փոխարեն նույնպես խոստանում, եթե ճիշտ էի կռահել:

Դիմովիչի տան լույսը վառ էր: Ես կարծում էի, թե խմած քնած կլինի, այնինչ դեռ խմում էր:

- Նա մի քանի տարի է այստեղ,- ասաց Ինան իմ հարցից հետո,- տան տերերը ծեր մարդիկ էին, զավակներ չունեին: Նրանց մահից հետո տունը մնացել էր անբնակ: Սա շատ տխուր փողոց է, ծեր, անճար մարդիկ են մնացել այստեղ: Պատկերացնում եմ տատիս վիճակը, եթե մենք չլինեինք, մենակ այս տանը... Մարդ գոնե կյանքի վերջում մենակ չմնա...

- Իսկ եթե գետափով գնանք,- առաջարկեց Նինան, որը երեւի չէր լսում քրոջը եւ իր մտահոգությունն ուներ:

- Որպեսզի սպանեն ու գցեն գե՞տը,- միանգամից առարկեց Ինան,- հիմա նրանք ամենուր են, որսի են դուրս եկել:

- Կսպանե՞ն,- հարցրեցի:

- Չգիտեմ, հնարավոր է: Պետրոն կազմակերպում է գյուղի տղաներին, բանդա են ստեղծել, իրենք հենց այդպես են անվանում: Այդպիսի պատանիներ շատ կան: Չորս-հինգ հոգով շրջում են, մոտենում են Պետրոյին, խոսում, կարծես զեկուցում են, հեռանում:

Կարծես թե պարզվում էր այգու հանելուկը, երբ դեռահասներն ինձ ձեռք չտվեցին: Բայց Պետրոն ինչո՞ւ պիտի խնայեր ինձ...

- Դու նրան խնդրե՞լ ես ինձ համար,- հարցրեցի Ինային:

- Ի՞նչ... Ինչ-որ բա՞ն է եղել:

Մի քանի խոսքով պատմեցի:

- Այո, բայց չէի խնդրել, ասել էի, որ դու լրիվ տարբեր ես, մյուսների նման չես:

Նինան հրեց դռնակը, մտանք բակ: Զգուշությամբ անցանք թփերի միջով, հատապտուղներ էին: Դռան դիմաց, գետնի մեջ բազմաթիվ գլաքարեր էին թաղված, քիչ մեծ այն քարերից, որոնցով Ինայի անունը գրեցի գետափին:

- Այստեղ կարելի է բետոնով լավ սարքել,- ասացի,- բակի դռնակից մինչեւ տան դուռը:

- Խոստանո՞ւմ ես, շինարար,- ուրախացավ Ինան,- շուտով անձրեւները կսկսվեն, տախտակ ենք դնում, որ անցնենք:

- Ես կանեմ, բայց ձերոնք ի՞նչ կասեն:

- Կարծում եմ, շնորհակալություն կասեն,- ծիծաղեց Ինան, քույրը՝ նույնպես:

Լավն էր տատի տունը, տային ինձ, ապրեի, փակվեի ու գրեի: Կամ՝ Ինայի հետ, օրեր անընդհատ միասին: Այս տունը մի հոգու համար էր, կամ սիրահարների: Երրորդը լցնում էր տունը, ինչպես շուտ էինք գալիս, իրար խանգարում էինք:

- Դուք նստեք, ոտքի տակ եք ընկնում,- ջղայնացավ Ինան,- հիմա ես շորերս փոխեմ ու թեյ կտամ:

Ես ու Նինան նստեցինք խոհանոցի սեղանի մոտ, դեմ-դիմաց, կարծես շախմատ էինք խաղալու: Իսկ ինչո՞ւ չփորձենք, առանց տախտակի, առաջարկեցի:

Նինան գլուխն օրորեց ու հարցրեց քրոջը,- զանգահարե՞մ տուն:

- Իհարկե, չանհանգստանան, ասա, որ այստեղ ենք:

- Երկուսո՞վ... թե՞ երեքով...

Քույրն էլ հումորից լավ էր:

- Լավ, ես կխոսեմ,- զգուշացավ Ինան՝ հանկարծ ու քույրը հեռախոսով նույնպես կատակի:

Մինչ Ինան սենյակում կխոսեր, ես Նինային նորից առաջարկեցի խաղալ:

- Ոչ, չեմ կարող այս ժամին, եթե խաղամ, էլ չեմ քնի:

- Ավելի լավ, մինչեւ առավոտ կխաղանք:

Նա ծիծաղեց, կատարյալ հաշտություն, մտերմություն նույնիսկ, բայց եղե՞լ էր գժտություն:

- Ինչո՞ւ եք ծիծաղում,- Ինան ամեն ինչ պիտի իմանար,- արդեն իրար հետ լավ եք կարծես:

Ու երբ ինձնից սիգարետ ուզեց, իսկ ես ասացի, որ չեմ տա, որպեսզի Նինայի մոտ չծխենք, շշմած նայեց:

- Ուրեմն այդպես, հա՞...

- Այո,- գոհունակությամբ գլխով արեց կրտսերը,- մտածիր ծխելը թողնելու մասին:

- Երկուսով իմ դե՞մ... Արամ, դո՞ւ էլ ես պահանջում, որ ծխելը թողնեմ:

- Չեմ պահանջում, խնդրում եմ:

- Լավ, սեպտեմբերի մեկից չեմ ծխի:

- Ինչո՞ւ ոչ հենց այս պահից,- պահանջեց Նինան:

- Ուրեմն դու էլ չծխես:

Զարմանալի է, քույրն էր նրան պահանջ ներկայացնում, նա՝ ինձ: Սակայն հանուն նրա ամեն ինչի պատրաստ էի, հատկապես որ ծխելուց հրաժարվելն ինձ համար դժվար չէր: «Հանունի» մասը պետք էր բարձրաձայն ասել:

- Խնդրեմ, հանուն քեզ ամեն ինչի պատրաստ եմ:

Հանեցի «Օպալի» տուփը, ճմռթեցի, արդեն մի քանի անգամ արել էի, եւ գցելու տեղ չգտնելով նորից դրեցի գրպանս:

Նինան ծափ տվեց, իսկ Ինան կրկնեց,- հանուն ինձ... բայց փաստորեն մենք ծխելը թողեցինք հանուն Նինայի:

Խորդանի կյանքից

- Թեկուզ,- ասաց քույրը,- ի՞նչ վատ է, կարևորն արդյունքն է:

- Որ այդպես է, գնացինք քնելու, ոչ մի թեյ:

Նրանից ո՞վ էր թեյ խնդրել:

- Գնանք,- իսկույն համաձայնեց Նինան, մի քանի անգամ արդեն հորանջել էր:

- Ափսոս չէ՞ գիշերը՝ քնենք,- ասացի:

- Եթե ուզում ես, դու մնա... մինչև մենք պառկենք,- Ինան ծիծաղելով մտավ սենյակ, քույրը հետևեց նրան:

Առանց նրանց մնալն անիմաստ էր:

Քույրերը պառկել էին թախտին, որն ավելի լայն ու ազատ էր, մահճակալը թողնելով ինձ: Ես ցույց տվեցի, թե իրենք պիտի պառկեին մահճակալին, բայց Ինան ձեռքով արեց՝ շատ մի խոսիր: Զգուշորեն նստեցի մահճակալին, որ հանվեմ: Նինան աչքերը փակ պառկած էր, մինչև վիզը ծածկված: Հայացքով կանչեցի Ինային: Նա գլուխն օրորեց ու աչքերով ցույց տվեց քրոջը: Զարմացած նայեցի, կարծես նոր տեսա, որ մենակ չէ:

Ինան լույսը հանգցրեց:

Շատ չանցած սահելով իջավ թախտից, ստվերի պես անլսելի մի քանի քայլ արեց, նույն թեթևությամբ սողոսկեց ծոցս և անմիջապես ուղղակի ականջիս մեջ շշնջաց.

-Չէ, խնդրում եմ, Նինային խոսք եմ տվել, պարզապես ուզեցի քեզ կպած պառկել մի քիչ...

- Դրա համար էի ասում, որ մահճակալը պիտի թողնեիր Նինային...

Իմը շշնջոց չէր, ղողանջ էր ստացվում: Ինան ձեռքով փակեց բերանս, ապա շրջվեց, սեղմվեց մեջքով, ձեռքերս տարավ իրենց տեղերը և ասաց.

- Քնիր, խնդրում եմ...

Ասելը հեշտ էր, շուտով զգաց և փախավ:

32

Առավոտյան Ինան ինձ արթնացրեց:

- Առաջին ավտոբուսը յոթին է գնում,- ապա հարցրեց,- քնե՞լ ես:

- Ոչ,- ասացի մեղադրող հայացքով:

- Լավ, լավ... թող քնի աղջիկը:

Նինան քնած ժամանակ ազատ դիրք էր ընդունել, ձեռքը տարածել էր, վերմակը մի հինգ սանտիմետր իջել էր ներքև: Աչքերը փակ նա պակաս չքնաղ չէր, գուցե ավելի, տարբեր գեղեցկությամբ, ինչպես Ինային էի ասել:

- Քնած աղջկան չեն նայի, չի կարելի,- դիտողություն արեց Ինան:

- Հարազատին կարելի է:

- Դո՞ւ ես հարազատը:

- Ուրիշ մարդ կա՞ այստեղ:

- Եթե նա հարազատ է, ես էլ եմ հարազատ:

- Հազիվ գլխի ընկար:

- Նա գեղեցի՞կ է:

- Արտասովոր...

- Ո՞ւմ ես ավելի շատ սիրում, ի՞նձ, թե՞ նրան:

- Իհարկե նրան:

Ինան լրջացավ, շշկլված ու զարմացած գառնուկ,- բայց դու լուրջ ես խոսում:

- Անշուշտ, քեզ սիրել նշանակում է ինքս ինձ սիրել, որովհետև մենք մի մարմին ու հոգի ենք: Ես այդքան եսասեր չեմ, որ քրոջդ ինձնից քիչ սիրեմ:

- Նորի՞ց պտտեցիր քո կալամբուրը: Դու նրան մի անգամ արդեն սեր խոստովանել ես, եթե հիշում ես:

- Իհարկե հիշում եմ:

- Այն ժամանակ է՞լ էր ալտրուիզմը խոսում մեջդ:

- Ես չէի կարծում, թե իրական է, հարբածության մշուշի մեջ նա ինձ երկնքից իջած հրեշտակ թվաց:

- Կթողնե՞ք քնեմ,- հանկարծ ասաց Նինան, կտրուկ շրջվեց, ոտքի շարժումով ուղղեց վերմակը և դեմքը սեղմեց բարձին:

Ես ու Նինան ծլկեցինք խոհանոց:

- Հիմա շարունակությունն ասեմ ու գնամ,- ծուռ-ծուռ նայելով մոտեցա նրան:

- Արդեն հասկացա, թե ինչ ես ասելու, այդպիսի պահերին դեմքդ նույն արտահայտությունն է ստանում, գող կատվի ես նմանվում...

Անկեղծ ասած, ես էլ էի զգում նման մի բան:

- Գող կատվի, որ ընկել է մկնիկի հետևից...

- Գառնուկից դարձա մկնի՞կ... Խեղճ, անպաշտպան կենդանիների հետ ես ինձ համեմատում: Երբ ես կատաղում եմ, օձ եմ դառնում, զգուշացիր...

Արդեն գրկիս մեջ էր:

- Հապա ֆշշացրու և փաթաթվիր,- բացեցի ուսը և հպվեցի չոր, ջերմ մաշկին,- հիմա լսիր շարունակությունը, որ մի օր պիտի ասեի անպայման: Որովհետև ներքին խռովքը կամ կասկածը կարելի է փարատել բացահայտելով, որպեսզի քեզնից դուրս հանելով կարողանաս ուշադիր և հանգիստ վերլուծել ու պարզել: Կասկածն ամենուր է, նաև օդի մեջ, բայց շուրթերիս ու մաշկիդ միջև օդ չկա, ուրեմն կասկած նույնպես չկա: Մեր միջև կասկած չկա, ոչ թե մեր միջև, այլ՝ մեր մեջ, որովհետև «մեր միջև» էլ չկա...

Երևի սխալ շարունակություն էի ընտրել, ծիծաղելով հետ մղվեց և ծածկեց ուսերը:

- Գնա, խնդրում եմ,- ասաց, գոնե ձայնը և դեմքի արտահայտությունը որոշ չափով փոխհատուցում էին,- ուշանում ես... Երևի մոտակա օրերին չկարողանաս երեկոները դուրս գալ: Տանը կմնաս, մինչև իմանանք, թե ինչ է կատարվել, և հանդարտվի:

Մոռացել էի կամ մոռանալու էի տալիս գիշերվա պատմությունը:

Դժվարն այս փողոցով գնալն էր, հատկապես Դիմովիչի տան մոտով: Կենտրոնական փողոցում և ավտոկայանում տեսնողները չէին կռահի, թե որտեղից եմ գալիս: Կարծես թե բարեհաջող անցավ, ավտոբուսի մեջ էլ ուշադրություն դարձնող չեղավ: Այդ մի քանի հոգին երևի տեղյակ չէին, թե գիշերն ինչ տուրուդմբոց է եղել իրենց գյուղում:

Սպասում էի, որ կնախատեն ինձ երկու գիշեր բացակայելու համար, բայց տանը միայն Դավիթն ու Փայլակն էին, քնած: Բացակաների պատճառով դուռը ներսից չէին փակում, ինչը եղածից հետո անզգուշություն համարեցի: Իսկ Սաքոն ու Ռազմիկը գերադասում էին նախաճաշել, նոր միայն ներկայանալ աշխատանքի: Ահա թե ինչու էր Սաքոն առաջարկում նախաճաշը հանել օրակարգից: Նրանք միասին եկան, հավանաբար ճանապարհին էին հանդիպել, և չիմացան, գուցե Դավիթը և Փայլակը նույնպես, որ ես էլ եմ նոր եկել:

Պատմեցի կատարվածը:

- Լավ ես արել, որ չես գնացել,- ասաց Սաքոն,- ինչ իմանաս, թե ով էր կանչողը:

Առավոտները գյուղտեխնիկայի աշխատողները հավաքվում էին գրասենյակի մոտ: Նրանցից, հետո էլ ճաշարանում իմացանք, որ կռվել են գյուղի տղաները և հայերն ու վրացիները: Տարբեր պատճառներ էին ասում, ամենահավանականը մեկն էր՝ վրացիների մի խմբի առանց տոմսի դահլիճ չէին թողել:

Ճաշարանից դուրս գալով Ինային ու Նինային տեսա, հենց նոր էին իջել ավտոբուսից և բեռնավորված իրենց փողոցի կողմն էին գնում: Ինայի ուսին մի մեծ կապոց էր, անկողին հավանաբար, Նինան երկու պայուսակով էր: Չափից ավելի կարգապահ վարորդը չէր կանգնել Անտառային փողոցի մոտ և աղջիկներին բեռով հանդերձ հասցրել էր կանգառ:

Մերոնք կամ տեսնողները ինչ էլ մտածեին, քույրերին չէի թողնի այդ վիճակում, առավել ևս, որ նրանց փողոցում էինք աշխատելու:

- Թույլ տվեք օգնել ձեզ, աղջիկներ,- ասացի արագորեն մոտենալով:

Ինան նայեց վիզը ծռած,- ինչո՞ւ այդպես պաշտոնական,- ապա ընկերներիս տեսնելով հասկացավ և որպես պատիժ իր կապոցը չտվեց,- Նինային օգնիր:

Քույրն էլ էր համառում, միայն մի պայուսակը տվեց, մյուսն ստիպված էի խլել ուղղակի: Դավիթն Ինայի կողքով անցնելիս առանց որևէ այլևայլության վերցրեց կապոցն ու այնպես, երկու մասով մեջքին գցած, քայլեց նրա հետ խոսելով:

- Սեպտեմբերի մեկից դասի՞ եք,- հարցրեցի Նինային:

Նա գլխով արեց:

- Երևի չկարողանաք շուտ-շուտ գալ գյուղ:

Նինան լոկ մի անորոշ շարժում արեց:

Այսօր քույրերի հետ ոչ մի բան չէր ստացվում: Առավոտյան Ինան էր փակել դեպի վիզը տանող ուղիները, հիմա կրտսերը չէր ցանկանում խոսել: Դավիթն ու Ինան աշխուժորեն զրուցում էին:

Անտառայինում սվաղ էինք անելու, քանվեցում: Երբ Սաքոն ասաց, Ռազմիկը հարցրեց.

- Մենա՞կ եմ սվաղելու:

- Շարքը մենա՞կ արեցիր,- պատասխանեց Սաքոն:

Պարզ էր, ես էլ էի սվաղելու:

Աղջիկների հետ մտա իրենց բակ:

Ինչ-որ սահման կար, որից այն կողմ ինձ արգելված էր առաջանալ: Ընդառաջ եկող շունը դա պարզորոշ հասկացրեց, թեև իր տիրուհիների հետ էի գալիս, և կարծես վաղուց պիտի գլխի ընկած լիներ, թե ով եմ ես:

- Հանգիստ, Գամբիս,- ասաց Ինան և հեգնանքով ավելացրեց,- դե դու նրան ճանաչում ես, հարևան է:

Բելիկովի ասածը հավանաբար շանն էլ էր վերաբերում: Գամբիսը հանգիստ էր և անդրդվելի: Այս երրորդի հետ չփորձեցի էլ լեզու գտնել, այսօր բախտս չէր բերում, պայուսակները հենց այդտեղ դրեցի ու շտապեցի իմ գործին: Դե թող ինքը ներս տանի, Գամբիսը:

Մինչ բանվորները կալ կսարքեին, ես ու Ռազմիկը տաշտեցինք շարքերի արանքներից դուրս պրծած ցեխի քարացած կտորները: Պատ շարելու հմտության մի դասը գիտեի՝ ինչքան արագ ես շարում, այնքան լավ է ստացվում: Սվաղն այդպես չէր: Իզուր չեն ասում, որ ամեն մի գործ առանձնահատուկ մոտեցում է պահանջում:

Այսօր արդեն չորրորդ ձախողումն էր: Վերջապես մի լույս երևաց՝ Տանյան:

- Դուք արդեն վարպե՞տ եք,- ուշիմ աղջիկն իսկույն նկատեց կարիերայի առաջխաղացումս:

- Այո,- պատասխանեցի անփութորեն:

- Դժվա՞ր է:

- Այո, բայց քո գալուց հետո հեշտացավ:

- Շնորհակալություն,- ծիծաղեց Տանյան:

- Շուտով դասերը կսկսվեն, չե՞ս կարոտել:

Ի տարբերություն Նինայի Տանյան ոգևորվեց,- կարոտել եմ, շատ եմ սիրում դպրոցը, հատկապես առաջին օրերը:

- Ես էլ էի շատ սիրում, օգոստոսի վերջին օրերին անհամբերությամբ էի սպասում սեպտեմբերի մեկին: Հիշում եմ, ինչ դուրեկան էր նոր դասագրքերի հոտը:

- Այո,- ուրախացավ Տանյան,- ընկերուհիներս ծիծաղում են, երբ ասում եմ...

Քույրերն այդ պահին բակում էին, ծիծաղելով մեզ էին նայում:

- Իմիջիայլոց,- մոտենալով ցածրաձայն ասաց Տանյան,- Ինան շատ է փոխվել: Առաջ ինձ ընդհանրապես չէր նկատում, հիմա ամեն տեսնելիս խոսում է հետս, նույնիսկ մազերս է շոյում... Այ, եթե ծխելն էլ թողնի...

- Նա այլևս չի ծխում,- շտապեցի տեղեկացնել:

- Որտեղի՞ց գիտեք:

- Գիտեմ, էլ ծխելիս չեմ տեսել:

- Դուք հաճա՞խ եք հանդիպում:

Տանյայի հարցերն սկսում էին խորանալ:

- Ոչ հաճախ, ինչքան որ թույլ է տալիս աշխատանքը:

- Դուք միասի՞ն եք...

- Ի՞նչ է նշանակում միասին, Տանյա:

- Չգիտեմ, Դուք ավելի լավ կիմանաք:

Չի կարելի խաբել նրան, ում սիրում ես, իսկ Տանյային ես սիրում էի:

- Այո,- ասացի:

Հետևեց հաջորդ և դաժան հարցը:

- Եվ ինչքա՞ն է այդպես շարունակվելու: Չէ՞ որ Դուք շուտով կգնաք, իսկ նա կմնա:

Սա գուցե և նրա սեփական պաշարից չէր, խոսակցություն էր լսել երևի: Սակայն հարցը, որ ինքս էի ինձնից վանում, տրված էր և պատասխան էր պահանջում:

- Չգիտեմ,- ասացի:

Նույնպես պատասխան էր:

33

Սաքոն մանրամասնություններ հայտնեց կռվից: Վրացիներն էին սկսել, հայերին կինոյից դուրս կանչողը հենց վրացի էր եղել: Հայերին կանչում էին, որ ականա կռվի մեջ մտնեն և օգնեն իրենց: Բացի դրանից և ավելի վատը, գյուղում տպավորություն էր ստեղծվում, թե հայերն են կռիվ անողը... Որպես ժուռնալիստ լավ գիտեի, որ ուղղումը երբեք լիովին չի վերացնում կեղծ տեղեկատվության ազդեցությունը, իսկ այստեղ ո՞վ էր ուղղում տալու: Այս խայտառակությունն էլ ծանրացավ հայերի անվան վրա, ինչպես մի քանի տարի առաջ ադրբեջանցիների կատարած բռնաբարությունը:

Ծեծվածների մեջ էին նաև Արսենի ջահելները: Սաքոն տեսել էր Արսենին, որը հայտարարել էր, թե «լակոտներն իրեն զզվեցրել են, տուն է ուղարկում»:

- Դիվինոյի համը դուրս եկավ,- ասաց Սաքոն,- առաջին տարիներին ես ու Արսենն էինք մենակ, հարգանք ու պատիվ կար: Շնից շատ լցվել են ամեն ազգից: Գարաժը կիսատ չմնար, մյուս տարի ուրիշ տեղ կգնայի:

Բառնաուլյան այցը վերջնականապես թաղել էր գարաժը ծածկելու հույսը:

Ինան առիթ գտավ ինձ հիշեցնելու, որ ոչ մի դեպքում երեկոյան չիջնեմ ներքև, դրությունն ավելի լարված է, քան սկզբում էր թվում:

Այդ օրվա միակ զբաղմունքը մնաց նոր գործ յուրացնելը: Սա ոնց որ ավելի դժվար էր, քան շարելը: Ծեփելը ֆիզիկական ծանր աշխատանք էր, ինչպես նաև այդ ծեփածը հարթելը, հավասարեցնելը, հատկապես անփորձների համար: Այնուամենայնիվ գործն անում էի: Ամենակարևորը ձգտումն է, ասում էր մայրս:

Քույրերն իրենց հոգսերն ունեին, նոր ուսումնական տարվան էին պատրաստվում: Գնում էին, գալիս, մշտական եռուզեռի մեջ էին:

Սեպտեմբերի մեկն ինձ էլ էր շտապեցնում: Մի բան էի որոշել, որ պիտի իրագործեի անպայման: Նախ՝ նվեր գնել Ինայի համար, առաջին անգամ էր դասարան մտնելու որպես ուսուցչուհի: Չէի գտնում, թե ինչ գնեմ, ժամացույցի մասին խոսակցությունը հայտնություն էր: Բացի դրանից, փաստորեն խոստացել էի մայթ սարքել տատի տան բակում: Կար նաև իմ ծննդյան օրը: Եվ այդ ամենի իրագործման միակ հարմար օրը քանութն էր՝ կիրակի և Կորյունի ծննդյան օրը:

Մի օր ճաշարան գնալու փոխարեն իջա կենտրոն, օրը ցերեկով գյուղամիջում չէին սպանի ինձ: Երեսիս նայող չկար, նույն մարդիկ էին, նույն Դիվինոն: Վերային հանդիպեցի, բարևեց առաջվա պես սիրալիր, նույնը՝ հանրախանութի վաճառողուհիները: Կարծես չափազանցրած էր տագնապը, կամ Ինան վախեցնում էր, որ իր զբաղված օրերին ուրիշ աղջկա հետ կապվելու փորձության չենթարկվեմ:

Հանրախանութում դեռ հուլիսին իտալական ծանրոց էին ստացել՝ արդուզարդի պարագաներ և այնքան թանկ, որ չէին վաճառվում: Իտալական շքեղությունը մատչելի չէր խորհրդային ազնիվ աշխատավորներին: Ես համոզվեցի, որ թանկությունը միայն շքեղություն չէ: Թանկարժեք ապրանքներն անհրաժեշտ են և օգտակար, որովհետև հարկ եղած պահին կարող ես գնել: Ժամացույցն իրոք գեղեցիկ էր, նուրբ շղթայով, առանձնահատուկ երանգով: Նույն ապրանքների մեջ մի դրամապանակ ուշադրությունս գրավեց: Նինայի համար նույնպես նոր ուսումնական տարի էր սկսվում, ուսանողուհի՜...

- Օ՜, կարելի է նախանձել նրան, ում համար գնում եք սրանք,- ասաց վաճառողուհին:

Կասկած չկար, մի երկու շաբաթից Դիվինոյում բոլորը կամ բոլոր հետաքրքրասերն անձինք կիմանային, թե ում են բաժին հասել իտալական նվերները:

Ծրագրիս ամենակարևոր մասը՝ նվեր ընտրելը, անգամ գերակատարված էր: Մնում էր բետոնի նախապատրաստությունը: Ցեմենտ տանելն էր դժվար թվում, առանց Սաքոյին ասելու չէի կարող, իսկ նա նույնիսկ առաջարկեց բրիգադով գալ և անել:

- Չէ,- ընդդիմացա,- ինչի՞ համար, կիրակի է, հանգստացեք: Մի երկու ժամում կանեմ...

Մնում էր օրը համարեցնել, որ ավազն ու ցեմենտը տանեի: Եթե առաջվա պես բանվոր լինեի, հեշտ էր, բայց վարպետ էի, կարևոր ձեռք, չէի կարող բացակայել:

Հենց ծննդյանս օրը դա էլ ստացվեց, որը համարեցի լավագույն նվերը: Քսանութ համարը պիտի ծածկեին, պանելները բերեցին: Սաքոն ու Ռազմիկը մնացին այդտեղ, Դավիթն ու Փայլակը սովխոզի տան համար աղյուս էին տանելու, իսկ ես Տոլիկի ավտոյով գնացի ավազի: Արտակարգ լավ օր էր: Հենց ճանապարհից թեքվեցինք դեպի գետափ, Տոլիկը ղեկը տվեց ինձ: Ոչ շարքը և ոչ սվաղը այս ուրախության հետ չէին համեմատվի: Էլի էի քշել, բայց քիչ, մի քանի մետր:

Գետափին ծանոթ էքսկավատորն էր: Երկու օբյեկտն էլ ապահովեցի ավազով: Եվ բոլոր երթերի գետամերձ հատվածում ես էի վարում Տոլիկի ճռճռան ինքնաթափը: Զարմանալի է, մինչ այդ ուշադրություն չէի դարձրել, բայց հենց ղեկն անցավ ձեռքս, սկսեցի մեքենայի շնչառությունը լսել:

- Ուրեմն քեզնից վարորդ դուրս կգա,- խրախուսեց Տոլիկը:

Վերջին մեքենան նախատեսված էր տատի տան համար: Տոլիկի հետ պայմանավորվել էի, որ ցեմենտ ու տախտակներ էլ ենք տանելու: Երկու շիշ օղին, թղթե տոպրակի մեջ, խցիկում էր:

- Առանց դրա էլ կտանեի,- ասաց:

Բայց վերցրեց: Դիվինոյում օղուց ոչ ոք չէր հրաժարվի: Անցած շաբաթ էի չեչեն Ռաֆիկի կնոջից չորս շիշ գնել: Սաքոն ասում էր, որ հարկ եղած պահին կես լիտրը հարյուր ռուբլուց լավ գործ է անում: «Ճերմակը» բերքահավաքի օրերին արտարժույթի պես բան էր:

Վերջին անգամ գետափ գնալուց առաջ մոտեցա հարևանների ցանկապատին: Այս օրերին հաճախ էինք շփվում նրանց հետ, հատկապես Դավիթը: Նինային խնդրեցի կանչել քրոջը: Պիտի նախապես զգուշացնեի, դպրոց էր գնացել: Համենայն դեպս ճշտեցի՝ գախանոցի դուռը չէին փակում, և ասացի, որ կիրակի օրը բետոնն անելու եմ:

Գետափից գնացինք գյուղտեխնիկա: Ցեմենտի պահեստում թղթե պարկեր կային: Սաքոն ասել էր, որ հինգ-վեց պարկը լրիվ հերիք է, բայց ես տասը լցրեցի, կես տոննայից ավելի, շատ լինի, քիչ չլինի: Տախտակներն իզուր էի բարձել, հետ բերեցինք, ինչ որ ինձ պետք էր, գախանոցում կար:

Քանի անգամ տեսա Ինային իրենց բակում: Եթե ասեի, որ ծննդյանս օրն է, կգար անշուշտ, և երեկոն միասին կանցկացնեինք, բայց ամեն ինչ թողեցի կիրակի օրվան:

ԱԶԳ-ՆԵՐԴԻՐ

Ուրբաթ օրվա միրխարեն

«ԽԱՉԱԳՈՂ»

34

Հաջորդ երկու օրը՝ ուրբաթ եւ շաբաթ, սովխոզի տանն էինք:

Կիրակի առավոտյան, թեեւ ուշին էի ասել, շատ շուտ արթնացա: Վեցը չկար, երբ դուրս եկա, բանվորական շորերով, գիշերային մթություն էր: Ուսիս գցած պայուսակի մեջ ջինսն ու վերնաշապիկն էին, կոնյակը, կոնֆետ եւ նվերները:

Այդ ժամին ինձ չէին սպասի, եթե այստեղ էին գիշերել: Զգուշությամբ բացեցի ցախանոցի դուռը, առայժմ միայն բահն էր պետք: Մաքրեցի ամբողջ ճանապարհը, քերեցի, հարթեցի, ավազ փռեցի: Լավ է, որ շուտ եկա, ավելի շատ գործ կար, քան ենթադրում էի:

Լուսամուտը բացվեց:

- Արդեն այստե՞ղ ես,- զարմացած հարցրեց Ինան:

Նա դուրս եկավ եւ մոտեցավ՝ սառն օդի մեջ ջերմություն բերելով, տաքանալու համար դեմքս քսեցի վզին:

- Մենա՞կ ես,- հարցրեցի:

- Նինան քնած է: Ինչո՞վ օգնենք քեզ:

- Կասեմ:

- Միգուցե նախաճաշես:

- Իննին, եթե կարելի է:

Մինչեւ նախաճաշ իսկական գործ արեցի, արդեն կարող էի բետոնը սկսել:

Կալի տեղը հարմար չէր, հող էր, քաշում էր ցեմենտաջուրը: Առաջին կալը փոքր սարքեցի, որ գետինը պնդանա, նոր մեծն անեմ: Ցեմենտն առատորեն խառնում էի: Պատկերացնում էի, թե ինչ ամուր բետոն է լինելու:

Ջուրն աղջիկներն էին բերում ջրհորից: Դա էլ չէի թողնի նրանց, բայց չէի ուզում փողոցում երեւալ: Ինան թեթեւ, կապույտ մարզահագուստով էր, Նինան նրա ջինսն էր հագել: Համեմատության լավ առիթ էր, հատկապես որ այդ ջինսը ես էլ էի փորձել: Փոքր-ինչ նեղ էր նրա համար, երկար շապիկը թողել էր վրայից:

Արագ էի աշխատում, կեսօրից հետո մնացել էր դռան դիմացը, ուզում էի մեծ անել, տարածություն կար: Բետոնը փռելուց հետո հարթում էի, երբ սկսում էր պնդանալ, ցեմենտ էի շաղ տալիս ու մալայով քսում: Դա խոպանում չէի սովորել, մեր տան բակում էի տեսել, երբ փոքր էի, լրիվ հիշում էի:

Մնացած ամբողջ ավազով եւ ցեմենտով մի մեծ կալ սարքեցի հենց դռան դիմաց, որպեսզի տեղում փռեմ: Ջուրը լցրեցինք: Հանկարծ վախ ծագեց՝ իսկ եթե այս ամենը տատին դուր չգա: Այս տունը նրա համար հիշողություն է:

Ինան նույնպես մտահոգվեց:

- Ես ասել եմ,- հանգստացրեց մեզ Նինան,- դեմ չէ:

Ի տարբերություն ինձ Նինան աչքաթող չէր արել այդ քայլը:

Մի ժամից վերջացրինք: Ամենից լավ դռան դիմացը ստացվեց: Ցեմենտառատ բետոնը փռեցի հաստ շերտով, ինչքան որ ազատ տեղ կար: Այստեղ էլ բոլ ցեմենտ շաղ տվեցի եւ սիրունացրի երեսը:

- Ինչ լավ եղավ,- ուրախ բացականչեց Նինան,- այստեղ կարելի է թենիսի սեղան դնել: Ափսոս, երեւի մյուս ամռանը ես խաղամ:

Ինան ուրախությունն արտահայտեց ջերմագին համբույրով:

Հպարտություն էի զգում:

Լվացվեցի դրսում, մինչեւ գոտկատեղս մերկ, որ ցեմենտի փոշուց գոնե կիսով չափ մաքրվեմ: Ինան դույլից ջուր էր լցնում:

Մյուս կողմի պատուհանից մտանք ներս: Ինան սեղան էր պատրաստել, օղու շշով, իրենց աշխատավորի համար: «Տոնական» կոնյակը եւ կոնֆետի տուփը դրեցի սեղանին:

- Հայկական կոնյա՞կ,- զարմացավ Ինան:

- Այո, դու խնդրել էիր,- հիշեցրի:

- Եվ այսքան ժամանակ պահո՞ւմ էիր: Երեւանից ես բերել, ուրեմն հատուկ օրվա համա՞ր: Ինչ առիթով:

- Առիթները շատ են:

- Ես չեմ խմի,- ասաց Նինան:

- Դու միայն մի կում արեք, լա՞վ, ամեն առիթին մի կում:

- Լավ,- համաձայնեց Ինան,- մի կում կարելի է: Գոնե փորձեմ:

- Սա հին կոնյակ է, մոր պահածներից:

- Քո ծննդյան օ՞րն է,- գլխի ընկավ Ինան:

-Հիմա կասեմ, բոլորը, հերթով: Առաջին եւ ամենակարեւոր առիթը, որ դու սեպտեմբերի մեկին դասարան ես մտնելու որպես ուսուցչուհի:

Մոտեցա նրան, հետեւից համբուրեցի այտը եւ ժամացույցը հանելով անցկացրի ձեռքին:

Ինան հուզված գլուխը քսեց դեմքիս:

- Սա իսկական ժամացույցն է,- ասաց Նինան,- աղջիկներով մտնում հիանում էինք: Բայց սա շատ թանկ է...

- Եվ շատ գեղեցիկ,- ասաց Ինան:

- Իսկ երկրորդ առիթը որն է,- հետաքրքրվեց Նինան:

- Խմենք առաջինի համար, հետո... Միայն մի կում,- ասացի Նինային:

- Թունդ է, բայց հաճելի է,- գնահատեց Ինան:

-Այո, իսկապես, հաճելի էր,- հաստատեց Նինան,- չէի կարծի, ջերմացրեց միանգամից...

- Նա չի խմում,- գլխով արեց ավագը,- եւ լավ է անում: Հիմա ասա երկրորդը:

- Երկրորդը Նինային է վերաբերում...

Կրտսեր քույրը սրտաբուխ ժպտաց: Նրա ժպիտը մի ժամանակ հմայել էր ինձ:

- Շնորհավորում եմ Նինային ինստիտուտ ընդունվելու համար,- նրա հետ արդեն ոչ «դուն» էր ստացվում, ոչ «դուք»,- ցանկանում եմ հաճելի ուսանողական կյանք: Ինչպես նաեւ՝ երջանկություն:

Այդ շինծու շառադրանքից հետո մեկնեցի տուփը, որի մեջ դրամապանակն էր: Նինան գլխի չընկավ, որ իրեն նվեր եմ տալիս:

- Վերցրու նվերը,- հուշեց Ինան, ինքը վերցրեց եւ բացեց,- գեղեցիկ դրամապանակ է,- ինչքան գրպաններ ունի, այստեղ փողը կդնես, սա՝ մանրադրամի համար, այստեղ կարող ես նկարներ դնել, վկայական... Մի խոսքով, ինչ մտքովդ անցնի՝ նախատեսված է: Շատ լավ նվեր է, շնորհակալություն...

- Շնորհակալություն,- կրկնեց քույրը եւ անցավ դրամապանակն ուսումնասիրելուն,- էլի իտալական է,- ակամա ասաց նա,- սա իմ կյանքում առաջին նվերն է... ոչ հարազատից...

- Ոչ հարազատի՞ց... Քույրիկս, դու չգիտես, որ նա քեզ հարազատ է համարում:

Նինան նայեց նրան եւ լռեց:

Ուրեմն լսել էր մեր ամբողջ խոսակցությունը:

- Հաջո՞րդը,- դիմեց ինձ Ինան:

- Հաջորդին չեմ պատրաստվի խմել:

- Կարծես թե հասնում ենք գլխավորին,- կռահեց նա,- քո օ՞րն է:

- Այսօր փոքր եղբորս ծննդյան օրն է...

Ինան որոշ չափով հիասթափվեց:

- Ծնվել է քսանութին, ձեւակերպումը երեսունմեկին է, այդ չորս օրը նա հայտարարել է իր ծննդյան տոն... Եվ քանի որ ես էլ ծնվել եմ քսանհինգին եւ առանձնապես չեմ սիրել նշել, երբեմն իմ ծննդյան օրը միացնում եմ նրա տոնին...

- Անխիղճ տղա,- Ինան մոտեցավ, չթողեց, որ վեր կենամ, գրկեց գլուխս,- ինչո՞ւ քսանհինգին չասացիր:

- Ես հիմա էլ չէի ուզում ասել, բայց հասկացա, որ քեզնից թաքցնելու իրավունք չունեմ:

- Եթե չասեիր, երբեք չէի ների:

- Ինչ հուզիչ է,- ասաց Նինան,- այս առիթով կարելի է երկու կում անել:

Երեւի հեգնում էր, բայց դեմքին միամիտ արտահայտություն էր, կասկածեցի: Ինան իր բաժակը դրեց բերանիս, ինձնից հետո դատարկեց, շուրթերը սրբեց եւ ճկվելով համբուրեց ինձ, չմոռանալով անհապաղ զգվանքով «թուխ» անել, որպեսզի ինձնից առաջ ընկնի:

- Այդքան շա՞տ է,- ապշեց Նինան, բայց երբ հետեւեցի Ինային, հասկացավ, որ դա մեր խաղն է,- թատրոնը սկսվեց... Միակ հանդիսատեսը ես եմ: Հույս չունենք, թե կգնամ: Աղջիկներին երեկոյան եմ տեսնելու, այստեղ ինձ համար հաճելի է:

- Ուրախացիր մեզ հետ, քույրիկս,- Ինան փարվելով փաղաքշեց քրոջը,- քո ներկայությունը մեզ միայն հաճույք կպատճառի: Իսկ դու չե՞ս ուզում շնորհավորել Արամին:

- Իհարկե, շնորհավորում եմ:

- Այդքա՞նը:

- Իսկ ի՞նչ...

- Շնորհավորիր նրան, ինչպես հարազատը հարազատին:

- Իսկ ինքը համբուրե՞ց ինձ նվերը տալու ժամանակ,- ծիծաղեց Նինան:

Փոքրիկը լավ ժրել էր:

- Լսեք, խնդրում եմ,- միջամտեցի,- հիմա հաջորդ առիթը կասեմ:

- Էլի՞,- վախեցավ Նինան,- ես չեմ կարող այդքան խմել, աչքերիս առաջ պտտվում է...

Նորից լցրեցի բաժակները:

- Ինչ գեղեցիկ գույն է,- հիացավ Ինան բաժակը լույսին պահելով,- իսկապես վայելքի խմիչք է, նույնիսկ Նինային դուր եկավ:

- Այո, զարմանալի է,- խոստովանեց քույրը,- գուցե օրն էր առանձնահատուկ:

- Ինչո՞վ էր առանձնահատուկ,- հարցրեց Ինան:

-Այս բետոնը, որ Արամն արեց... Ես շատ ուրախացա, շատ լավ եղավ: Պատկերացնում եմ, թաց եղանակին տատը ինչպես հանգիստ, ապահով կանցնի...

-Ինձ համար էլ է առանձնահատուկ,- ասացի,- շատ ուրախ եմ եւ հպարտ, պարծենկոտություն չհամարեք, որ այսպիսի լավ գործ եմ արել:

- Սա՞ էր հաջորդը,- հարցրեց Ինան:

Իհարկե, որպես առիթ չէի ներկայացնում, բայց կարելի էր օգտվել:

- Այո, իմ կարծիքով, շատ լավ առիթ է:

-Հրաշալի առիթ է,- վրա բերեց Նինան,- ես հաճույքով իմ կումը կանեմ,- ամենից շատ նա էր ուրախացել,- բայց խնդրում եմ այլեւս առիթներ չստեղծել, Արամ: Այնպիսի կենացներ եք ասում, որ անհնար է չխմել:

- Ես չեմ ստեղծում, առիթներն իրենք իրենց են ստացվում: Օրինակ ...

- Ոչ, ոչ,- աղերսագին ասաց նա ծիծաղելով:

Զսպված ծիծաղից նրա կուրծքը թպրտում էր: Չարաբաստիկ համեմատության որդը նորից խլվլաց: Ստիպված էի ընդունել, որ որոշ տեղերով Նինան գերազանցում է քրոջը:

- Ինչո՞ւ եք «դուք»-ով խոսում,- հանդիմանեց Ինան, կարծես ջանում էր ամեն կերպ մտերմացնել մեզ:

- Ես կխոսեմ, միայն թե թող այլեւս առիթներ չստեղծի: Վախենում եմ հարբելուց:

- Դու արդեն հարբած ես,- ծիծաղեց քույրը:

- Լո՞ւրջ,- Նինան անհանգստացավ,- հարբածի պե՞ս եմ երեւում:

-Ոչ,- ասացի,- հանգիստ շարունակեք... Ես հիմա կխմեմ ինձ համար ամենալավ առիթով...

- Ծննդյան օրից հետո էլ ի՞նչ ամենալավ...

- Ծննդյան օր ամեն տարի լինում է, առնվազն մեկ անգամ... Իսկ այսպիսի օր գուցե ողջ կյանքում չկրկնվի... Այսպիսի օր երկու ամենագեղեցիկ եւ սքանչելի քույրերի հետ...

- Օ... Երեւում է, խմելու տրամադրություն ունես,- ասաց Ինան:

- Հաճելի միջավայրում միշտ հաճույքով եմ խմել:

- Խմիր, խմիր, որ տաղանդդ լիովին բացահայտես այսօր... Թե՞ էլի կսկսես Նինայի ձեռքերը համբուրել եւ սեր խոստովանել...

Նինան գլուխը կախ ժպտում էր:

- Ես նրա ձեռքերն առանց խմելու էլ կհամբուրեմ,- քթմնջացի շփոթահար, բայց շարունակությունը գտնելով անմիջապես համարձակություն առա,- պատրաստ եմ նույնիսկ, կենացն է պահանջում:

Հրաշալի է շախմատային կայծակնախաղը, երբ ակնթարթորեն ծնվում է քայլը եւ իսկույն իրագործվում: Ցայտնոտում լավ եմ խաղում: Բաժակը դնելով վեր կացա եւ շրջանցեցի սեղանը: Քույրերը ժպտադեմ ինձ էին հետեւում, Նինան ձեռքերը տարավ սեղանի տակ: Մինչդեռ ես հետեւից գրկեցի երկուսին միաժամանակ, գլուխները մոտեցան, գրեթե հպվեցին իրար, դեմքս սեղմեցի երկուսի մազերին, տեղ-տեղ համբուրելով, արդեն հաշվի չառնելով, թե ում վիզը կամ ականջն է ընկնում շուրթերիս տակ:

- Այ դու հանդուգն պատանի,- քրքջաց Ինան,- արդեն հարբե՞լ ես:

Երբ ոգեւորությունն ընդհանուր է, ամեն ինչ ընդունվում է:

- Իհարկե հարբած եմ, բայց ոչ խմիչքից: Նույնիսկ այս բաժակն ինձ չի հարբեցնի... Եվ ես ձեր կենացն եմ խմում, այսօրվա ամենալավ կենացը, քանի որ երկուսիդ էլ սիրում եմ...

Ժամանակին թողեցի նրանց, դեռ այդքան հարբած չէի, դատարկեցի բաժակը, տեղս նստելով ասացի,- եթե կարելի է, ես օղի կխմեմ:

- Ես էլ,- միացավ Ինան,- ափսոս է կոնյակը խմել հարբած ժամանակ:

- Մենք արդեն հարբա՞ծ ենք,- նորից տագնապեց կրտսերը, որն իմ խանդաղատալից զեղումից հետո մազերն էր ուղղում հանդիսավոր տեսքով:

Եվ նորից հանգստացրի նրան,- ամենեւին, մենք դեռ շախմատ ենք խաղալու:

- Ոչ, չեմ կարող հիմա...

- Փորձենք,- առաջարկեց Ինան,- ամենալավ պահն է, ես սեղանը կթեթեւացնեմ ու կթարմացնեմ, դուք խաղացեք:

- Քայլ արեք, Նինա, Դուք սպիտակներով եք:

Նինան կզակը հենեց ձեռքերին, աչքերը փակած լռջանում էր եւ տրամադրվում: Քայլի փոխարեն ասաց.

- Նորից «Դուք»:

- Այլեւս չի կրկնվի, կներես, խաղա:

- Ձf3:

- Փաստորեն սպասողական քայլ, որպեսզի շարունակությունը ընտրես ըստ իմ քայլի:

- Խնդրում եմ չխոսեք: Ես չեմ կարող կենտրոնանալ:

- Նորից «Դուք»:

- Լավ,- ժպտաց նա,- կներես:

Ես խաղացի Ձf6, ընտրությունը թողնելով նորից նրան:

Նախկինում փորձել էի, թեկուզ մեկ բաժակը խանգարում էր, վատ էի խաղում: Շախմատը պայծառ ու հստակ միտք է սիրում եւ ֆիզիկական թեթեւություն: Խմիչքը գուցե ոգեւորի, բայց փայլատակումը երկար չի տեւի: Բավական խմել էի, եւ առանց տախտակի էինք խաղում, որն ուժերի բացարձակ լարում է պահանջում: Սակայն դրանք երկրորդական եւ ընդհանրապես չնչին բաներ էին, որոնց պատճառով վատ կխաղայի կամ մի երկու սխալ թույլ տալով կպարտվեի, գուցե եւ փոխադարձ սխալներից օգտվելով հաղթեի:

Սովորական խաղի ժամանակ բնականաբար տախտակին ես նայում, դրությանը: Իրար դիմաց էինք նստած, քանի որ տախտակ չկար, նայում էի նրան: Նա էլ հաշվարկների մեջ խորացած, ուղիղ նայում էր ինձ, թերեւս չտեսնելով: Նա հաշվարկի մեջ էր խորացել, ես՝ նրա աչքերի: Այդպիսի մի պահի չխկոց լսվեց, Ինան նկարեց մեզ ինչ-որ բան ասելով: Քիչ հետո նույն դրությունն էր: Նույնիսկ մտքովս անցավ, թե դիտմամբ է հմայում, որ հեշտությամբ հաղթի:

Սկզբնախաղից հետո դրությունն աղոտ էի պատկերացնում:

- Քո դեմ խաղալ չի լինում,- ասացի,- երբ աչքերիդ եմ նայում, դիրքը ցնդում է, ֆիգուրները խառնվում են իրար:

- Ակնո՞ց դնեմ,- ծիծաղեց նա:

Եթե ակնոց դներ, դեմքը, վիզը բաց կմնային, ուսերը...

- Ոչ, իմ աչքերն է հարկավոր կապել:

- Ես էլ դաշտը լավ չեմ պատկերացնում,- խոստովանեց նա չհասկանալու տալով,- չխաղանք:

- Դե լավ, վերջացրեք,- վերջին բառերը լսեց Ինան,- ձեզնից այսօր շախմատ խաղացող չի ստացվի... Եկեք խմենք:

- Դու չէի՞ր ասում՝ ոչ մի սիգարետ եւ խմիչք,- նախատեց քույրը կարծես մինչ այդ չէինք խմել:

- Խմիչք կարելի է,- ասացի, Ինան երախտագիտությամբ ժպտաց,- հատկապես այսօր, իսկ ընդհանրապես՝ երբեմն եւ քիչ: Ծխելն է կտրականապես արգելվում:

- Մի հիշեցրու,- բողոքեց Ինան,- հազիվ մոռացել էի:

- Բայց դու առանձնապես շատ չէիր ծխում, չէ՞:

- Ինչո՞ւ չես ուզում, որ նա ծխի,- հետաքրքրվեց Նինան:

- Որպեսզի շուրթերը համբուրելիս այդ զարշելի համը չզգամ:

Նինան կարկամեց, Ինան ժպտում էր:

- Ուշադրություն մի դարձրու, քույրիկս, նրա խոսքը լեզվի ծայրին է:

- Ուրեմն անկե՞ղծ է, միշտ անկե՞ղծ...

- Լավ, խմում ենք,- ընդհատեց Ինան,- Նինա, դու օղի չես խմի, չէ՞:

- Հեռու տար այդ մուժիկի խմիչքը, ես նույնիսկ կոնյակ չեմ խմի:

- Երեւի այս կումն էլ խմես: Հիմա ես եմ կենաց ասելու: - Աչքերից պարզ էր, թե ինչ է ասելու,- քո կենացն եմ խմում, Արամ, առողջ լինես, սիրված լինես ամբողջ կյանքում: Երջանկություն եմ ցանկանում քեզ ամբողջ հոգով, որին դու լիովին արժանի ես: Երբեք չիջնես քո բարձրությունից: Դո՛ւ, մաքուր, անկեղծ եւ հպարտ... իմ ազատ քամի... Երբեք չեմ մոռանա, թե ինչպես քիթը տնկած հեռացավ գետափից, առաջին հանդիպման օրը...

Ինան համբուրեց ինձ, խմեցինք, մենք՝ օղի, Նինան՝ կոնյակի հերթական կումը:

Այս բաժակը թարմացրեց ոգեւորությունը, իսկ երբ Ինան միացրեց լամբադան, նորից թաղվեցի վայելքի հորձանուտի մեջ:

- Գժվում եմ այս նվագից,- Նինան վեր թռավ ու սկսեց պարել:

Քույրը միացավ նրան: Նրանք, իհարկե, լամբադա չէին պարում: Ընդհանրապես Դիվինոյում կամ իրար գրկած օրորվում էին, միայն վալսն էր զատվում, կամ մարմիններն էին շարժում ով ինչպես կամենար եւ կարողանար, սեփական շարժումները հարմարեցնելով երաժշտությանը, հաճախ՝ հակառակը: Եվ վատ չէր ստացվում: Իսկ քույրերինը շատ լավ էր, որովհետեւ բարեկազմ էին եւ գեղեցիկ: Ինչքան էլ Նինան փայլեր թարմությամբ, «կողմնակի բաներն» ավելի շքեղ լինեին, Ինան կազմվածքով անգերազանցելի էր, պարելիս դա առավել նկատելի էր: Նա ձեռքս բռնեց ու քաշեց պարի մեջ: Ես գրկված պարին էին վարժ, ձեռքերս գցեցի մեջքին: Նրա առավելություններն ամենից լավ գրկելիս էի զգում: Համեմատության հնարավորություն եղավ:

- Իսկ հիմա Նինայի հետ պարիր,- ասաց Ինան ժապավենը հետ տալով:

Լամբադան Դիվինոյում մի քանի անգամ էին միացնում:

Իմ եւ Ինայի հարաբերություններում բացարձակ ազատություն էր, վաղուց: Փոքրիկի հետ կաշկանդվում էի: Ձեռքերս դրեցի կողքերին, նա էլ՝ ուսերիս հազիվ:

- Առաջին անգամ եմ տղայի հետ պարում,- հայտարարեց Նինան եւ քրոջ զարմացական հայացքը տեսնելով ավելացրեց,- դե, դասարանի տղաներին չեմ հաշվում:

- Առաջին նվերը, առաջին բաժակը, առաջին պարը,- ծիծաղեց ավագ քույրը,- Արամն սկսել է քո կյանքում առաջինը լինել...

Նինան շիկնեց:

Իմ լեզվին էլ էր նման մի խոսք պտտվում, չէի ասի, իհարկե: Ինայի վերաբերյալ կասեի, բայց փոքրիկին երկյուղածությամբ էի մոտենում:

- Լավ, լավ, սիրելի քույրիկս, այս սանձարձակն ինձ վարակել է իր բառախաղերով:

Ինան խառնեց քրոջ մազերն ու դուրս եկավ:

Այս սանձարձակը մի ժամանակ ամաչկոտ մանչուկ էր, հետո դարձավ հանդուգն պատանի

Շարունակությունը՝ հուլիսի 13-ին

ԱՄՆ-ն եւ Ռուսաստանը կրճատելու են իրենց միջուկային զինանոցները

Պուտին. «Համագործակցելու դեպքում աշխարհն ավելի անվտանգ է լինելու»

ԱՄՆ-ն եւ Ռուսաստանը երեկ հայտարարել են, որ բանակցություններ են սկսում իրենց միջուկային զինանոցների հետագա կրճատման նպատակով: Ռազմավարական հարձակողական սպառազինությունների կրճատմանը վերաբերող ներկայիս պայմանագրի գործողության ժամկետը ավարտվում է 2009 թ.: BBC-ն հիշեցնում է, որ այդ պայմանագիրը սահմանում է կողմերից յուրաքանչյուրի հրթիռների ու մարտագլխիկների առավելագույն թույլատրելի քանակությունը:

ԱՄՆ պետքարտուղար Կոնդոլիզա Ռայսի եւ ՌԴ արտգործնախարար Սերգեյ Լավրովի համատեղ հայտարարության մեջ նշվում է, որ բանակցությունների նպատակը կողմերի միջուկային զինանոցների կրճատումն է մինչեւ դրանց նվազագույն մակարդակը:

«ԱՄՆ-ն եւ Ռուսաստանը հավատում են ազգային անվտանգության պահանջներին եւ միջազգային պարտավորություններին համապատասխան ռազմավարական հարձակողական սպառազինությունները կրճատելու իրենց մտադրությունը», ասվում է հայտարարության մեջ, որի տեքստը հրապարակված է ԱՄՆ պետդեպարտամենտի կայքէջում:

Փաստաթղթում նաեւ նշվում է, որ երկու նախագահների ցանկությամբ միջուկային զինանոցների կրճատման բանակցությունների մասնակիցները կձգտեն շուտափույթ կերպով հասնել համաձայնության:

Մեյնի նահանգում՝ Ջորջ Բուշի հայրենական կալվածքում օրեր Պուտինի եւ Բուշի վարած բանակցություններից հետո հրապարակվել է համատեղ հռչակագիր, որի համաձայն կողմերը մտադիր են «ատոմային էներգիայի խաղաղ օգտագործման առավելությունները մատչելի դարձնել շահագրգիռ պետությունների լայն շրջանակին, հատկապես զարգացող երկրներին՝ պայմանով, որ կլուծվի միջուկային զենքի տարածումը կանխելու համընդհանուր խնդիրը»:

Ինչ վերաբերում է Ռուսաստանի մտահոգությունը հարուցող հակահրթիռային պաշտպանության ամերիկյան համակարգին, հուլիսի 3-ին Գվատեմալա ժամանած Վլադիմիր Պուտինը հայտարարել է, որ տվյալ համակարգին Ռուսաստանի եւ ԱՄՆ-ի համատեղ մասնակցությունը բարենպաստ ազդեցություն կունենա համընդհանուր անվտանգության համար: Թուրքիայի հանրային հեռուստատեսությունը մասնավորապես մեջբերել է Պուտինի այն խոսքերը, թե հակահրթիռային պաշտպանության համակարգին երկու երկրների մասնակցության դեպքում «աշխարհն ավելի անվտանգ է լինելու»:

Եվրոպայի երկաթուղիները միավորվում են

Եվրոպայի երկաթուղային 9 խոշորագույն ընկերություններ ջանքերը միավորել են ուղեւորափոխադրումների շուկայում խոշոր ավիաընկերությունների հետ առավել հաջող մրցակցելու նպատակով: Գերմանական, ֆրանսիական, հոլանդական, ավստրիական, շվեյցարական եւ բելգիական երկաթուղային ընկերությունները 30 մլն եվրո են ներդրել «Ռեյլթիմ» անունը կրող դաշինքի ստեղծման նպատակով:

BBC-ն նշում է, որ մինչեւ վերջերս ավիաընկերությունները, արագությունից բացի, ուղեւորներին առաջարկում էին նաեւ տարանցման ժամանակ ուրիշ ավիաընկերության օդանավ նստելու հնարավորություն: Եվրոպայի երկաթուղիներն արդեն վաղուց կազմում են միասնական ցանց: Սակայն ուրիշ երկրում գտնվող վերջնակետ հասնելու համար պահանջվում էր հաղթահարել լեզվական պատնեշներ, տեղափոխվել մի գնացքից մյուսը: Բացի դրանից, չէին գործում զեղչերի եւ արտոնությունների համակարգերը:

Երկաթուղիների նոր դաշինքն ստեղծված է այս բոլոր խոչընդոտները վերացնելու, ինչպես նաեւ ավիաընկերությունների ուղեւորների մի մասին գրավելու նպատակով: Նախաձեռնության հեղինակը Ֆրանսիայի ազգային երկաթուղային ցանցի (SNCF) ղեկավար Գիյոմ Պեպին է: Նա վստահ է, որ «Ռեյլթիմը» կկարողանա ավիաընկերությունների հետ մրցել ինչպես տոմսի գների, այնպես էլ ուղեւորության տեւողության առումով, քանի որ եվրոպական ճեպընթացները շարժվում են ժամում 320 կմ արագությամբ:

«Մենք պատրաստվում ենք միավորել տոմսերի պատվերների ու վաճառքի համակարգերը, այնպես որ հաճախորդները շատ գածր գներով տոմսեր ձեռք կբերեն Գերմանիայում, Ֆրանսիայում, Բրիտանիայում եւ այլուր: Օրինակ, Ֆրանսիայի Լիլ քաղաքից մինչեւ Նիցցա կարելի է հասնել ընդամենը 25 եվրո վճարելով: Դա շատ լավ գին է», ասում է Պեպին:

Երկաթուղիներն ակնկալում են միացյալ ջանքերով մինչեւ 2010 թ. ամբողջ Եվրոպայում ներգրավել առնվազն 25 միլիոն ուղեւորների եւ իրենց կողմը գրավել կարճ չվերթերի ավիաընկերությունների ուղեւորներին: Մարդկանց մի մասն օդանավերից խուսափում է անվտանգության նկատառումներով, ինչպես նաեւ օդանավակայաններում ներկայումս ստեղծված մի շարք խոչընդոտների պատճառով:

Նորաստեղծ դաշինքը միավորում է եվրոպական 7 երկրների 100 խոշորագույն քաղաքներ: Ակնկալվում է, որ ցանցին կմիանան նաեւ այլ երկաթուղային ընկերություններ:

Գնացքների մյուս առավելությունը կլիմայական փոփոխությունների վրա դրանց համեմատաբար թույլ ազդեցությունն է: «Ռեյլթիմի» ղեկավարությունն ընդգծում է, որ երկաթուղային փոխադրումների ժամանակ մթնոլորտ արտանետվող ածխածնի երկօքսիդի ծավալները կազմում են օդանավերի արտանետումների ընդամենը 1/10-րդը:

Գազայում BBC-ի թղթակիցն ազատ է արձակվել

Գազայում մոտ 4 ամիս առաջ առեւանգված BBC-ի թղթակից Ալան Ջոնսթոնը երեկ առավոտյան ազատ է արձակվել մահմեդական կրոնական գործիչներից մեկի որոշման համաձայն, հաղորդում է Ռոյթեր գործակալությունը: Առեւանգիչների հետ որպես միջնորդ բանակցած ժողովրդի ազատագրման կոմիտեների ներկայացուցիչ Աբու Մուջահեդի խոսքերով, Ջոնսթոնն ազատ է արձակվել առանց փրկագնի վճարման:

Մուջահեդը մանրամասնել է, որ Ջոնսթոնի առեւանգիչներն էին «Իսլամի բանակ» արմատական խմբավորումը եւ «Համասի» շարժման մարտական թեւը: Առեւանգիչներն ի սկզբանե պայմանավորվել էին հետեւել հոգեւոր առաջնորդներից մեկի ցուցումներին, որի անունը չի հրապարակվում: Ի վերջո այդ առաջնորդը երկու կողմերին խնդրել էր թղթակցին ազատ արձակել առանց նախապայմանի:

Մինչդեռ «Համասի» կառավարության ղեկավար Իսմայիլ Հանիեհի խոսնակ Ռազի Համադը լրագրողներին հայտարարել է, թե «Համասը» առեւանգիչներին «կարեւոր առաջարկ» էր արել Ջոնսթոնի արձակումն ապահովելու նպատակով: Այլ մանրամասնություններ նա չի հրապարակել, նշում է Ֆրանսպրեսը: Ազատ արձակվելուց անմիջապես հետո Ջոնսթոնը հանդիպել է Իսմայիլ Հանիեհի հետ:

Ինքը՝ Ալան Ջոնսթոնը, մամլո ասուլիսում պատմել է, որ առեւանգիչներն իրեն պահել են մթության մեջ, կերակրել ցածր հացով, բայց կտտանքների չեն ենթարկել: Նա ընդգծել է, որ ինքը ազատությունը չէր վերագտնի, եթե «Համասը» ճնշումներ գործադրած չլիներ առեւանգիչների վրա:

Ֆրանսպրեսը հաղորդում է, որ մամլո ասուլիսից հետո Ալան Ջոնսթոնը Գազայից մեկնել է Երուսաղեմ, որտեղից այցելի Մեծ Բրիտանիայի հյուպատոսարան եւ ապա Թել Ավիվից օդանավով վերադառնա հայրենիք:

«Համասի» աղբյուրի ղեկավար Խալեդ Մաշալը կարծում է, որ բրիտանացի լրագրողի արձակումը Գազայի հատվածում «Համասի» հաստատած կարգուկանոնի եւ կայունության վկայությունն է:

Մարտի 12-ին Ջոնսթոնին առեւանգել էին ավտոմեքենայով տուն վերադառնալու ժամանակ: Առեւանգման պահին նա արեւմուտքցի միակ լրագրողն էր Գազայի հատվածում: Հունիսի 24-ին առեւանգիչների տարածած տեսաերիզում Ջոնսթոնը երեւացել էր մահապարտի պայթուցիկ գոտիով, առեւանգիչներն սպառնացել էին այն պայթեցնել լրագրողին ուժով ազատագրելու որեւէ փորձի դեպքում:

Գ. Ռ.

Բժիշկ-ահաբեկիչներ Մեծ Բրիտանիայում

Երկրում 90 հազար օտարերկրացի բժիշկ կա

Լոնդոնում եւ Գլազգոյում օրեր առաջ ձախողված 3 ահաբեկչությունների գործով ձերբակալված բոլոր կասկածյալները բժիշկներ են, բժշկության ֆակուլտետի ուսանողներ եւ բուժաշխատողներ: Ձերբակալված 8 անձանցից 7-ը տղամարդ բժիշկներ են, իսկ միակ կին կասկածյալը հետազոտող լաբորանտ է: BBC-ն նշում է, որ այս երեւույթը լրջորեն անհանգստացրել է բրիտանացիներին: Այս կապակցությամբ երկրի առողջապահության ազգային ծառայության ղեկավարությունը հավաստիացրել է, որ օտարերկրացի բոլոր մասնագետները «մանրակրկիտ եւ լուրջ ստուգման» կենթարկվեն Մեծ Բրիտանիայում աշխատանքի ընդունվելուց առաջ:

«Ֆիգարո» թերթը տեղեկացնում է, որ Ավստրալիայում ձերբակալված 8-րդ կասկածյալը Հնդկաստանի քաղաքացի Մոհամմեդ Հանեֆն է, որը բնակվում է Լիվերպուլում: Ահաբեկչությունների մյուս մասնակիցները արաբներ են (սաուդցի, հորդանանցի, իրաքցի):

«Իվնինգ ստանդարտ» թերթի տեղեկությունների համաձայն, բրիտանական գաղտնի ծառայությունները կարծում են, որ «Ալ Ղաիդա» միջազգային ահաբեկչական ցանցի հետ կապված առնվազն 12 ահաբեկիչներ թափանցել են Մեծ Բրիտանիայի առողջապահության համակարգ: Ձախողված 3 ահաբեկչությունների մասնակիցների որոշ հանցակիցներ դեռեւս ազատության մեջ են:

Մեծ Բրիտանիայում ձերբակալված 27-ամյա հորդանանցի նյարդավիրաբույժ Մոհամմեդ Աշան աշխատում է Հյուսիսային Ստաֆորդշիրի հիվանդանոցում: Աշան համարվում է ձախողված 3 ահաբեկչություններում գլխավոր դեր խաղացած կասկածյալներից մեկը: Նրա հանցակիցները եւս բժիշկներ են կամ ապագա բժիշկներ:

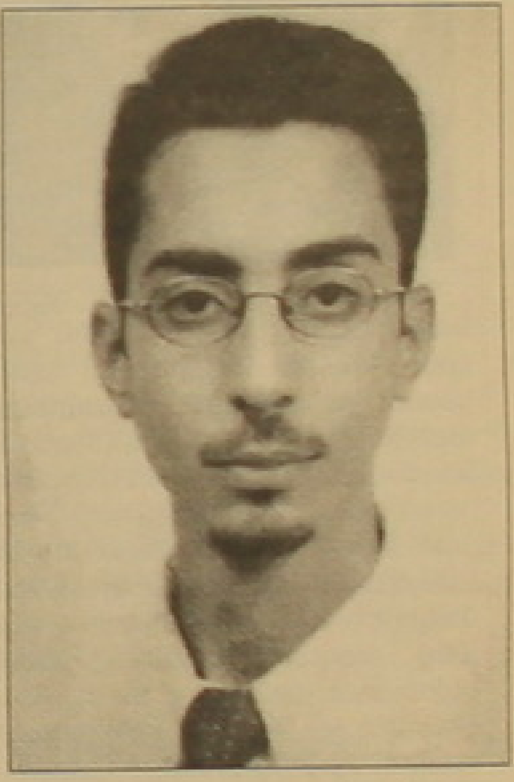

Բժիշկ-ահաբեկիչների խմբի բացահայտումից հետո լրջորեն մտահոգված բնակչությանը հանգստացնելու նպատակով իշխանությունները որոշել են դիմել նախազգուշական խիստ միջոցների: Մեծ Բրիտանիայի բժշկական գլխավոր խորհրդի տվյալների համաձայն, ներկայումս երկրում աշխատող 240 հազար բժիշկներից 90 հազարը դիպլոմն ստացել է արտասահմանում: Այսօր Մեծ Բրիտանիայում աշխատում են 27.558 հնդիկ, 8.188 հարավաֆրիկացի, 6.634 պակիստանցի, 1.985 իրաքցի, 565 սիրիացի, 488 իրանցի եւ 184 հորդանանցի բժիշկներ:

Հնդիկ եւ արաբ բժիշկների այս առատությունը լուրջ մտահոգության տեղիք է տալիս, քանի որ նրանք եկել են իսլամական արմատականության խոր ավանդույթներ ունեցող երկրներից: Մեծ Բրիտանիայի առողջապահության ծառայությունը բնակչությանը հավաստիացրել է, որ գործատուները բուժաշխատողներ ընդունելիս հաշվի են առնում հիվանդների շահերը: Բացի դրանից, «խիստ վերահսկողություն կիրականացվի» կասկածելի բուժաշխատողների ընդունելությունը կանխելու նպատակով:

Իսլամական արմատականությունը ոչ թե տնտեսական, այլ գաղափարախոսական երեւույթ է, ուստի Մեծ Բրիտանիայում աշխատող կասկածելի բժիշկները պարտադիր չէ, որ եկած լինեն միայն աղքատ երկրներից: Ի դեպ, «Ալ Ղաիդայի» երկրորդ դեմքը համարվող եգիպտացի Այման ալ Զաուահիրին եւս մասնագիտությամբ բժիշկ է:

Աշխարհի ամենահարուստ մարդը մեքսիկացի է

Մեքսիկական «Սենտիդո կոմուն» կայքէջը տեղեկացնում է, որ ֆինանսական գործերում մասնագիտացած մեքսիկացի միլիարդատեր Կառլոս Սլիմը ներկայումս աշխարհի ամենահարուստ մարդն է: Նրա կարողությունը գնահատվում է 67,8 մլրդ դոլար:

Այսպիսով, մեքսիկացի ձեռնարկատերը առաջ է անցել նույնիսկ «Մայքրոսոֆթ» ընկերության սեփականատեր Բիլ Գեյթսից, որի կարողությունը ներկայումս կազմում է 59,2 միլիարդ դոլար:

Մեքսիկական կայքէջի տվյալների համաձայն, Կառլոս Սլիմը մոլորակի ամենահարուստ մարդն է դարձել լատինամերիկյան բջջային կապի խոշորագույն օպերատոր «Ամերիկա մովիլ» ընկերության բաժնետոմսերի կտրուկ թանկացման շնորհիվ: Այդ ընկերության բաժնետոմսերի գինը վերջերս աճել է 27 տոկոսով: Սլիմին է պատկանում ընկերության բաժնետոմսերի 33 տոկոսը:

Բացի դրանից, Կառլոս Սլիմը ֆինանսական մի շարք ընկերությունների եւ արդյունաբերական կոնգլոմերատների սեփականատերն է:

Կառլոս Սլիմը 67 տարեկան է: Նա ծնվել է Լիբանանից եկած ներգաղթյալների ընտանիքում: 1980-ական թվականներին, երբ Լատինական Ամերիկայի շատ երկրներ հայտնվեցին տնտեսական ճգնաժամի մեջ, Սլիմը էժան գներով ձեռք բերեց զանազան ընկերություններ եւ հետագայում կարողացավ դրանք դարձնել բարգավաճող եւ զգալի եկամուտ բերող ձեռնարկություններ:

Այս տարվա ապրիլի «Ֆորբս» հանդեսը Կառլոս Սլիմի անունը 2-րդ տեղում էր զետեղել աշխարհի ամենահարուստ մարդկանց ցանկում:

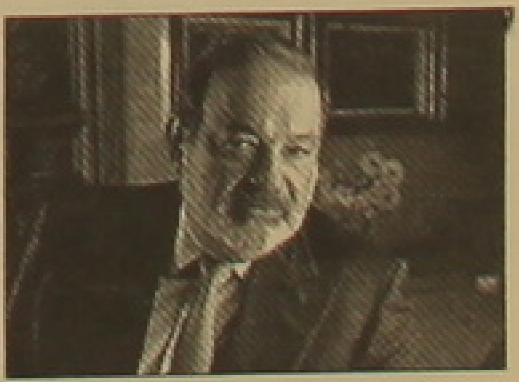

Այն ժամանակ առաջին տեղում Բիլ Գեյթսն էր, 3-րդում՝ ամերիկացի հայտնի միլիարդատեր Ուորեն Բաֆեթը:

Սլիմը խոշոր գումարներ է ծախսում բարեգործական նպատակներով: Այսպես, վերջերս նա խոստացավ մարդասիրական կարիքներին հատկացնել 10 միլիարդ դոլար:

Համաշխարհային բանկի տվյալների համաձայն, Մեքսիկայում, որտեղ ապրում է Կառլոս Սլիմը, բնակչության մոտ 53 տոկոսն աղքատ է:

Գ. Ռ.

Նվիրում Բաբկեն Ներսիսյանին

Հայ թատրոնի անվանի դերասան, ԽՍՀՄ ժողովրդական արտիստ Բաբկեն Ներսիսյանն այսօր կտոներ իր ծննդյան 90-ամյակը: Թբիլիսիում ծնված, Պ. Ադամյանի անվ. հայկական թատրոնում իր դերասանական կյանքի ուղին սկսած տաղանդավոր դերասանը իր ստեղծագործական կյանքը շարունակել է Երեւանի Գ. Սունդուկյանի անվ. ազգային ակադեմիական թատրոնում, մինչեւ իր մահկանացուն կնքելը: Բաբկեն Ներսիսյանի դրական եւ բացասական կերպարների փայլուն դերակատարումները մշտապես մնացին նրա երկրպագուների հուշերում: Հայ բեմի անվանի դերասանի ծննդյան 90-ամյակի առիթով մայր թատրոնի ղեկավարությունը, ՀԹԳ միությունը հունիսի 28-ից հուլիսի 6-ը անց են կացնում «Արտիստ» հանրապետական փառատոն: Փառատոնի հանդիսավոր բացումը նշանավորվեց Ալ. Շիրվանզադեի «Պատվի համար» դրամայով (Գ. Սունդուկյանի անվ. թատրոն), իսկ հաջորդ օրը ներկայացվեց նաեւ Բաբկեն Ներսիսյանի երկար տարիների խաղընկերուհի, հայ բեմի նշանավոր դերասանուհի, ՀՀ ժող. արտիստուհի Մարգո Մուրադյանի հոբելյանը: Փառատոնին բացի մեր հանրապետությունում գործող թատրոններից, մասնակցեց նաեւ Թբիլիսիի Պ. Ադամյանի անվ. թատրոնը (գեղ. ղեկավար եւ գլխ. ռեժիսոր Արմեն Բայանդուրյան), ներկայացնելով Գ. Սունդուկյանի «Խաթաբալա» ներկայացումը:

Ներկայացումից հետո կայացավ փառատոնի մրցանակների հանձնման հանդիսությունը: «Արտիստ» մրցանակի արժանացած լավագույն տղամարդու դերակատարմանն արժանացածներին մրցանակները հանձնեցին Բ. Ներսիսյանի որդին՝ Տիգրան Ներսիսյանը, հարսը՝ Նելլի Խերանյանը: Մրցանակների արժանացան դերասաններ Վլադիմիր Մսրյանը, Արմեն Մարությանը, Ռազմիկ Աճեմյանը (Գյումրիի թատրոն), Ֆրեդ Ղավըյանը (ռուսական թատրոն), Արամայիս Սարգսյանը (Վանաձորի թատրոն), Արա Դեղտրիկյանը (Պարոնյանի թատրոն), Գրիգոր Բաղդասարյանը (Կամերային թատրոն), Սերգեյ Թովմասյանը (Համազգային թատրոն), Գուրգեն Անտոնյանը, Արմեն Մարգարյանը, Տիգրան Գաբոյանը, Համլետ Գյուլզադյանը: Անմասն չմնացին թատերագիրներ Լեւոն Մութաֆյանը, Սերգեյ Առաքելյանը՝ հայ դրամատուրգիայում ունեցած ծառայությունների ու վաստակի համար: Մրցանակների արժանացան նաեւ Թբիլիսիի Պ. Ադամյանի անվ. թատրոնի գլխ. ռեժիսոր եւ գեղ. ղեկավար Արմեն Բայանդուրը՝ հայ թատրոնը օտար հողում պահելու եւ զարգացնելու, երկարամյա արդնաջան աշխատանքի համար եւ դերասան Ռոբերտ Հովհաննիսյանը՝ Զամբախովի դերակատարման համար: Մրցանակակիրներին շնորհավորեց ՀԹԳՄ նախագահ Երվանդ Ղազանչյանը:

Հուլիսի 6-ին մայր թատրոնի բեմում մեծ շուքով կնշվի Բաբկեն Ներսիսյանի 90-ամյա հոբելյանը:

ՄԱՐԻՆԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ազգային արժեքները Հերիքնազի քանդակներում

Նարեկացի արվեստի կենտրոնում բացվեց քանդակագործ Հերիքնազ Գալստյանի անհատական ցուցահանդեսը: Հերիքնազը 1985 թ.-ին ավարտել է գեղարվեստի ակադեմիան (Արա Հարությունյանի արվեստանոցում) ու այդ ժամանակվանից մասնակցել է բազմաթիվ ցուցահանդեսների: Ուշագրավ է նաեւ նրա մասնակցությունը Իջեւանյան քանդակի սիմպոզիումներին, խմբակային ցուցադրություններին Յուրմալայում, ԱՄՆ-ում, Հալեպում, Մոսկվայում եւ այլուր: Բացի դրանից, Հերիքնազ Գալստյանը նաեւ կազմակերպում է ցուցահանդեսներ: 1987 թ.-ին Հերիքնազի նախաձեռնությամբ Ստեփանակերտում կազմակերպվեց առաջին բարեգործական ցուցահանդեսը, որը ճակատագրական դեր խաղաց: Այդ ցուցահանդեսն անդրանիկն էր Հայաստանի նկարիչների գործերի հավաքական ցուցադրությամբ: Իսկ 1988 թ. փետրվարի 13-ին՝ ցուցահանդեսի փակմանը զուգահեռ Արցախի ժողովուրդը նույն օրը ոտքի ելավ ու կայացավ առաջին հանրահավաքը: Արցախ մեկնած 12 նկարիչներ Արցախին նվիրաբերեցին 30 կտավներ: Հայաստանի նկարիչների ցուցահանդեսի փակումը՝ Արցախի հեղափոխության բացումը եղավ ու դա հիշվում է առ այսօր:

Հերիքնազն իր յուրօրինակ քանդակներում արտացոլում է իր հույզերը, հոգեւոր զգացողությունը, ու դրանցից էլ «ծնվել» են «Տիրամայր», «Շուշիի հրեշտակ», «Ողբ» եւ այլ քանդակներ: Այնուհետեւ նա ավելի խորն ուսումնասիրելով ակունքային արվեստը, արխայիկ արվեստը, ժայռապատկերային եւ բրոնզե դարի մշակույթը, ավելի ոգեշնչվել է բնության ու արվեստի համահունչ երեւույթից, դարձել է այդ մշակույթի կրողն ու դրանք արտահայտել ժամանակակից արվեստի ոճով: Հայկական քարը, փայտը եւ մետաղը Հերիքնազ Գալստյանի ձեռքին մասերում ձեւափոխվել, հղկվել ու դարձել են «Այծեգորգ»: Քարերից հյուսված «Հրովարտակ», «Կենաց ծառ» գործերը, կախիչներն ու զարդերը համախմբված են ազգային ասեղի պահանջով: Հետաքրքրական է նաեւ ծառերի կեղեւներից հյուսված մագաղաթ հիշեցնող գործը, որը հեղինակի հոգու ճիչն է 90-ականների սկզբին համատարած ծառահատումների դեմ ընդվզումը: Իսկ «Հորովել», «Գութան», «Հին օրերի երգը» քանդակ-գործերի միջոցով հեղինակը փորձել է քարերի ու թելերի միջոցով արտահայտել մեր ազգային լուսավոր ու բարի երգն ու նրա ելեւէջները փոխանցել է սերունդներին քանդակի լեզվով:

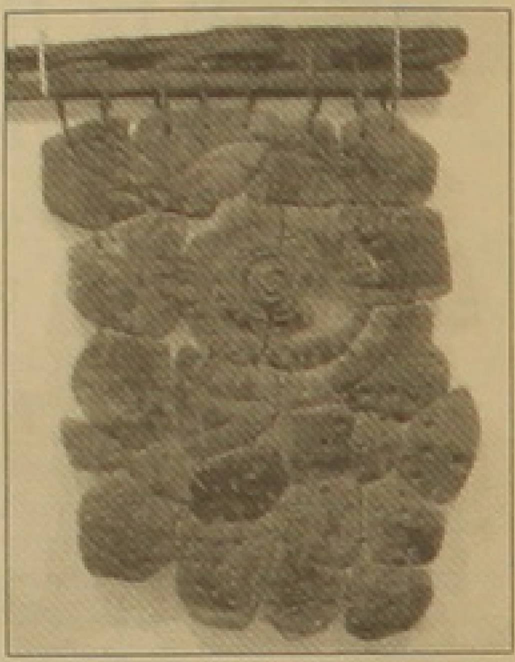

Մ. Մ.

Հրավեր լռջմտության

Մտավորականների մի խումբ այս տարվա հունվար ամսի վերջին տասնօրյակից մինչեւ օրս Մաշտոցյան Մատենադարանի անվան շուրջ բարձրացրել է մի աղմուկ, որի իմաստը մեզ համար անըմբռնելի է, իսկ նպատակն այս խմբի տարբեր անդամների համար երեւի թե տարբեր է:

Աղմուկը սկսեցին Ֆրանսիայում Հայաստանի տարվա շրջանակներում Լուվր թանգարանում նախատեսված եւ ս.թ. փետրվարի 19 - մայիսի 21-ի ընթացքում ըստ ամենայնի հաջողությամբ կայացած, 300.000 այցելու ունեցած, Սրբազան Հայաստանից ցուցահանդեսին Մատենադարանի ձեռագրեր տանելու առիթով: Այս «մտահոգությունը» վերջերս հեռուստատեսային մի հաղորդման ժամանակ ձեւակերպվեց հետեւյալ բառերով. «Բա որ ինքնաթիռը օդում պայթե՞ր»: Մի կողմ դնենք այն ճշմարտությունը, որ ըստ այս «բա որ» սկզբունքի մարդիկ ընդհանրապես չպետք է տնից դուրս գան («ձեռնային տակ կընկնեն») կամ տուն մտնեն («երկրաշարժ կլինի»): Ավելի կարեւորը, եւ ցավալին այն է, որ Հայաստանի պատմության թանգարանից եւ Մայր աթոռ Ս. Էջմիածնից նույն ցուցահանդես տարված ոչ պակաս արժեքավոր ցուցանմուշների մասին այս տեւական աղմուկի ընթացքում որեւէ մտահոգություն չարտահայտվեց: Ավելի քան պարզ է, որ ցուցահանդեսը սոսկ պատրվակ էր, որ հաստատվեց դեպքերի հետագա ընթացքով:

Հաջորդ «պատեհ» առիթը չուշացավ. Մատենադարանի ձեռագրերի թվայնացման վերաբերյալ ամերիկյան Հիլ թանգարանի հետ կնքված նախնական համաձայնագիրը: Սա այլազան մեկնաբանությունների եւ գնահատականների առիթ տվեց. ճիշտ կամ սխալ լինելը մի կողմ թողնենք, որովհետեւ առավել քան զարմանալի է, որ պայմանագրի լուծարմանը վերաբերող պաշտոնական հայտարարությունից հետո անգամ նույն մարդիկ հանկերգի նման շարունակ կրկնում են, թե այն լուծարված չէ եւ թե իբր ինչ որ գաղտնի ուժեր շարունակում են այդ ծրագիրը...

Շատ ցավալի է, որ աղմկող «մտավորականների» զգալի մասը որեւէ պատկերացում չունի թե՛ Մատենադարանի եւ թե՛ այնտեղ պահվող ձեռագրերի մասին: Բայց ամենացավալին այն է, որ գրեթե բոլոր թերթերն ու հեռուստածրագրերը ողողած այս աղմուկի («շոու», ավելի ճիշտ՝ «թամաշա») բուն պատճառը Մատենադարանի տնօրենի՝ հունիսի սկզբից արդեն թափուր «աթոռն» է: Եվ քանի որ այս պատճառը բարձրաձայնելը պատշաճ չէ, ուստի հիմնականում խնդրի մասին դույզն իսկ պատկերացում չունեցող լրագրողների շնորհիվ ժողովրդի մեջ շրջում են իրականության հետ կապ չունեցող հեղյուսաններ... ընդհուպ՝ «Մատենադարանը սեփականաշնորհում (իմա՛ ծախում) են»:

Շատ ցավալի է, որ իրենց հայտնի եւ ծածուկ նպատակներին հասնելու ճանապարհին թե՛ «մտավորականները» եւ թե՛ լրագրողները, գիտակցելով կամ առանց դրա, անվանարկում են Մատենադարանը, որ մեր ժողովրդի կարեւոր սրբավայրերից մեկը լինելուց բացի, միշտ եղել է եւ այսօր էլ մնում է բոլոր առումներով հազվագյուտ մաքուր մնացած հաստատություն:

Ի վերջո խնդիրը հանգեցվեց «Պատմիչս Մատենադարանի գլխին» ահազանգող ձեւակերպմանը («Առավոտ», 29 հունիսի 2007), որի համաձայն իբր իշխանությունները ձեւավորել են Մատենադարանի իրենց համար մի խորհուրդ, որն էլ պետք է ընտրի նույն իշխանությունների քիմքին հաճելի տնօրեն, որի ձեռքով «չինովնիկները» պետք է «Մատենադարանի հետագա կանխորոշեն սեփական հայեցողությամբ»:

Ամեն ինչ գլխիվայր շրջված է, բայց նպատակը կրկին անհասկանալի է:

Իրողությունն այլ է. տնօրեն ընտրելու իրավասություն ունեցող խորհրդի 39 անդամներից 27-ը մատենադարանցիներ են, 6-ը մեր գիտական եւ թանգարանային հաստատություններում աշխատող ճանաչված մասնագետներ, եւ ընդամենը 6-ը՝ ՀՀ կառավարության ու նրա մի ճյուղի՝ Մատենադարանի վերադաս («հիմնադիր») կրթության եւ գիտության նախարարության պաշտոնյաներ: Այս պայմաններում ընտրության մեջ որոշիչ դեր ունեցողները չեն կարող «չինովնիկները» լինել, որովհետեւ իրականում Մատենադարանի նոր տնօրենին ընտրելու են հենց իրենք՝ մատենադարանցիները:

Առաջադրված երկու թեկնածուն էլ Մատենադարանի աշխատակիցներ են, ուստի եւ վստահ ենք, որ Մատենադարանի՝ հիմնականում մատենադարանցի խորհուրդը առանց որեւէ ճնշումի անելու է իր ողջամիտ ընտրությունը:

Ուստի մեր աղմկող «մտավորականներին», լրատվամիջոցներին եւ լրագրողներին խնդրում ենք ձեռնպահ մնալ ուղղորդված, անմաքուր խառնաշփոթից, եւ լրջմիտ համբերությամբ սպասել ընտրությանը, որը, վստահ ենք, ազատ եւ արդար է լինելու:

Մատենադարանի շուրջը հրահրվող աղմուկն արհեստածին է, ավելորդ եւ անիմաստ, քանի որ այսպիսի եղանակներով անհնար է սասանել այս սրբազան հաստատության բարոյական հիմքերը:

Լրջմտության հրավերը ստորագրել են Մատենադարանի 33 աշխատակիցներ

ՄՐՑՈՒՅԹ

*Համաշխարհային հայկական կոնգրեսը եւ Հայաստանի ժուռնալիստների միությունը հայտարարում են 2007 թվականի **լավագույն ժուռնալիստական աշխատանքի մրցույթ**՝ Հայաստան-Սփյուռք, Սփյուռք-Սփյուռք կապերի ամրապնդման եւ համազգային շահերի շուրջ հայության ջանքերի մեկտեղման թեմայով:*

Հրապարակված, հեռարձակված նյութերը պետք է բովանդակեն ազգային միասնականության, աշխարհի հետ մեր ինքնության, հոգեւոր հայրենիքի սահմանները ներկայացնող, երկրի տերը լինելու, գալիքի հավատով ապրելու եւ արարելու գաղափարներ:

Մրցանակային հիմնադրամը 8.000 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ է:

Սահմանվում են հետեւյալ մրցանակները.

1. մեկ առաջին մրցանակ՝ 2000 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ,
2. երկու երկրորդ մրցանակ՝ 1500-ական ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ,
3. երկու երրորդ մրցանակ՝ 1000-ական ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ,
4. խրախուսական մրցանակներ՝ 1000 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ ընդհանուր գումարով:

Մրցույթին կարող են ներկայացվել 2007 թ. ընթացքում մամուլում տպագրված, ԶԼՄ-ներով հաղորդված եւ ցուցադրված նյութերը: Կմասնակցեն միայն Հայաստանի ժուռնալիստների միության անդամների աշխատանքները:

Մրցույթի նյութերը ներկայացնել մինչեւ 2007 թ. դեկտեմբերի 31-ը հետեւյալ հասցեով. Երեւան, Պուշկինի 3ա, Հայաստանի ժուռնալիստների միություն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԺՈՒՌՆԱԼԻՍՏՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՐՑՈՒՅԹԻ ԿԱԶՄԿՈՄԻՏԵ

ԾԱՂՐԱՆԿԱՐՉԻ ԱՉՔԵՐՈՎ

Սամվել Տեր-Սահակյանն աննախադեպ արդյունքի հասավ

Ջերմուկում ավարտվեց շախմատի պատանեկան մրցաշարը, որն անցկացվում էր շարժական երեք խմբով: Մասնակիցներից աննախադեպ արդյունքի հասավ մինչեւ 14 տարեկանների մրցաշարի հաղթող Սամվել Տեր-Սահակյանը: Նա ցույց տվեց բացարձակ լավագույն արդյունքը՝ հաղթելով անցկացված բոլոր 9 պարտիաներում էլ: 8-րդ տուրում Սամվելը սպիտակներով պարտության մատնեց Արա Դիլոյանին, իսկ ավարտական տուրում առավելության հասավ Ստեփան Սաթքյանի նկատմամբ:

Երկրորդ տեղը զբաղեցրած Դավիթ Խաչիկյանը, որ ժամանել էր Բելառուսից, հաղթողից հետ մնաց 2 միավորով: 3-րդ տեղը 6 միավորով զբաղեցրեց Խաչատուր Երանյանը:

Մինչեւ 10 տարեկանների մրցավեճում էլ վստահ հանդես եկավ Կարեն Հովհաննիսյանը: Նա 9 հնարավորից վաստակեց 8 միավոր: Կարենը տոնեց 8 հաղթանակ, այդ թվում ավարտական երկու տուրերում առավելության հասնելով Հարություն Բարսեղյանի նկատմամբ: Միակ պարտությունը Կարենը կրեց 4-րդ տուրում՝ զիջելով 2-րդ տեղը զբաղեցրած Արսեն Աղաջանյանին: Վերջինս իր օգտին 6,5 միավոր գրանցեց: Հետաքրքրական է, որ Աղաջանյանն էլ իր հերթին պարտվել էր 3-րդ տեղը զբաղեցրած Մարաս Մեժլումյանին: Վերջինս Հրանտ Մեժլումյանի եւ Հարություն Բարսեղյանի հետ վաստակել էր 6-ական միավոր, սակայն նրանց գերազանցեց լրացուցիչ գործակիցներով եւ արդյունքում դարձավ 3-րդ մրցանակակիր:

Մինչեւ 18 տարեկանների մրցաշարում Հրանտ Մելքումյանը դարձավ հաղթող՝ վաստակելով 7,5 միավոր: 2-րդ հորիզոնականը զբաղեցրեց Հովիկ Հայրապետյանը (7 միավոր), 5,5 միավորով 3-րդ տեղում Դավիթ Քալաշյանն է:

ԲԿՄԱ-ն Եվրոպայում ֆինանսապես ամենահզոր ակումբն է

Ամենահարուստ առաջնությունն իսպանականն է

Մոսկվայի ԲԿՄԱ բասկետբոլային ակումբը պաշտոնապես հրապարակել է 2006/07 թթ. մրցաշրջանի տարեկան բյուջեն: Այն կազմում է մոտ 30 մլն դոլար (29 մլն 967538 դոլար): ԲԿՄԱ-ն Ռուսաստանի բասկետբոլային առաջին պրոֆեսիոնալ ակումբն է, որ հրապարակում է ֆինանսական տվյալները:

Ռուսական «Սպորտ էքսպրեսի» թղթակիցները փորձել են պարզել, թե ինչպիսի՞ն է իրավիճակը ֆինանսական առումով եվրոպական մյուս երկրներում: Պարզվում է, որ հունական «Պանաթինաիկոսի» տարեկան բյուջեն մոտ 26 մլն դոլար է: Իսկ այդ թիմի գլխավոր հակառակորդ «Օլիմպիակոսի» բյուջեն ընդամենը 8 մլն եվրո է: Ճիշտ է, հենց այս ակումբում է հանդես գալիս Հունաստանի առաջնության ամենաբարձր վարձատրվող լեգեոնական Արվիդաս Սաբոնիսը, Մացիյաուսկասը, որի տարեկան աշխատավարձը 2,2 մլն եվրո է:

Եվրոպական բասկետբոլի յուրօրինակ ռեկորդ է սահմանել բասկետբոլի ազգային լիգայի «գերաստղ» Դոմինիկ Ուիլկինսը, որը 1995/96 թթ. մրցաշրջանում «Պանաթինաիկոսի» հետ կնքած 2 տարվա պայմանագրով 7 մլն դոլար պետք է ստանար: Ճիշտ է, նա միայն մեկ տարի հանդես եկավ հունական թիմում: Սակայն մինչ օրս այդ ռեկորդը չի գերազանցվել:

Ընդհանրապես, անցած դարի 90-ական թվականներին հունական ակումբները ֆինանսապես շատ հզոր էին եւ տարեկան մոտ 25 մլն դոլարի հասնող բյուջե ունեին: Սակայն հետագիծ վիճակը վատթարացավ: Բայց վերջերս հույն միլիոնատեր Թեոդորոս Անգելոպուլոսը գնել է ՊԱՕԿ-ը եւ կարելի է սպասել, որ այդ թիմն այնպիսի վերելք կապրի, ինչ տեղի ունեցավ Լոնդոնի «Չելսիի» հետ Ռոման Աբրամովիչի կողմից ակումբը գնելուց հետո:

Իսրայելում ուժեղագույն ակումբը՝ Թել Ավիվի «Մակաբին» մրցակցությունից դուրս է եւ ֆինանսապես երկրի ամենահզոր թիմն է: Ըստ լրատվամիջոցների, ընթացիկ մրցաշրջանում, ակումբի տարեկան բյուջեն 15 մլն դոլար է, ինչը ռեկորդային է Իսրայելի համար: Ոչ պաշտոնական տվյալների համաձայն նախորդ երեք մրցաշրջաններում, երբ «Մակաբին» մասնակցում էր Եվրոլիգայի եզրափակիչին եւ երկու անգամ նվաճել էր չեմպիոնի տիտղոսը, բյուջեն 13 մլն դոլար էր: Ընդ որում, ներկայումս բասկետբոլի ազգային լիգայում հանդես եկող «աստղերը»՝ Էնտոնի Պարկերը, Մասեո Բաստոնը եւ Շարունաս Յասիկյավիչյուսը ստանում էին տարեկան 700-800 հազար դոլար: Իսկ այժմ «Մակաբիի» ամենաբարձր վարձատրվող բասկետբոլիստ, խորվաթ կենտրոնական հարձակվող Նիկոլա Վույչիչի աշխատավարձը 1,4 մլն դոլար է:

Թուրքիայում ամենահարուստ ակումբն «Էֆես Պիլսենն է» (10 մլն դոլար), որին շատ քիչ է զիջում «Ֆեներբախչեն»: Ընդ որում, երբեք թուրքական ամենահարուստ ակումբների բյուջեն չի գերազանցել 12 մլն դոլարը: Ներկայումս ամենաբարձր վարձատրվող բասկետբոլիստը «Ֆեներբախչեի» լատվիացի կենտրոնական Կասպարս Կամբալան է՝ 1,1 մլն դոլար: Նրանից 200 հազարով պակաս է վաստակում ամերիկացի Մարկուս Հեյսլիպը: Իսկ Թուրքիայի համար ռեկորդային գործարքը 1999/2000 թթ. կնքել էր Դեյվիդ Ռիվերսը: Նա «Տոֆաշում» 1,5 մլն էր ստանում:

Ակումբների ընդհանուր բյուջեով իսպանական լիգան ամենահարուստն է Եվրոպայում: Ոչ պաշտոնական տվյալներով, «Բարսելոնը» տարեկան 15 մլն եվրո է ծախսում, «Տաուցերեսն» ու «Ռեալը»՝ 10-ական մլն, «Ունիկախան»՝ 8: Ժամանակին 15 մլն-ից ավելի տարեկան բյուջե ունեին «Բարսելոնը» (2002/03 թթ.), որի կազմում էին Բոդիրոգան եւ Յասիկյավիչյուսը, ինչպես նաեւ 1990-ական թվականների կեսերին Մադրիդի «Ռեալը», որում հանդես էր գալիս Արվիդաս Սաբոնիսը: Ներկայումս իսպանական առաջնության ամենաբարձր վարձատրվող բասկետբոլիստների թվում են Լուիս Սկոլան («Տաուցերես»), ինչպես նաեւ «Ռեալի» ներկայացուցիչներ Չարլզ Սմիթը, Լուիս Բուլոկը եւ Ալեքս Էրվելը (մոտ 1,5 մլն դոլար):

Իսկ ահա իտալական առաջնությունը վերջին տարիներին ֆինանսական ճգնաժամ է ապրում: Ներկայումս թիմերից ոչ մեկի բյուջեն չի գերազանցում 6 մլն դոլարը: Ամենահարուստ թիմերն են Հռոմի եւ Բոլոնիայի «Վիրտուսները»: Իսկ ահա ժամանակին «Կինդերի» բյուջեն 18 մլն դոլար էր: 1990-ական թվականների վերջերին այդ թիմում խաղում էին բասկետբոլի ազգային լիգայի ներկայիս մասնակիցներ Ժինոբիլին, Նեստերովիչը, Յարիչը եւ Ռիգոդոն:

Հաջորդ փուլի մասնակիցները որոշվեցին

Ֆուտբոլի Ամերիկայի գավաթի խաղարկությունում «A» խմբում ընդգրկված հավաքականներն ավարտեցին իրենց մրցավեճը: Վերջին տուրից առաջ խմբում այնպիսի իրավիճակ էր ստեղծվել, որ պայքարը շարունակելու համար որոշ թիմերի բավարարում էր նույնիսկ ոչ-ոքին, իսկ մյուսներին միմիայն հաղթանակ էր անհրաժեշտ:

Բոլիվիա-Պերու մրցախաղում առաջիններին միայն հաղթանակ էր անհրաժեշտ, իսկ Պերուի ֆուտբոլիստներին բավարարում էր նաեւ ոչ-ոքին: Բոլիվիացիները խաղի ընթացքում երկու անգամ հաշվի մեջ առջեւում էին ընթանում, սակայն Պերուի ֆուտբոլիստներին հաջողվեց վերականգնել հավասարակշռությունը: Ընդ որում, Պերուի հավաքականը պարտությունից խուսափեց 85-րդ րոպեին Պիսարոյի խփած գոլի շնորհիվ: Գրանցված ոչ-ոքին (2-2) Պերուի ընտրանուն հնարավորություն տվեց շարունակելու պայքարը: Իսկ ահա բոլիվիացիները, որոնք խմբում վաստակել էին 2 միավոր, դուրս մնացին հետագա պայքարից:

Վենեսուելայի եւ Ուրուգվայի հավաքականների մրցախաղում հաշիվն այդպես էլ չբացվեց: Այդ արդյունքը ձեռնտու էր երկուսին էլ: Վենեսուելայի հավաքականը 5 միավորով գրավեց առաջին տեղը, իսկ ուրուգվայցիները 4 միավորով 3-րդ հորիզոնականը զբաղեցրին: Վերջիններս մյուս խմբերում 3-րդ տեղը զբաղեցրած հավաքականների մեջ լավագույն արդյունքն ունեն, ուստի եւ կշարունակեն պայքարը:

Գաբրիել Սարգսյանն առաջին պարտությունը կրեց

Սարատովում անցկացվում է Նիկոլայ Արատովսկու շախմատի 7-րդ հուշամրցաշարը, որի 128 մասնակիցների թվում են Հայաստանը ներկայացնող Գաբրիել Սարգսյանն ու Աղասի Ինանցը: Գաբրիելը հուլիսի 1-ի դրությամբ իր անհատական վարկանիշով գերազանցում է մրցաշարի մասնակիցներին:

Մրցաշարում արդեն կայացել է 5 տուր: Գաբրիել Սարգսյանը բավական հաջող մեկնարկեց՝ երկու անընդմեջ հաղթանակ տոնելով Գենադի Տունիկի եւ Վալերի Յանդեմիրովի նկատմամբ: Այդ հաղթանակների շնորհիվ նա երկու տուրից հետո գլխավորում էր աղյուսակը: 3-րդ եւ 4-րդ տուրերում Գաբրիելը ոչ-ոքի ավարտեց պարտիաները Սեմյոն Դվոյրիսի եւ Դենիս Խիսմատուլինի հետ: 5-րդ տուրում հայ շախմատիստը սպիտակներով խաղում էր Անդրեյ Դեւյատկինի հետ: Պարտիան անհաջող դասավորվեց Գաբրիելի համար, որն առաջին պարտությունը կրեց:

Այսպիսով, 5 տուրից հետո Գաբրիել Սարգսյանը վաստակել է 3 միավոր: 6-րդ տուրում նա ուժերը կչափի Ալեքսանդր Պեստրուչինի հետ: Աղասի Ինանցը ցույց է տվել 50 տոկոսանոց արդյունք: Իսկ աղյուսակը 4,5-ական միավորով գլխավորում են Անդրեյ Դեւյատկինն ու Ալեքսանդր Եվդոկիմովը, որոնք 6-րդ տուրում մրցելու են միմյանց հետ: 6 շախմատիստ վաստակել է 4 միավոր:

Հայ բռնցքամարտիկը բրոնզե մրցանակակիր

Հունգարիայի Շիոֆոկ քաղաքում ավարտված բռնցքամարտի Եվրոպայի պատանեկան առաջնության մասնակիցների թվում էին նաեւ մեր հանրապետության ներկայացուցիչները: Նրանցից բոլորից հաջող հանդես եկավ Երեւանի օլիմպիական հերթափոխի պետական քոլեջի սան, 74 կգ քաշային Տիգրան Արմենակյանը: Հայ բռնցքամարտիկը դարձավ բրոնզե մրցանակակիր:

Տիգրան Կորկոտյանը 5-րդն էր

Քեյփթաունում մեկնարկել է հեծանվային սպորտի աշխարհի «B» կարգի առաջնությունը, որին մասնակցում են նաեւ հայ հեծանվորդները՝ Տիգրան Կորկոտյանը, Վազգեն Ղուկասյանը եւ Արա Դելալյանը: Մեր հեծանվորդներից լավագույն արդյունքի հասավ Տիգրան Կորկոտյանը: Հեծանվահրապարակային մրցումներում Տիգրանը 5-րդ տեղը գրավեց, իսկ հեծանվավազքում լավագույն 30 մասնակիցների թվում էր:

Լուիշ Ֆիգուն «Ոսկե ոտքի» հավակնորդների թվում է

Սեպտեմբերի 3-ին հայտնի կդառնա «Ոսկե ոտք» մրցանակի 5-րդ դափնեկիրը, որը Մոնակոյում հիմնված ֆուտբոլային «աստղերի» ծառուղում կթողնի իր ոտնաթաթի հետքը: Ֆուտբոլասերներին հիշեցնենք, որ միջազգային այդ մրցանակը շնորհվում է 28 տարին լրացած, ֆուտբոլային վառ կենսագրություն ունեցող ֆուտբոլիստներին: Մրցանակի տերը որոշվում է www.goldenfoot.com ինտերնետային կայքում անցկացվող հարցման արդյունքներով: Հատուկ ժյուրին, որի կազմում են մարզական համաշխարհային թերթերի եւ ամսագրերի ներկայացուցիչները, յուրաքանչյուր տարի ներկայացնում է մրցանակի 10 հավակնորդների ցանկը, որոնցից էլ ֆուտբոլասերների հարցման արդյունքներով որոշվում է դափնեկիրը:

«Ոսկե ոտք» մրցանակի առաջին դափնեկիրն իտալացի հանրահայտ ֆուտբոլիստ Ռոբերտո Բաջոն էր, որը 2003 թ. իր ոտնաթաթի հետքը թողեց Մոնակոյում: 2004 թ. ֆուտբոլասերների ընտրյալը Թուրինի «Յուվենտուսի» չեխ կիսապաշտպան Պավել Նեդվեդն էր: 2005 թ. մրցանակը հանձնվեց «Միլանի» ուկրաինացի հարձակվող Անդրեյ Շեւչենկոյին, իսկ անցյալ տարվա դափնեկիրը բրազիլացի Ռոնալդոն էր: 2007 թ. մրցանակի հավակնորդների ցանկն այսպիսին է. Դեւիդ Բեքհեմ (Անգլիա, «Ռեալ»), Կաֆու (Բրազիլիա, «Միլան»), Ֆաբիո Կանավարո (Իտալիա, «Ռեալ»), Ռոբերտո Կառլոս (Բրազիլիա, «Ռեալ»), Ալեսանդրո դել Պիեռո (Իտալիա, «Յուվենտուս»), Լուիշ Ֆիգու (Պորտուգալիա, «Ինտեր»), Ռայան Գիգզ (Ուելս, «Մանչեսթր Յունայթեդ»), Թյերի Անրի (Ֆրանսիա, «Արսենալ»), Պաոլո Մալդինի (Իտալիա, «Միլան»), Ռաուլ (Իսպանիա, «Ռեալ»):

Նշենք, որ մրցանակը հանձնվում է ոչ թե տվյալ մրցաշրջանում աչքի ընկած ֆուտբոլիստին, այլ հաշվի են առնվում նրա ֆուտբոլային ողջ կենսագրությունը, նվաճումները: Բացի գործող ֆուտբոլիստներից, ժյուրին յուրաքանչյուր տարի ընտրում է նաեւ համաշխարհային ֆուտբոլի նախկին «աստղերից» մի քանիսին, որոնք եւս իրենց ոտնաթաթի հետքն են թողնում Մոնակոյում:

«Ոսկե ոտք» մրցանակի հավակնորդների ցանկում պորտուգալացի Լուիշ Ֆիգուն նշված է որպես «Ինտերի» ֆուտբոլիստ: Ֆիգուն նախնական պայմանագիր էր կնքել արաբական «Ալ Իթիհադ» ակումբի հետ եւ մոտ 6 մլն եվրո պետք է ստանար: Թվում էր, թե նրա տեղափոխման հարցն արդեն վճռված է: Սակայն իրադրությունը կտրուկ փոխվեց: Նախ արաբական ակումբը չկատարեց խոստումը եւ ֆուտբոլիստին չփոխանցեց դեռեւս ձմռանը կնքած պայմանագրով նախատեսված գումարի մի մասը: Ֆիգուն այնքան էր վրդովվել, որ այդ մասին որոշեց տեղյակ պահել ՖԻՖԱ-ին: Բացի այդ էլ, Մասիմո Մորատին եւ թիմի երկրպագուներն այնպիսի ջերմ վերաբերմունք դրսեւորեցին Ֆիգուի նկատմամբ «Սան Սիրոյում» կայացած տոնակատարության ժամանակ, ինչը պորտուգալացի ֆուտբոլիստին խորհելու տեղիք տվեց՝ իսկ արժե՞ հեռանալ «Ինտերից»:

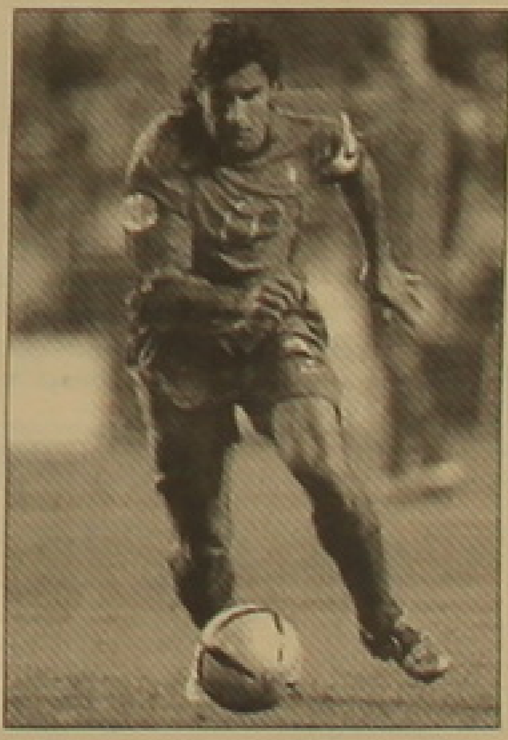

Ճիշտ է, Ֆիգուն «Ինտերի» առաջատարը չէ, սակայն թիմի գլխավոր մարզիչ Ռոբերտո Մանչինին եւս հարգում է նրան եւ խորհուրդ է տալիս չհեռանալ ակումբից, քանի որ հաջորդ մրցաշրջանում նպատակադրվել են նվաճել Չեմպիոնների գավաթը: Ինչպես հայտնի է, Մորատին բավական առատաձեռն է, ուստի Ֆիգուն «Ինտերում» վատ չի վաստակում եւ դժվար թե գայթակղվի այլ առաջարկներով: Իսկ արաբական թիմում կամ էլ հյուսիսամերիկյան ֆուտբոլային լիգայում խաղալ պորտուգալացին դեռ կհասցնի: Այնպես որ, ակումբի ղեկավարությունը հույս ունի, որ Ֆիգուն վերջնականապես կվճռի մնալ Միլանում եւս մեկ տարի:

Էջը պատրաստեց ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

Էլիս Այլենդի դասվո մեդալ դոկտոր Էռնեստ Բարսամյանին

Նյու Յորքի նավահանգստում գտնվող Էլիս Այլենդի «Մեծ դահլիճում» վերջերս կայացած պատվոնական հանդիսությունների ժամանակ 95 այլ արժանավորների թվում «Ազգային ազգագրական կազմակերպությունների կոալիցիան» դասվո մեդալով պարգեւատրել է նաեւ մեր հայրենակից դոկտ. Էռնեստ Բարսամյանին, հաղորդում է «Արմինյն միռր սփեյքթեյթր» շաբաթաթերթը:

Դոկտ. Բարսամյանը ծնվել է Հալեպում (Սիրիա) 1925-ին: Ծառայել է Բեյրութի ամերիկյան համալսարանի հիվանդանոցում, որտեղ հիմնել է այրվածքներից տուժածների բաժանմունք եւ հրատարակել այրվածքների բուժման առաջին գիտական հոդվածը «Լիբանանյան բժշկական ամսագրում»: 1956-ին Մ. Նահանգներ տեղափոխվելով, Բոստոնի խաղաղային հիվանդանոցում մասնակցել է Հարվարդի վիրաբուժական ծրագրերին, եւ հետագայում դարձել վիրաբույժների ամերիկյան վարչության անդամ: Հեղինակ է բազմաթիվ նորարարությունների ընդհանրապես բժշկության եւ մասնավորապես սրտանոթային վիրաբուժությունների ասպարեզում: 1978-ին դարձել է Հարվարդի բժշկական վարժարանի դեկանի տեղակալ, այնուհետեւ պրոֆեսորի աստիճան ստանալով՝ նաեւ դեկան: Արժանացել է 200-ից ավելի պարգեւների, դասվոգրերի եւ վկայականների:

Ավելացնենք, որ Էլիս Այլենդի մեդալներ շնորհվում են փոքրամասնությունների շարքերից աչքի ընկնող այն խաղաղացիներին, ովքեր պահպանելով իրենց էթնիկական առանձնահատկությունները, իրենց կյանքը նվիրում են ամերիկյան եւ համամարդկային արժեքների պահպանմանը:

Նախկինում այդ դասվին արժանացել են ՀԲԸՄ-ի ցկյանս նախագահ Ալեք Մանուկյանը, նախկին եւ այժմյա նախագահներ Լուիզ-Սիմոն Մանուկյանը եւ Պերճ Սեդրակյանը, Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի հիմնադիր նախագահ պրոֆ. Միհրան Աղբաբյանը, հոգեբան դոկտոր Հակոբ Ակիսկալը, բանաստեղծ, դասախոս, «Ճակատագրի սեւ շունը» եւ «Այրվող Տիգրիսը» վեպերի հեղինակ Պիտեր Բալաքյանը եւ ուրիշներ:

Հ. Ռ.

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ՀՈԳԵՎՈՐ ՃԵՄԱՐԱՆԸ (աստվածաբանական համալսարանը) ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ Է 2007 - 2008 ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

Գեւորգյան հոգեւոր ճեմարան կարող են ընդունվել ՀՀ եւ արտասահմանյան երկրների մինչեւ 21 տարեկան ազգությամբ հայ Առաքելական սուրբ եկեղեցուն անդամագրված խաղաղացիներ, որոնք ունեն միջնակարգ (կամ ավելի բարձր) կրթություն: Ընդունելության քննությունները անցկացվում են հետեւյալ առարկաներից.

1. *Հայոց լեզու (գրավոր, հարցարան),*
2. *Հայ գրականություն (բանավոր),*
3. *Հայ ժողովրդի պատմություն (բանավոր),*
4. *Երաժշտություն (ձայնային տվյալների ստուգում),*
5. *Օտար լեզու (հարցազրույց):*

Դիմումները տրվում են Գեւորգյան հոգեւոր ճեմարանի տեսչի անունով, ներքոհիշյալ փաստաթղթերի հետ միասին.

1. *Դիմում,*
2. *Ինքնակենսագրություն,*
3. *Միջնակարգ (կամ ավելի բարձր) կրթության վկայական,*
4. *Բնութագիր,*
5. *Տեղեկանք բնակավայրից,*
6. *Տեղեկանք առողջության մասին (086 ձեւ),*
7. *Տեղեկանք թեմի առաջնորդից կամ շրջանի քահանայից,*
8. *Երկու լուսանկար 3 x 4 չափսի,*
9. *Զինվորական հաշվառման գրքույկ,*
10. *Անձնագրի պատճեն,*
11. *Մկրտության վկայական:*

Փաստաթղթերը պետք է ներկայացնել անձամբ:

Դիմումներն ընդունվում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, **հուլիսի 10-ից մինչեւ օգոստոսի 20-ը**՝ ժամը 10 -15-ը:

Քննությունները՝ ***օգոստոսի 25-ից:***

Գեւորգյան հոգեւոր ճեմարանը 2005 թ. մարտի 18-ին ՀՀ ԿԳ նախարարության N 322 լիցենզիայով ճանաչվել է որպես բարձրագույն ուսումնական հաստատություն:

Մեր հասցեն՝ ք. Էջմիածին, Մայր աթոռ Ս. Էջմիածին, հեռ. 51-71-80

ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ՀՈԳԵՎՈՐ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ՏԵՍՉՈՒԹՅՈՒՆ

Հաշվետվություն

«Թեքեյան Կենտրոն» հիմնադրամի 2006 թ. գործունեության մասին

«Թեքեյան Կենտրոն» հիմնադրամի գործունեության հիմնական նպատակն է սատարել Թեքեյան Մշակութային Միության եւ հարակից կազմակերպությունների գործունեությանը՝ իրականացնելու մշակութային, կրթական, սոցիալական եւ այլ ծառայողական ծրագրեր, ինչպես նաեւ օժանդակել վերոհիշյալ կազմակերպության Հայաստանի եւ սփյուռքի կառույցների փոխադարձ համագործակցությանը: Հիմնադրամի ֆինանսավորման աղբյուրներ են հանդիսանում ինչպես վերջինիս ձեռնարկատիրական գործունեությունից ստացված վարձավճարներ եւ վարկեր, այնպես էլ տարբեր նվիրատվություններն ու դրամաշնորհները:

2006 թ. հիմնադրամի նախաձեռնությամբ, ինչպես նաեւ Հայաստանի Թեքեյան Մշակութային Միության հետ համատեղ իրականացվել են մի շարք մշակութային միջոցառումներ, երեկույթներ, ցուցահանդեսներ, մրցանակաբաշխություններ, համերգներ եւ այլն: 2006 ֆինանսական տարում հիմնադրամի կողմից օգտագործված միջոցների ընդհանուր չափը կազմել է 47.334 մլն դրամ, որում վարչական ծախսերի չափը կազմել է 5.927 մլն դրամ (12.5 տոկոս):

Հիմնադրամի գույքն օգտագործվել է ինչպես իր կանոնադրական նպատակների, այնպես էլ դրանց իրականացմանն ուղղված ձեռնարկատիրական գործունեության նպատակներով:

2006 թ. ընթացքում հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի որեւէ անդամ, ինչպես նաեւ հիմնադրամի տնօրենը եւ աշխատակազմի որեւէ անդամ հիմնադրամի ծառայություններից չեն օգտվել:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հաշվեկշիռ

2006թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար (հազ. դրամ)

	2006	2005
Ակտիվներ		
Ընդամենը ոչ ընթացիկ ակտիվներ	329,631	338,976
Ընդամենը ընթացիկ ակտիվներ	7,330	2,927
Ընդամենը ակտիվներ	336,961	341,903
Կապիտալ եւ պարտավորություններ		
Ընդամենը Սեփական կապիտալ	112,445	47,006
Պարտավորություններ		
Ընդամենը ոչ ընթացիկ պարտավորություններ	204,551	262,946
Ընդամենը ընթացիկ պարտավորություններ	19,965	31,951
Ընդամենը պարտավորություններ	224,516	294,897
Ընդամենը կապիտալ եւ պարտավորություններ	336,961	341,903

Ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն

	2006
Ընդամենը եկամուտներ	60,527
Գործառնական ծախսեր	(47,334)
Որից Կառավարման եւ վարչական ծախսեր	(5,927)
Զուտ եկամուտ (վնաս) նախքան ոչ գործառնական ծախսերը	13,193
Այլ ոչ գործառնական եկամուտ (ծախս)	
Ֆինանսական գործունեությունից եկամուտ (ծախս)	50,209
Տարվա զուտ շահույթ (վնաս) մինչեւ շահութահարկի գանձումը	63,402
Շահութահարկ	(1,066)
Տարվա զուտ շահույթ (վնաս)	62,336

Դրամական միջոցների հոսքերի հաշվետվություն

	2006	2005
Դրամական միջոցների մնացորդը ժամանակաշրջանի սկզբին	1,943	1,847
Ընդամենը մուտքեր գործառնական գործունեությունից	66,019	64,391
Ընդամենը ելքեր գործառնական գործունեությունից	45,933	43,117
Զուտ հոսքեր գործառնական գործունեությունից	20,085	21,274
Զուտ հոսք ոչ գործառնական գործունեությունից	-	
Ընդամենը մուտքեր ֆինանսական գործունեությունից	-	-
Ընդամենը ելքեր ֆինանսական գործունեությունից	18,078	21,153
Զուտ հոսքեր ֆինանսական գործունեությունից	(18,078)	(21,153)
Դրամական միջոցների փոփոխություն	2,008	121
Արտարժութային միջոցների փոխարժեքային տարբերության արդյունք	(119)	(25)
Դրամական միջոցների մնացորդը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում	3,832	1,943

[illegible]

Հիմնադրամի 2006 թ. աուդիտն իրականացրել է Լոնդոն Բիզնես Գրուպ աուդիտորական ընկերությունը:

ԱՈՒԴԻՏՈՐԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Թեքեյան Կենտրոն Հիմնադրամի Հոգաբարձուների խորհրդին

22 մայիս 2007թ

Մենք անկախ աուդիտի ենք ենթարկել «Թեքեյան Կենտրոն» հիմնադրամի՝ հաշվապահական հաշվեկշիռը՝ առ 1-ը հունվարի 2007 թ., ինչպես նաեւ հաշվետու ժամանակաշրջանի ֆինանսական արդյունքների եւ դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունները: Նշված ֆինանսական հաշվետվությունների կազմման համար պատասխանատու է հիմնադրամի ղեկավարությունը: Մեր պատասխանատվությունն է անցկացված աուդիտի արդյունքում արտահայտել կարծիք ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ:

Մենք աուդիտն անցկացրեցինք աուդիտի ստանդարտներին համապատասխան: [illegible]

Մեր կարծիքով ֆինանսական հաշվետվությունները հիմնադրամի ֆինանսական վիճակի՝ առ 1-ը հունվարի 2007 թ., ինչպես նաեւ հաշվետու ժամանակաշրջանի ֆինանսական արդյունքների ու դրամական հոսքերի մասին բոլոր էական առումներով ճշմարիտ եւ իրական պատկերը՝ համաձայն ՀՀ հաշվապահական հաշվառման մասին օրենքի, հաշվապահական հաշվառման ստանդարտների եւ այլ իրավական ակտերի:

[illegible]

22 մայիս 2007թ

Ծաղկաձորում քննարկվեցին ռուսական համայնքի խնդիրները

Անցյալ շաբաթ Ծաղկաձորում հավաքվել էր Հայաստանի ռուսական հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների համակարգիչ խորհուրդը, որպեսզի բացահայտեր ՀՀ-ում ապրող հայրենակիցների խնդիրները: Դա առաջին հանրապետական խորհրդաժողովն էր, որին մասնակցում էին իշխանական կառույցների եւ նախարարությունների ներկայացուցիչները:

«Ռոսիա» ՀԿ-ին առընթեր սոցիոլոգների խմբի անցկացրած հետազոտությունների համաձայն, ներկայումս Հայաստանում ռուսական համայնքն ունի 14,7 հազար անդամ: 30 տոկոսն ունի 60-ից բարձր տարիք: Երբեմնի 22 ռուսաբնակ գյուղերից մնացել է 2-ը՝ Ֆիոլետովոն եւ Լերմոնտովոն: Ամեն տարի ՀՀ դպրոցներից 10 մլն դրամ է հատկացվում ազգային փոքրամասնությունների կրթամշակութային ծրագրերին:

Հարցման համաձայն, ռուսների 87 տոկոսը Հայաստանում ազգային որեւէ խտրականություն չի տեսնում: Սակայն խորհրդաժողովի որոշ մասնակիցներ դժգոհ են լեզվի վերաբերյալ ընդունված օրենքից: Մասնավորապես Ֆիոլետովո գյուղում մինչեւ 9-րդ դասարան հանրակրթական առարկաները դասավանդվել են ռուսերեն, բայց 12-ամյա նոր համակարգի դեպքում բարձր դասարաններում դասավանդումը պետք է իրականացվի հայերեն:

ՀՀ կառավարությանն առընթեր ազգային փոքրամասնությունների գործերի վարչության պետ **Հրանուշ Խառատյանը** մերժում է խտրականության առնչվող մեղադրանքները: Այն տպավորությունն է ստեղծվում, թե ինչ որ «անդրկուլիսյան դիրիժոր» չի ուզում, որ մոլոկանները հայերեն սովորեն: Նույն կարծիքին է Գյումրիում ՌԴ գլխավոր հյուպատոս **Վլադիմիր Խոռոլյովը:** Նրա խոսքերով, աշխատանքի ընդունելիս ինքը հաշվի է առնում առաջին հերթին հայերենի եւ ռուսերենի գերազանց իմացությունը, այլ ոչ թե ազգային պատկանելությունը:

«Սլավոնական տուն» ՀԿ ղեկավար, Ռուս-հայկական համալսարանի (ՌՀՀ) ավագ դասախոս **Նոնա Գուստովան** երիտասարդության շրջանում ռուսաց լեզվի եռանդուն քարոզիչներից մեկն է: Այդուհանդերձ նա գտնում է, որ ինքնիշխան երկրում ապրող ռուսների մասաղ սերունդը պարտավոր է սովորել հայերեն, որպեսզի ունենա մյուս խաղաղացիների հետ համահավասար իրավունքներ: «Անցյալ տարի ՌՀՀ-ում բացվեց ռուսական բանասիրության ֆակուլտետ եւ արդեն 5 տարի հետո մենք ԵՊՀ-ի հետ մեկտեղ կունենանք սեփական բարձրորակ դասախոսներ», ասում է նա:

Կրթության եւ մշակույթի նախարարության առաջատար մասնագետ **Լիլյա Բալասանյանի** խոսքերով, անհրաժեշտ է, որ երիտասարդ բանասերները աշխատանքի անցնեն շրջաններում, որտեղ ռուսերենի մասնագետների պակաս է զգացվում: Նա հայտնեց, որ այսօր Հայաստանում գործում է ռուսաց լեզվի խորացված ուսուցմամբ 40 դպրոց, այդ թվում 16-ը՝ Երեւանում: Ըստ նոր կրթական համակարգի, ռուսերեն կդասավանդվի 3-10-րդ դասարաններում: Ընդմին, հանրապետությունում շատ զարգացած է երկլեզվության համակարգը: ԱՊՀ-ում Հայաստանը թերեւս միակ երկիրն է, որտեղ այդքան լայնորեն կիրառվում է երկլեզվությունը: ԱՊՀ մյուս երկրներում այս ուղղությամբ առաջին քայլերն են կատարվում:

Խորհրդաժողովի մասնակիցները նաեւ առաջարկեցին ՀԿ անդամներին վերաբերող բոլոր տվյալները մտցնել միասնական տեղեկատվական բազա: Ռուս ուղղափառ եկեղեցու ավագ քահանա հայր **Արսենի** կարծիքով, պետք է հաշվի առնվի համայնքների տարիքային, սոցիալական, ֆնակական կազմը: Դրանից հետո արդեն կարելի է մշակել համատեղ միջոցառումների ծրագրերը:

ԻՆՆԱ ՔԱՄԱԼՅԱՆ

USAID|ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հայաստանի հարկային կասարելագործման ծրագիր

Ինքնագնահատման համակարգի վերաբերյալ հարցում իրականացնելու, հարկ վճարողների համար ուսումնական եւ տեղեկատվական նյութերի պատրաստման եւ դասախոսների ուսուցման դասընթացի անցկացման մրցույթ

ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալության կողմից ֆինանսավորվող Հայաստանի հարկային կասարելագործման ծրագիրը հայտարարում է մրցույթ՝ ինքնագնահատման համակարգի վերաբերյալ հարցում իրականացնելու, հարկ վճարողների համար ուսումնական եւ տեղեկատվական նյութերի պատրաստման եւ դասախոսների ուսուցման դասընթացի անցկացման համար կազմակերպության ընտրության նպատակով:

Հայտերի ներկայացման հրավերը ստանալու համար, հետաքրքրված կազմակերպությունները կարող են դիմել՝

Մհեր Մանուկյան
Հաղորդակցության ավագ մասնագետ
Հայաստանի հարկային կասարելագործման ծրագիր
Հայաստան, ք. Երեւան, 15,
Խորենացու 7, 412 սենյակ
Հեռ. (374 10) 53 86 28, 58 36 47
Էլ. փոստ՝ contact@bah.am

Հայաստանի հարկային կասարելագործման ծրագրի աշխատանքային ժամերն են.

- երկուշաբթի օրվանից մինչեւ հինգշաբթի աշխատանքային օրերին՝ 9:00-ից 18:00, ընդմիջում՝ 13:00-ից 14:00,
- աշխատանքային ուրբաթ օրերին՝ 9:00-ից 17:00, ընդմիջում՝ 13:00-ից 14:00:

Հայտերի ներկայացման վերջնաժամկետն է 2007թ. հուլիսի 16-ը, երկուշաբթի, ժամը 14:00:

Մրցույթի վերաբերյալ հարցերը հետաքրքրված կազմակերպությունները կարող են ուղղել 2007թ. հուլիսի 11-ին, ժամը 15:00-ից 17:00՝ Հայաստանի հարկային կասարելագործման ծրագրի գրասենյակին՝ վերը նշված հասցեով:

ՎԱՐՁՈՎ ՏՐՎՈՒՄ Է

մեկ սենյականոց բնակարան Տիգրան Մեծ պողոտայում:
Զանգահարել՝ ***576267*** կամ ***(091) 016917*** հեռախոսահամարներով:

ԳՈՎԱԶԴԻ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱՀԱՐԵԼ՝ 58-29-60

Լրատվական գործունէութիւն իրականացնող՝ «Ազգ օրաթերթ» ՍՊԸ, Երեւան, Հանրապետութեան 47: Պետական գրանցման վկայականի համարը՝ 02 Ա N 047261, տրուած՝ 17.02.00 թ.:
Թողարկման պատասխանատու, գլխ. խմբ. Յակոբ Աւետիքեան: Տպաքանակ՝ 3000, ստորագրուած է տպագրութեան՝ 4.07.2007, գինը՝ 100 դրամ, տպագրուած է «Տիգրան Մեծ» հրատարակչութեան տպարանում՝ Արշակունեաց 2: